

Μάνος Κοντολέων

Με στοιχεία
προσωπικών
συνεντεύξεων

Μυθιστόρημα

 ΑΝΟΙΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Με στοιχεία προσωπικών συνεντεύξεων

// Μυθιστόρημα

Μάνος Κοντολέων

 ΑΝΟΙΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

www.openbook.gr

Επιμέλεια έκδοσης: Γιάννης Φαρσάρης

ISBN 978- 618-5444-49-5

Το βιβλίο κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 1984 από τις Εκδόσεις Καστανιώτη.
Επανεκδόθηκε από τις Εκδόσεις Πατάκη το 1996.

☆Η εικόνα εξωφύλλου δημιουργήθηκε μέσω της εφαρμογής τεχνητής νοημοσύνης **DALL-E** που χρησιμοποιεί η μηχανή αναζήτησης **Microsoft Bing**: www.bing.com/create

*Όροι χρήσης της εικόνας (www.bing.com/new/termsofuse): Με την υποχρέωση συμμόρφωσης με την παρούσα Σύμβαση, τη Σύμβαση παροχής υπηρεσιών της Microsoft και την Πολιτική περιεχομένου, μπορείτε να χρησιμοποιείτε τις Δημιουργίες εκτός των Υπηρεσιών Online, για οποιονδήποτε **νόμιμο, προσωπικό και μη εμπορικό σκοπό**.*

Το μυθιστόρημα *Με στοιχεία προσωπικών συνεντεύξεων* του Μάνου Κοντολέων διανέμεται ελεύθερα στο διαδίκτυο σε μορφή ψηφιακού βιβλίου υπό άδεια:

Creative Commons BY-NC-SA [Αναφορά δημιουργού – Μη εμπορική χρήση – Παρόμοια διανομή]

Σ' αυτά που άφησε ο Αντώνης Λεβεντάκος:
το μυαλό, τη ματιά, την καρδιά του

ΜΑΝΟΣ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ

ΜΕ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Μάνος Κοντολέων

ΜΑΝΟΣ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ

Γεννήθηκε και ζει στην Αθήνα.

Σπούδασε Φυσική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Ασχολείται με όλα τα είδη του πεζού λόγου: μυθιστόρημα, νουβέλα, διήγημα, παραμύθι, θέατρο και δοκίμιο. Έχει κατά καιρούς συνεργαστεί με διάφορες εφημερίδες και περιοδικά (Καθημερινή, Αυγή, Τα Νέα, Βήμα, Βραδινή, Αδέσμευτος, Ελεύθερος Τύπος, Διαβάζω, Αντί, Τραμ, Πόρφυρας, Λέξη, Ρόδι, Γεια Χαρά κ.ά.) δημοσιεύοντας κριτικές, άρθρα και λογοτεχνικά κείμενα.

Έχει μεταφράσει αρκετά βιβλία για παιδιά και νέους.

Έχει τιμηθεί δύο φορές με Κρατικό Βραβείο, υπήρξε υποψήφιος για τα Διεθνή Βραβεία Άντερσεν και Λίνγκοτριγκ. Βιβλία του έχουν κατά καιρούς βραβευτεί από την Εταιρεία Ελλήνων Λογοτεχνών, από τον Κύκλο Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου και περιλαμβάνονται αναγνωστικά και σε διάφορες ανθολογίες πεζογραφίας και δοκιμίου. Ένα μυθιστόρημά του έχει μεταφερθεί στην τηλεόραση, ενώ άλλα έργα του έχουν μεταφερθεί στο θέατρο.

Στο εξωτερικό η παρουσία του είναι γνωστή αφενός με την αναγραφή στον τιμητικό πίνακα Άντερσεν της Διεθνούς Οργάνωσης Βιβλίων για τη Νεότητα (IBBY) του μυθιστορηματός του «Δομήνικος» και αφετέρου με τη μετάφραση και κυκλοφορία μυθιστορημάτων και διηγημάτων του στη Γαλλία ,στη Γερμανία, στις ΗΠΑ και στην Ταϊλάνδη

Ο Μάνος Κοντολέων είναι παντρεμένος με τη μεταφράστρια και συγγραφέα Κώστια Κοντολέων και έχουν αποκτήσει δυο παιδιά -την Άννα και τον Δομήνικο.

Ζει στην Αθήνα και για μεγάλα χρονικά διαστήματα «μεταναστεύει» στον Άγιο Λαυρέντιο, ένα γραφικό χωριό του Πηλίου.

Περισσότερες πληροφορίες: www.kontoleon.gr.

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Το μυθιστόρημα αυτό είναι το πρώτο ολοκληρωμένο μυθιστορηματικό μου έργο για ενήλικους αναγνώστες. Πρωτοκυκλοφόρησε το 1984 από τις Εκδόσεις Καστανιώτη και επανεκδόθηκε το 1996 από τις Εκδόσεις Πατάκη.

Τώρα, το 2023 και μετά από 39 χρόνια, από την πλατφόρμα της Ανοικτής Βιβλιοθήκης και ελεύθερο δικαιωμάτων κυκλοφορεί στην απεραντοσύνη του διαδικτύου.

Καθώς ανέτρεχα τις σελίδες του για να εντοπίσω τυχόν τυπογραφικά λάθη, ερχόμενα -μετά από 40 τόσα χρόνια- σε επαφή με τους ήρωες που τότε είχα δημιουργήσει. Κι ακόμα προσέγγιζα τις τεχνικές δόμησης και γραφής που είχα χρησιμοποιήσει.

Ομολογώ πως οι συναντήσεις μου με τα κεντρικά πρόσωπα του έργου -τη Θάλεια Αλεξίου, τον Λουκά Αλεξίου, την θεία Αγγέλα, τον Αργύρη, τον Ηλία Σαρρή και όλους τους άλλους- με συγκινήσανε. Ήταν ως να έβλεπα ξανά πρόσωπα αγαπημένα του παρελθόντος.

Κι άλλωστε, ένα από αυτά -ο Λουκάς Αλεξίου- επρόκειτο να μου χαρίσει μετά από δεκατρία χρόνια ένα Κρατικό Βραβείο (Μάσκα στο φεγγάρι, Εκδόσεις Πατάκη 1997) καθώς μέσα από μια σχεδόν μεταφυσική κατάσταση επικοινωνήσαμε μαζί μου και μου αφηγήθηκε τη ζωή του από το σημείο που τον είχα αφήσει καθώς ολοκλήρωνα το «Με στοιχεία προσωπικών συνεντεύξεων».

Τελικά η ζωή ενός συγγραφέα είναι απόλυτα δεμένη με το έργο του και οι ήρωες του είναι μέλη του στενού προσωπικού του κύκλου.

Μα και κάτι ακόμα πρόσεξα καθώς διέτρεχα τις σελίδες αυτού του μυθιστορήματος και διόρθωνα τυπογραφικά λάθη.

Το πόσο από το πρώτο μου, κιόλας, ολοκληρωμένο μυθιστόρημα αναζητούσα αφηγηματικές δομές που θα ξεφεύγανε από μια κλασσική ροή αφήγησης και μέσω διαφόρων πειραματισμών θα προσπαθούσανε να φωτίσουν τις πλέον απόκρυφες σκέψεις των ηρώων μου.

Προτού αποφασίσω την ένταξη του «Με στοιχεία προσωπικών συνεντεύξεων» στην πλατφόρμα της Ανοικτής Βιβλιοθήκης προβληματίστηκα από τα αν θα έπρεπε να δει το νέο αυτό φως δημοσιότητας, ένα έργο μου τόσο παλιό.

Ασφαλώς και τα σημερινά μου μυθιστορήματα διαφέρουν σε πολλά από τα πρώτα. Αλλά πιστεύω πως η πορεία ενός συγγραφέα διαθέτει μια συνέχεια, ακριβώς όπως μια συνέχεια διαθέτει και η όλη προσωπικότητά του. Αυτός που ήμουν στα 30 μου χρόνια σε πολλά διαφέρει από την τωρινή μου κατάσταση. Αλλά είμαι εδώ, σε αυτό το σημείο επειδή πριν από χρόνια υπήρξα σε ένα άλλο.

Και τότε και τώρα εγώ είμαι -ο Μάνος Κοντολέων.

Με την ίδια λογική και αυτό που γράφω τώρα με τρόπο ουσιαστικό συνδέεται με ότι κάποτε είχα γράψει.

Δεν κατανοώ εκείνους τους συγγραφείς που αποποιούνται τα πρώτα τους έργα. Χωρίς αυτά δε θα είχαν φτάσει στα ύστερα.

Όχι, λοιπόν! Αγαπώ και εκτιμώ και υπογράφω, μα και θέτω στην κρίση των αναγνωστών μου όλες τις σελίδες που κατά καιρούς έγραψα. Κι αυτές που γραφόντουσαν σε μια μικρή γραφομηχανή αφού πρώτα είχαν πάρει την πρώτη τους μορφή ως χειρόγραφα, αλλά και όσες πλέον αποθηκεύονται αυτόματα στη σκληρό δίσκο του φορητού υπολογιστή μου.

Από το 1969 που τυπώθηκε το πρώτο μου διήγημα (ίσως και πιο πριν , από τότε που ως μαθητής έστειλα κειμενάκια στο περιοδικό 'Διάπλαση') μέχρι σήμερα, ο ίδιος παραμένω. Εξελίχτηκα -σίγουρα. Μα -επίσης σίγουρα- δεν μεταλλάχτηκα.

M. K.

Κηφισιά, Σεπτέμβριος 2023

Τα παιδικά χρόνια της Θάλειας κυλήσανε μέσα στη μυρωδιά καμένων ξύλων, λασπωμένων δρόμων, μελαγχολικών απογευμάτων και καλοσιδερωμένων φιόγκων πάνω στα ίσια, κατάμαυρα μαλλιά της. Μια σειρά από μικρές, ασήμαντες λεπτομέρειες που η ζωή στις επαρχιακές πόλεις επέβαλλε.

Ήταν το επάγγελμα του πατέρα της -δικαστικός με το βαθμό του ειρηνοδίκη- που ανάγκαζε την οικογένειά του να υφίσταται κοπιαστικές μετακινήσεις από την Ορεστιάδα στην Καλαμάτα, κι αποκεί στο Άργος, στην Κομοτηνή και στη Λαμία. Το όνειρο για μια μετάθεση στην Αθήνα έμενε όνειρο, όχι γιατί δεν ήταν δυνατόν να βρεθεί ο κατάλληλος άνθρωπος που θα πατρονάριζε μια τέτοια τοποθέτηση, αλλά από μια υποσυνείδητα ιδιοτελή άρνηση του ειρηνοδίκη και της γυναίκας του να παρακαλέσουν για κάτι τέτοιο. Η ζωή στην επαρχία μπορεί να υστερούσε σε ποικιλία, είχε όμως το πλεονέκτημα να χαρίζει στο ζεύγος Κατέβα την αίγλη μιας θέσης μεταξύ των αρχών του τόπου.

Η κυρία Κατέβα είχε επιλέξει την Πέμπτη κάθε βδομάδας σαν τη μέρα που άνοιγε το σαλόνι της.

Και μέσα στη μνήμη της Θάλειας υπάρχει πάντα η φωνή της μητέρας της: «Μας έχουν ξεχάσει γιατί δε θέλουμε να χρησιμοποιήσουμε πλάγια μέσα!» να πέφτει με μια ανάλαφρη θλίψη, αλλά και με συγκρατημένη περηφάνια, ανάμεσα σε δυο κουταλιές ζάχαρη και σε μια φιλοκομμένη φέτα λεμονιού στο τοάι της κυρίας συνταγματάρχου.

Τα έπιπλα της σαλονοτραπεζαρίας, που καταφέρνανε να προσαρμόζονται με μια θαυμαστή στωικότητα στις διάφορες διαρρυθμίσεις τόσων σπιτιών, είχαν το προνόμιο να στολίζονται με κεντητά σεμέν-προσωπικά έργα της κυρίας ειρηνοδίκη- που τα πιο πολλά είχαν δημιουργηθεί μέσα σε μια ατμόσφαιρα μονότονων, τυπικών συγκεντρώσεων στα σπίτια του γιατρού, του φαρμακοποιού, του έφορου. Υπήρχε μια εποχή που η Θάλεια άκουγε να μετρούν τα χρόνια με μέτρο αυτά τα εργόχειρα: «Το μακρόστενο σεμέν για το τραπεζάκι του σαλονιού έγινε το δεύτερο χειμώνα της παραμονής μας στην Καλαμάτα και το λινό τραπεζομάντιλο το κέντησα μισό στην Κομοτηνή και μισό στη Λαμία» έλεγε η μητέρα της μ' εκείνη την ένρινη φωνή της.

Μα και ο ειρηνοδίκης φρόντιζε κι αυτός, με το δικό του τρόπο, για την εσωτερική διακόσμηση του σπιτιού τους. Μόνο που οι δικές του προσπάθειες προσανατολιζόντουσαν στη συλλογή λαϊκών αντικειμένων. Τσεβρέδες, ασημοκαπνισμένα πιστόλια, κεχριμπαρένια κομπολόγια και λαϊκές ζωγραφιές στολίζανε μπουφέδες, εταζέρες και τοίχους. Τα ανακάλυπτε σε αγροκτήματα, σε καφενεία, σε αποθήκες. Τα ζητάγε από τους κλητήρες του ειρηνοδικείου που καταγόντουσαν από τα γύρω χωριά. Τα αποσπούσε από τους ντόπιους που σπρωχνόντουσαν στην πόρτα του γραφείου του για να τακτοποιήσουν τις οικογενειακές ή εμπορικές διαφωνίες τους. Και τα κουβάλαγε στο σπίτι του, έτοιμος να τα απλώσει -αφού πρώτα τα καθάριζε, τα γυάλιζε, τα κόλλαγε- πάνω στις εταζέρες, στις βιτρίνες ή στη βιβλιοθήκη του.

Αυτό που τον έσπρωχνε σε μια τέτοια απόλαυση δεν κατάφερε ποτέ ν' αποκτήσει ένα θεωρητικό υπόβαθρο. Έμεινε πάντα μετέωρο, κενό από κάθε λογική εξήγηση, κάτι που έμοιαζε -ίσως και να ήταν μια εκκεντρική διέξοδος από έναν τρόπο ζωής απόλυτα συντηρητικό και προγραμματισμένο. Μα για τη γυναίκα του, τα λαϊκά αυτά αντικείμενα -απαξιωμένα από τη μόδα της εποχής- δεν ήταν τίποτε άλλο παρά εστίες σκόνης, και γι' αυτό τα αντιπαθούσε, τα εχθρευότανε, τα ειρωνευότανε. Μέχρι τη μέρα που έτυχε να φιλοξενήσουν τον κύριο νομάρχη.

Εκείνο το βράδυ, η κυρία νομάρχου αφιέρωσε περισσότερα επιφωνήματα θαυμασμού για το ασημένιο γιαννιώτικο βραχιόλι, που κοσμούσε τη βιτρίνα του

σαλονιού, απ' ό,τι για το αληθινά εξαιρετικό σε γεύση σπιτάκι που γέμιζε το πιάτο της. Και στη συνέχεια, κρεμασμένη από το μπράτσο του ειρηνοδίκη, περιεργάστηκε όλη τη συλλογή του, έχοντας πάντα τον ίδιο θαυμασμό να φωτίζει το καλοβαμμένο πρόσωπό της. Από τη βραδιά εκείνη, η κυρία Κατέβα άρχισε να αντιμετωπίζει το ξεσκόνισμα όλων αυτών των πραγμάτων με μεγαλύτερη υπομονή και ανεκτικότητα.

Μα για τη Θάλεια η σύντομη επίσκεψη της κυρίας νομάρχου υπήρξε ακόμα πιο καθοριστική. Ταύτισε τα χρυσοκεντημένα εργόχειρα με τα κατακόκκινα νύχια και τις λεπτοσκαλισμένες πόρπες με το αρωματισμένο μαντιλάκι. Μέσα στο νου της φώλιασε η εικόνα, μορφοποιήθηκε κι έγινε το σημείο που πάνω του θα στόχευαν τα όνειρά της.

Μετά από χρόνια θα το είχε εκπληρώσει απόλυτα. Η αγάπη της για τα λαϊκά αντικείμενα και για την κομψή εμφάνιση θ' αποτελούσαν τους ακρογωνιαίους λίθους της εξωτερικής μορφής της.

Μα, αν η στιγμιαία εμφάνιση μέσα στη ζωή της μιας εντυπωσιακής -ίσως και ιδιόρρυθμης- γυναίκας επηρέασε το χαρακτήρα της εφτάχρονης Θάλειας, υπήρχαν συνάμα καθημερινές συνθήκες ζωής που διαμόρφωναν αργά, μα σταθερά τη γυναίκα που δεκαπέντε περίπου χρόνια αργότερα θα πρωτοστατούσε στη ζωή της εμπορικής Αθήνας.

Κάλου είχα διαβάσει -ή το 'χα ακούσει στο σχολείο;- πως ένα κουλούρι είναι το πιο όμορφο δώρο. Στον πατέρα, λοιπόν, για τη γιορτή του θα χάριζα μια ανθοδέσμη. Έτσι αποφάσισα. Πρέπει να ήμουν γύρω στα εννιά -έτσι θυμάμαι. Ούτε μπορώ να καταλάβω πώς μου ήρθε αυτή η ιδέα του δώρου.

Στην οικογένεια, οι γιορτές είχαν περίσσια τυπικότητα κι ελάχιστη ζεστασιά. Η μητέρα άνοιγε τη σάλα, ετοίμαζε γλυκό του κουταλιού, έστρωνε το τραπέζι με λινά τραπεζομάντιλα και ασημένια μαχαιροπίρουνα. Σε μένα φορούσε ατσάλακωτα φορέματα και τεράστιους φιόγκους. Έπρεπε να κάθω με ίσια την πλάτη, να χαμογελώ ευγενικά, να δίνω το χέρι μου, να λέω

«Πολύ καλά, ευχαριστώ». Κανείς ποτέ δεν μου είχε πει πως έπρεπε να κάνω κι εγώ δώρο στον πατέρα. Έτσι, από μόνη μου, το σκέφτηκα. Το πώς και το γιατί δεν το θυμάμαι.

Εκείνο, λοιπόν, το απόγευμα, φορώντας το καινούριο μου φόρεμα και τα λουστρινένια μου παπούτσια, κατέβηκα στον κήπο, μπήκα ανάμεσα στα παρτέρια, χώθηκα ολάκερη μέσα στους θάμνους με τις λευκές μαργαρίτες κι άρχισα να κόβω τα τρυφερά κοτσάνια τους. Όταν σε λίγο γύρισα στο σπίτι, πάνω στα παπούτσια μου ήταν κολλημένες λάσπες, το φόρεμά μου είχε λεκιαστεί από τα φύλλα, μα στα χέρια μου φάνταζε η κατάλευκη ανθοδέσμη.

Στάθηκα μπροστά στους γονείς μου. Της μητέρας μου τα μάτια γουρλώσανε. Χαμογέλασα. Άπλωσα την ανθοδέσμη στον πατέρα μου, μα, πριν προλάβω να μιλήσω, η μητέρα έβαλε τις φωνές: «Γιατί έκοψες λουλούδια δίχως άδεια;» είπε, και ίσως να με χαστούκισε. Ίσως. Δεν είμαι σίγουρη. Αλλά, όπως καταλαβαίνεις, ήταν σαν να το έκανε.

Το ζεύγος Κατέβα αντιμετώπιζε την κόρη του με μια διάθεση αυστηρής ηθικής και ψυχρής συναισθηματικότητας.

Για την κυρία ειρηνοδίκου η αποστολή της σαν μητέρα ολοκληρωνόταν με! τη φροντίδα να φορά η κόρη της ατσαλάκωτα κι αλέκισα ρούχα και με την προσπάθεια να μάθει η μικρή Θάλεια τους κανόνες της απόλυτα παραδεκτής ηθικής και ν' αφομοιώσει τα βασικά μαθήματα οικογενειακού προγραμματισμού.

Ο ειρηνοδίκης συμφωνούσε απόλυτα με τη γυναίκα του στο θέμα αυτό και κρατούσε τον εαυτό του απόμακρο από την ενοχλητική παρουσία ενός παιδιού ζωηρού και ατίθασου.

Γιατί η Θάλεια, σε πείσμα της διαπαιδαγώγησης, διατηρούσε ένα ολοζώντανο πινεύμα, ένα αεικίνητο σώμα και μια ανεξάρτητη κρίση.

Μα ο χώρος μέσα στον οποίο μπορούσε να εκφράσει αυτές τις τάσεις έμενε ασφυκτικά περιορισμένος. Το σπίτι με τον κήπο του, το σχολείο με την αυλή του...

Φίλες δεν είχε. Κάτι την απώθουσε από τα τυποποιημένα κοριτσιότικα παιχνίδια των μικρών θηλυκών βλαστών των φιλικών οικογενειών. Κάτι την εμπόδιζε από το να απαιτήσει τη συμμετοχή της στις ζωντανές αγορίστικες σκανταλιές. Κάτι πιο βαθύ από μια επαρχιώτικη απαγόρευση. Ήταν ένα εσωτερικό μήνυμα που η ηλικία της δεν της επέτρεπε να το αποκωδικοποιήσει.

Τα χρόνια θα κυλούσαν, η Θάλεια Κατέβα -μετέπειτα Αλεξίου- θα γερνούσε χωρίς ποτέ να ταυτιστεί με τις ομόφυλές της, χωρίς ποτέ να πάψει να αντιστέκεται στην ανάγκη συνεργασίας με το ισχυρό φύλο. .

Το κορίτσι γινότανε κοπέλα. Και περιστοιχιζότανε από φύλλα μουριάς που πάνω τους οι μεταξοσκώληκες πλέκανε το κουκούλι τους καρτερώντας τη στιγμή που θα έπαιρναν τη μορφή μιας πεταλούδας. Συνεχείς μεταμορφώσεις που μαγεύανε κι απορροφούσανε τη Θάλεια. Ν' ανακάλυπτε, άραγε, τις δυνατότητες που αποκτούν όσοι είναι ικανοί να προγραμματίζουν, να περιμένουν την ώρα τους, να επιμένουν στο στόχο τους; Ίσως.

Μα έξω από το δωμάτιο με τα φύλλα της μουριάς η ζωή προχωρούσε, η Ιστορία έγραφε νέα κεφάλαια και τα πολιτικά γεγονότα χωνόντουσαν μέσα στο σπιτικό του ειρηνοδίκη από τις πλατιές χαραμάδες των παλιών παραθυρόφυλλων.

Ο κύριος Κατέβας δεν μπορούσε να έχει αντίρρηση για την εγγραφή της κόρης του στη νεολαία του Μεταξά. Η επαγγελματική σκοπιμότητα και ο ιδεολογικός του Ιτσοανατολισμός ήταν σύμφωνα με το θέμα αυτό.

Η Θάλεια αντέδρασε βίαια σε τούτη την ένταξη που την ανάγκαζε να συνυπάρχει με τους συνομήλικούς της πέρα από τα αποδεκτά -γι' αυτή- όρια και που συνάμα περιόριζε την ατομική της ελευθερία ήταν ο μόνος περιορισμός που αντιλαμβανότανε. Μια μάταιη αντίδραση. Συμβιβάστηκε προσπαθώντας να κρατηθεί όσο γινότανε πιο πολύ στο περιθώριο των ομαδικών εκδηλώσεων.

Η γερμανοϊταλική κατοχή σήμανε το τέλος αυτών των προβλημάτων της. Μπορούσε να ξαναγυρίσει στα κουκούλια της και παράλληλα ανακάλυψε πως οι γονείς της περιόρισαν την επίβλεψή τους και παραμέλησαν την ενοχλητική

διαπαιδαγώγησή της. Ίσως γιατί τώρα είχαν ένα επείγον και σημαντικό πρόβλημα να λύσουν: τη συνύπαρξή τους με τις γερμανικές αρχές κατοχής, χωρίς όμως και να χάσουν την επαφή με τους φίλους τους αξιωματικούς, που στην πλειονότητά τους φλογίζονταν από πατριωτικά αισθήματα και όνειρα για την απελευθέρωση.

Ο κύριος Κατέβας ποτέ δεν ποντάρισε στη μονιμότητα της γερμανικής μπότας πάνω στο πάτριο έδαφος. Μα και δε διακινδύνευσε την καριέρα του στο όνομα μιας ουτοπιστικής προσπάθειας για απελευθέρωση.

Η γυναίκα του συμφώνησε -για μια ακόμα φορά- μαζί του, κι έτσι, είδαν σαν ανέλπιστο δώρο, στην προσπάθειά τους αυτή να συνδυάσουν τα ετερόκλητα, την επίταξη του σπιτιού τους και τη συγκατοίκηση μ' ένα Γερμανό ταγματάρχη.

Μια αναγκαστική, μα και σωτήρια συνύπαρξη.

Η οικογένεια Κατέβα ήταν πια υποχρεωμένη και από εξωτερικές συνθήκες να παραμείνει ουδέτερη.

Ο ταγματάρχης ήταν απόλυτα ευγενικός, σταθερά διακριτικός και απών τις περισσότερες ώρες της μέρας. Ο στενός κύκλος της Λαμίας -εκείνη την εποχή σ' αυτή την πόλη μένανε- αρεσκοταν να σχολιάζει με ψίθυρους τις πολύωρες αυτές απουσίες του αξιωματικού. Ακουγόντουσαν πολλά για χαρτοπαικτικό πάθος και ολονυχτίες βουτηγμένες στο οινόπνευμα.

Το ζεύγος Κατέβα ποτέ δεν μπόρεσε να επιβεβαιώσει αυτές τις φήμες. Ο ταγματάρχης παρουσιαζότανε μπροστά τους ερμητικά κλειστός. Στο πρόσωπο και στη στολή.

Μα πρέπει να ήταν αλήθεια και όχι κακόβουλες διαδόσεις.

Η Θάλεια θυμάται πάντα την ανάσα του πάνω στο μάγουλό της. Μια ανάσα πνιγμένη στο αλκοόλ...

Ήταν η μέρα που προσπάθησε να τη βιάσει.

Πρωί Κυριακής -καλοκαίρι-, κι ο ήλιος έπαιρνε τα πάνω, με τις ακτίνες του να μάχονται τα πυκνά φυλλώματα των δέντρων.

Ο ειρηνοδίκης φόρεσε το μπλε κοστούμι του, η γυναίκα του το λινό ταγέρ της και ξεκίνησαν για την εκκλησία.

Η Θάλεια δεν πήγε. Μια ηλίαση που είχε πάθει την προηγούμενη μέρα την ανάγκασε να παραμείνει στο σπίτι, μέσα στη δροσιά που χάριζαν τα μισόκλειστα παντζούρια.

Πρωί ήταν ακόμα, μα ήθελε κάτι να πει, και πήγε στην κουζίνα. Έστυψε λίγα λεμόνια, πρόσθεσε δροσερό νερό, μια κουταλιά ζάχαρη, πήρε το ποτήρι στα χέρια, πήγε στο σαλόνι, ήπιε λίγες γουλιές, γύρισε το κουμπί του ραδιοφώνου, η φωνή της Μαρλένε ταίριαζε με το μισόφωτο και τη δροσιά. Μια κούραση της απόνησε τα βλέφαρα, ξάπλωσε στην πολυθρόνα, ανάμεσα στις βλεφαρίδες της είδε την εξώπορτα ν' ανοίγει, κι ο ταγματάρχης προχώρησε στο χολ με βαριά περίπλοκα βήματα, λες και το φως που τρύπωσε μέσα για μια στιγμή τον έσπρωξε βίαια στο σπίτι.

Εκείνη τρόμαξε και σηκώθηκε απότομα, το ποτήρι έπεσε στο πάτωμα, στα μαλλιά του κρυβόντουσαν ακόμα μερικές ηλιαχτίδες, εκείνη έσκυψε να πιάσει το ποτήρι, κι η λεμονάδα έβρεξε τα δάχτυλά της, και μετά τα κατάλευκα χέρια του πρόλαβαν τα δικά της.

«Kann ich behilflich sein?»¹

Η φωνή του ήταν περίεργα βραχνή, οι λέξεις της φάνηκαν να μπερδεύονται στα δόντια του και η ανάσα του -τόσο κοντά στο πρόσωπό της- ήταν τραχιά. Τσιγάρο, οινόπνευμα, ξενύχτι...

Ίσιωσε το κορμί της. Το μπατιστένιο λευκό νυχτικό κατρακύλησε στον ώμο της.

Σηκώθηκε κι αυτός, το ποτήρι σφιγγότανε στα δάχτυλά του, της χαμογέλασε.

«Verzeihung!»²

¹ Μπορώ να βοηθήσω;

² Συγγνώμη!

Πάντα το ίδιο τσέβδισμα, και πρόσεξε πως ήταν αζύριτος, η στολή του ξεκούμπωτη στο λαιμό.

Απλώσε το χέρι της να πάρει το ποτήρι.

Τα μάτια του ήταν θολά -ένα μουντό γαλάζιο-, τα δάχτυλά του κράτησαν τον καρπό της, εκείνη τράβηξε το χέρι της, αυτός άγγιξε τον ώμο της.

«Sie sind schon!»³

Και γέλασε, και μετά το γέλιο του δυνάμωσε, έγινε κάτι σαν ρόγχος.

Εκείνη στεκόταν ακίνητη -τι να κάνει;-, κι αυτός άξαφνα την έσπρωξε, και πάλι την έσπρωξε, την έριξε πάνω στο πάτωμα - σανίδες καρυδιάς περασμένες με παρκετίνη.

Από το ραδιόφωνο η Μαρλένε εξακολουθούσε να θυμάται το πάθος.

Η Θάλεια φώναξε όταν αυτός ήταν πια από πάνω της.

Τα χέρια του τσαλάκωσαν το λευκό νυχτικό της, η ανάσα του στο λαιμό της, τα δάχτυλά του τράβηξαν τα κουμπιά του παντελονιού του, εκείνη ήταν παγωμένη, πολύ παγωμένη, και γι' αυτό ένιωσε καυτή τη σάρκα του στο κάτω μέρος της κοιλιάς της.

Δεν κουνήθηκε. Φόβος; Όχι μόνο. Και δεν αντιστάθηκε στην προσπάθειά του να της κρατήσει τα πόδια ανοιχτά. Δεν εναντιώθηκε στα απανωτά, στα βίαια, στ' άτσαλα σπρωξίματα του. Και δεν αισθάνθηκε πόνο. Όχι. Δεν πρόλαβε να πονέσει.

Το αλκοόλ κύλησε μέσα στη ραχοκοκαλιά του ταγματάρχη, έσωσε την εντολή στον εγκέφαλο, κι η ανάσα του έγινε πηχτή, γρήγορη, και μετά πήρε να ημερεύει, και τότε εκείνη τινάχτηκε, τον πάνω της, έτρεξε στο δωμάτιό της, κλειδώθηκε, οι κραυγές της ήταν λίγες και κοφτές, κάτι σαν μουγκρητά.

Κι έπειτα πρόσεξε στη βάση της κοιλιάς της μια πηχτή ουσία, λευκή, ν' αργοκυλά πάνω στο πυκνό τρίχωμα της ήβης.

³ *Είστε όμορφη!*

Διστακτικά, φοβισμένα, τα δάχτυλά της κατέβηκαν πιο πέρα από τον αφαλό, μέχρι που βράχηκαν, και μετά υψώθηκαν στη μύτη της, και, πριν προλάβει να συνειδητοποιήσει τη νέα οσμή, η γλώσσα απαίτησε τη δική της γνώση.

Όσφρηση και γεύση όρμησαν στον εγκέφαλο και φώλιασαν στις πτυχές του.

Οι καμπάνες της εκκλησίας σημάνανε το τέλος της λειτουργίας. Κι ο ήλιος εχθρευότανε πάντα το πυκνό φύλλωμα των δέντρων.

Και δεν υπήρχε κανείς για να τον ρωτήσει.

Έξω από το σπίτι, η υποκριτική αποσιώπηση. Μέσα στην οικογένεια, η απόλυτη σιγή.

Η ερωτική πράξη ήταν για την κυρία Κατέβα κάτι που έπρεπε να το κρατά αυστηρά αποκλεισμένο ανάμεσα στους τέσσερις τοίχους της κρεβατοκάμαράς της, αφού δεν ήταν δυνατόν να αποφύγει εντελώς τη συμμετοχή της σε τέτοιου είδους δραστηριότητες.

Ο κύριος ειρηνοδίκης, από τη μεριά του, προτιμούσε τις σεξουαλικές του επιθυμίες να τις ονομάζει συζυγικές υποχρεώσεις και σωματικές ανάγκες.

Κι οι δυο περίμεναν από την κόρη τους όχι μόνο να δεχτεί, μα και να ταυτιστεί μ' αυτή τους τη θέση.

Μα για τη Θάλεια δεν ήταν και τόσο εύκολο ν' αγνοήσει την εμπειρία κείνου του κυριακάτικου πρωινού. Πάνω στο κορμί της έμενε η ζεστή ανάσα, η ιδρωμένη παλάμη, η αίσθηση της καυτής σάρκας, η εκδήλωση ενός πάθους, τ' αχνάρια από ένα ξόπνημα απότομο, βίαιο, τραχύ, ερεθιστικό. Και μέσα στην ψυχή της φώλιαζε η βεβαιότητα πως κάποιος τη χρησιμοποίησε κι η υποψία - αργότερα έγινε γνώση πως δεν αρνήθηκε, ίσως και να επιζήτησε το ρόλο του αντικείμενου.

Και τότε ήταν που άκουσε την έκφραση «σκεύος ηδονής».

Ήταν μια Πέμπτη -η δεύτερη ή τρίτη μετά από κείνη την Κυριακή-, στο σαλόνι οι κυρίες πλέκανε, μασουλούσαν σπιτικά μπισκότα, κουτσομπολεύανε, κι η Θάλεια μπήκε απροειδοποίητα, κι η φωνή της κυρίας φαρμακοποιού κόπηκε απότομα, έμειναν μονάχα οι τελευταίες λέξεις, «σκεύος ηδονής», να πλανιούνται μετέωρες πάνω από τις καρέκλες, το τσαγερό, τα φλιτζάνια.

Η Θάλεια κοκκίνισε, χαιρέτησε, βιάστηκε να βγει από το σαλόνι -«Τι σεμνή κοπέλα!» άκουσε την κυρία γυμνασιάρχου-, πήγε στην κουζίνα, άρχισε να παρατηρεί τις κατσαρόλες, τα τηγάνια, τα μπρίκια, όλα αυτά ήταν σκεύη, κι αυτή, κείνο το κυριακάτικο πρωινό, σκεύος είχε γίνει -σκεύος την είχαν κάνει-, να, σαν αυτή την ξύλινη κουτάλα.

Το αίμα φούσκωσε τα μηλίγγια της, το χέρι της υψώθηκε, έσπρωξε μια κατσαρόλα -ντακ!-, έπεσε το καπάκι στο πάτωμα, κι αν η Θάλεια ήξερε να βλαστημά, θα τον έβριζε τον ταγματάρχη της.

Μ' αυτός εκείνες τις μέρες πρέπει να 'φτανε στο ρώσικο μέτωπο, ίσως να ήταν κιόλας εκεί, χωμένος μέσα στο χιόνι, τυλιγμένος με τη χλαίνη του, με το κορμί του να παγώνει, να χάνει κείνη την έντονη θερμότητα του, να στεγνώνει από τον αφηδαιστικό ιδρώτα του.

Κι η εικόνα αυτή, η τιμωρία τούτη που σπινότανε μέσα στη φαντασία της, έκανε τη Θάλεια να πετρώσει. Γιατί ένιωσε πως πέρα από την απέχθεια υπήρχε κάτι ακόμα. Ήταν κάτι απόλυτα απτό, κάτι ξεκάθαρο όσο και πρωτόγνωρο.

Αργότερα θα μάθαινε πως το λέγανε πόθο. Αργότερα. Εκείνη τη στιγμή μοναχά το συνειδητοποίησε.

Αυτή η ξαφνική μετάθεση του Γερμανού ταγματάρχη-μετάθεση που έγινε μετά από δική του αίτηση έδωσε το δικαίωμα ν' ακουστούν φήμες για ερωτική απογοήτευση, για χρέη τιμής και διάφορες άλλες εικασίες που βοηθούσαν να φουντώσουν οι ρομαντικές διαθέσεις των οικογενειών που είχαν πια τοποθετήσει -στο μυαλό και στη συνείδησή τους- τα ξένα στρατεύματα σαν εγγυητές και συνεχιστές της ηρεμίας, της καλοπέρασης, της ξεγνοιασιάς και του εύκολου πλουτισμού.!

Υπήρχαν, βέβαια, γύρω τους βλέμματα που τις απαξίωναν, φωνές που τις στερούσαν από μια «καλημέρα», υπήρχαν κι εκείνοι οι ήχοι από τα όπλα της αντίστασης, μα όλα αυτά ήταν επικίνδυνοι συναισθηματισμοί, και, σαν τέτοιοι, μπορούσαν ν' αγνοηθούν.

Η οικογένεια Κατέβα συνέχιζε να ζει στον ίδιο ρυθμό. Ένας μονοκόμματος συνταγματάρχη αντικατέστησε τον αινιγματικό ταγματάρχη, κι η Θάλεια ψαχούλευε την κοιλιά της για να διαπιστώσει τα πρώτα σημάδια της αναμενόμενης εγκυμοσύνης. Τι επώδυνη άγνοια! Όσοπου οι πρώτες μεγάλες σταγόνες -κόκκινοι λεκέδες στο λευκό εσώρουχο- παρουσιάστηκαν, έγιναν αντιληπτές από την κυρία Κατέβα, που επιστράτευσε όλο της το κουράγιο και μίλησε στην κόρη της -πρώτη και τελευταία φορά για τη γυναικεία μοίρα.

Τα χέρια της Θάλειας έπαψαν να ψαχουλεύουν την κοιλιά της, ηρέμησαν. Μέσα στη μνήμη τα γεγονότα μεταμορφώνοντουσαν σε εμπειρίες, και τα κουκούλια ξαναβρίσκανε τα μαύρα μάτια να παρακολουθούν τις μεταμορφώσεις τους σε πεταλούδες.

Έπειτα οι γυμνασιακές σπουδές τέλειωσαν, έμεναν οι ασκήσεις στο πιάνο κι η τελειοποίησή στα γαλλικά.

Μα η Απελευθέρωση διέκοψε το ρυθμό της ζωής, τα αντάρτικα σώματα αλώνιζαν τους δρόμους της Λαμίας κι οι ομάδες των δωσίλογων και των φιλογερμανών πήραν ν' ανεβαίνουν κατά τα γύρω βουνά, περιστοιχιζόμενοι από μαυριδερούς μαλλιαρούς αντάρτες.

Ο κύριος ειρηνοδίκης δέχτηκε μοιρολατρικά την ένταξή του σε μια από αυτές τις ομάδες, υπέμεινε στωικά την πεζοπορία στα βραχώδη μονοπάτια, κι η καρδιά του σταμάτησε τους υποτονικούς χτύπους της όταν δέχτηκε στους κόλπους της τη σφαίρα από ένα αντάρτικο ντουφέκι - απόγονο ίσως του καριοφιλιού που φιγουράριζε πάνω από το τζάκι του σπιτιού του.

Η κυρία Κατέβα ήταν αδύνατο να αποδεχτεί την ιδέα πως ο άντρας της υπήρξε ένας φιλογερμανός. Θα περνούσε την υπόλοιπη ζωή της επιμένοντας στη φυσικότητα που είχαν οι κοινωνικές σχέσεις του άντρα της με τους ναζι αξιωματικούς και δικαιολογώντας την απόκτηση -την ξαφνική απόκτηση- μιας αξιοσέβαστης περιουσίας με το πνεύμα οικονομίας που επικρατούσε στην οικογένεια. Συνάμα φόρεσε μαύρα, άφησε τα δάκρυα να χλομιάσουν τα μάγουλά της, μάζεψε όλα τα υπάρχοντά τους και κατέβηκε στην Αθήνα για να συγκατοικήσει με την αδερφή της. Η Θάλεια την ακολούθησε, ανίκανη να υποψιαστεί το κλείσιμο μιας περιόδου και το άνοιγμα μιας άλλης. Το μαλλιά της πέφτανε πάνω στο φαρδύ παλτό της, και μοναχά ο άνεμος βοηθούσε στο να ξεχωρίσει κανένας πού σταμάταγε το μαύρο των μαλλιών και πού ξεκίναγε το μαύρο του παλτού της.

Χειμώνας ήταν του '45.

Η μονοκατοικία της Κυπριάδου κρυβότανε από τον κισσό που απλωνότανε πάνω στους χοντρούς τοίχους, φτιαγμένους από πελεκητή πέτρα, και λες πως ήτανε τούτα τα μικρά φύλλα μια συνέχεια των ξύλινων πρασινοβαμμένων παραθυριών και των μπαλκονιών του πάνω πατώματος.

Αυτό το διώροφο σπίτι ήταν ένα μέρος της περιουσίας της Θείας Αγγέλας. Μιας περιουσίας που την ολοκληρώνανε δυο μαγαζιά στη Σταδίου κι ένα εξοχικό, κάπου σε μια παραλία της Εύβοιας, περικυκλωμένο από μερικές εκατοντάδες ρίζες ελιές. Όλα τούτα ήταν κληρονομιά από τον πρόωρα χαμένο σύζυγό της, γνωστό δικηγόρο, που οι

επιδιώξεις του για μία καριέρα πολιτικού αναχαιτίστηκαν από τον ξαφνικό θάνατό του. Καρδιακή προσβολή, λίγους μήνες πριν αρχίσει το ντουφεκίδι στο αλβανικό μέτωπο.

Η θεία Αγγέλα πέρασε όλη τη μακρόχρονη εθνική περιπέτεια με προσπάθειες να διατηρήσει ανέπαφη τη συζυγική κληρονομιά. Και τα είχε καταφέρει. Συνάμα είχε πάρει την οριστική απόφαση να παραμείνει χήρα. Αλλά αυτό δε σήμαινε πως το κέφι της για τη ζωή και οι καταφατικές απόψεις της για τις απαιτήσεις της σάρκας είχαν ατονήσει.

Από τον καιρό του γάμου της είχε ενταχθεί σ' έναν κύκλο αστών της τάξης της και διατηρούσε τις φιλίες αυτές και σαν χήρα. Διασκεδάζε, προβληματίζε και απολάμβανε τις ατέλειωτες ώρες των ημερών της με χαρτιά σε κοσμικά σαλόνια, με εσπερίδες σε φιλολογικούς συλλόγους και με ερωτικά ραντεβού σε διακριτικές γκαρσονιέρες, σκαρφαλωμένες στα δρομάκια γύρω από το Λυκαβηττό και τη Δεξαμενή.

Αποτέλεσμα αυτών των δραστηριοτήτων, αλλά και της οικονομικής της ανεξαρτησίας, ήταν να παραμένει μια γυναίκα με πλατό κύκλο γνωριμιών, με πολύπλευρα, χαριτωμένα -όσο και επιφανειακά- ενδιαφέροντα και με ακμαία σωματικά προσόντα. Ναι. Η Αγγέλα Σταύρου είχε κερδίσει τη μάχη με τα σαράντα παρά κάτι χρόνια της.

Στην απόφασή της να προτείνει συγκατοίκηση στη-χήρα πια- αδερφή της οδηγήθηκε, πέρα από τη συγγενική αγάπη, και από την ανάγκη -ήταν μερικά βράδια που η μοναξιά φώλιαζε στο στήθος της- να γεμίσει τ' άδεια δωμάτια της μονοκατοικίας με δυο ακόμα πρόσωπα, που το ένα θα την ξεκούραζε -θα την απάλλασσε, πιο σωστά- από τις φροντίδες του νοικοκυριού και το άλλο θα τη βοηθούσε με τα νιάτα του να μπει ακόμα πιο βαθιά μέσα στα κοινωνικά παιχνίδια της τάξης της.

Η Θάλεια δεν μπορούσε να μαντέψει, εκείνο το συννεφιασμένο απόγευμα που εγκατέλειπε τη Λαμία, πως η θεία της είχε προγραμματίσει το μελλοντικό της γάμο. Ένας προγραμματισμός ασαφής ακόμα και τοποθετημένος στο όχι και τόσο κοντινό

μέλλον, μα που σίγουρα μέσα στο μυαλό της θείας Αγγέλας είχε πάρει σάρκα και οστά.

Ένα χρόνο φόρεσε η Θάλεια τα μαύρα. Την παράλλη του ετήσιου μνημόσυνου, η θεία Αγγέλα δήλωσε πως ήταν αμαρτία ένα κορίτσι σαν τη Θάλεια να πνίγει τη δροσιά της κάτω από τα εμβλήματα του πένθους. «Η ζωή συνεχίζεται!» δήλωσε με την ιδιόρρυθμη φωνή της που τα τελευταία χρόνια έπαιρνε να βραχνιάζει από το κάπνισμα. Και στη συνέχεια προχώρησε πιο πολύ και πρότεινε στην αδερφή της να βγει λίγο από την πληκτική καταπίεση της πλερέζας. Μα η κυρία Κατέβα -που απολάμβανε με επαρχιώτικη νοοτροπία το πένθος της- αρνήθηκε. Και μόνο όταν η Αγγέλα της υπενθύμισε πως έχει κόρη σε ώρα γάμου δέχτηκε να χρησιμοποιήσει μερικά πιο φωτεινά αξεσουάρ: κάποια γκριζα ζώνη, ένα ασπρόμαυρο μαντίλι, ένα διακριτικό μαργαριταρένιο κολιέ.

Η Θάλεια, όμως, καλοδέχτηκε την αλλαγή της γκαρνταρόμπας της. Ίσως γιατί η παραμονή της στην Αθήνα έμενε -τόσους μήνες τώρα- αρκετά μονότονη. Οι σκοτούρες της μετακόμισης, τα τυπικά συλλυπητήρια παλιών συγγενών και νέων φίλων, η περιορισμένη ζωή μιας οικογένειας που την είχε χτυπήσει βαρύ πένθος... Αυτά και μόνο.

Αλλά η Θάλεια είχε εγκαταλείψει κάθε διάθεση εσωτερικού -όσο και εξωτερικού- αποκλεισμού. Υποψιαζότανε πως η αθηναϊκή νεολαία της σειράς της διέφερε σημαντικά από τις παλιές γνωριμίες της στα επαρχιακά κέντρα. Το υποψιαζότανε, δεν είχε άμεση πείρα, μα ήταν κάποιες στιγμές που οι ρούμπες και οι σάμπες που ξεφεύγανε από το -συνήθως- αχρησιμοποίητο, λόγω πένθους, ραδιόφωνο επιβεβαίωναν αυτές τις υποψίες της. Κι ήταν, ακόμα, κείνα τα απογεύματα που η θεία Αγγέλα τούς εξηγούσε το πώς έπεισε το μακαρίτη κύριο Κατέβα να επενδύσει τα χρήματά του σε αγορές προσοδοφόρες. Ένα διώροφο στην Πλάκα, ένα κτήμα έξω από

την Κηφισιά και μερικά χρυσαφικά που περιμένανε την ώρα τους για να στολίσουν τη σταρομελάχρινη επιδερμίδα της Θάλειας. Κι ήταν, λοιπόν, αυτά τα χρυσαφικά που χαρίζανε, λες, τη λάμψη τους σ' εκείνα τα χειμωνιάτικα απογέματα και κάνανε τη Θάλεια να ξεχνιέται, να χάνεται μέσα σε στρόβιλους ονείρων και να μη ζητά να μάθει πιο πολλές λεπτομέρειες για το πώς συσσωρεύτηκαν τούτες οι πατρικές «οικονομίες». Κι ήταν, ακόμη, η αφορμή να ξεσηκώνεται κάτι μέσα της, κάτι που είχε απαιτήσεις απροσδιόριστες και ασαφείς, μα σίγουρα έντονες.

Έτσι, η αλλαγή του μαύρου με το λευκό, το κόκκινο, το κίτρινο, το φούξια ήταν καλοδεχούμενη και συνάμα μια υπόσχεση πως η στιγμή της δράσης - ναι, δράσης!- πλησίαζε την πραγματοποίησή της.

Η θεία με είχε πάει στη ράφτρα της. Απλώθηκαν μπροστά μου υφάσματα. Τα χρώματα με θάμπωσαν. Έπειτα ξεφυλλίσαμε τα φιγουρίνια. Φορέματα, φορέματα... Τι να πρωτοδιαλέξω; Θυμάμαι ένα ταγέρ.

«Αυτό!» έδειξε η θεία με το δάχτυλό της στη ράφτρα, και καταλήξανε σ' ένα ύφασμα γκριζοπράσινο. Παράξενο χρώμα... Διαλέξαμε κι άλλα ρούχα εκείνη τη μέρα. Μα αυτό το ταγέρ πάντα θα το θυμάμαι. Γιατί, όταν το πρωτοφόρεσα -θα πηγαίναμε σε μια επίσκεψη-, όταν, που λες, το πρωτοφόρεσα και βγήκα στο δρόμο και, πριν προλάβω να χωθώ στο ταξί που μας περίμενε, ένας νεαρός που πέραγε μπροστά από το σπίτι με κοίταξε μ' ένα βλέμμα... πώς να το πω; Δεν ξέρω... Και συνέχισε να προχωρά με γυρισμένο το κεφάλι κατά τη μεριά μου. Αυτό το βλέμμα που 'πεφτε πάνω μου! Μ' άρεσε. Κι έπειτα η θεία, καθώς καθόμουνα δίπλα της, μου χαμογέλασε,

«Κούκλα είσαι!» μου είπε, κι έχωσε πιο βαθιά κάποια φουρκέτα - μια απ' αυτές που στερέωναν το χοντρό, τον κατάμαυρο κότσο των μαλλιών μου...

«Το χρήμα ανήκει στους εμπόρους» δήλωσε η θεία Αγγέλα στην αδερφή της. «Στα χρόνια που έρχονται δύσκολα ένας επιστήμονας θα μπορέσει να πλουτίσει. Είμαι σίγουρη πως οι γιατροί, οι δικηγόροι και λοιποί θα βρομάνε!» κατέληξε, κι ο καπνός βγήκε από τα χείλια της, πέρασε μπροστά από τα μάτια της κι έκανε τα βλέφαρά της να χαμηλώσουν.

«Δεν ξέρω» μουρμούρισε η κυρία Κατέβα, και πάνω στο οστεώδες της πρόσωπο χαραζότανε η αμφιβολία. «Δεν ξέρω. Πάντα ένας επιστήμονας έχει τη θέση του στην κοινωνία».

Η θεία Αγγέλα έσβησε μέσα στο μελί κρυστάλλινο τασάκι το τσιγάρο της. Τα δάχτυλά της σφίχτηκαν νευρικά γύρω από το αποτσιγάρο και το διέλυσαν.

«Άκουσε!» είπε, και τα τελευταία ίχνη καπνού βγήκαν από τα χείλια της. «Όλα αυτά είναι νοοτροπίες επαρχιώτικες. Στην Αθήνα έχουμε άλλες αξίες. Και η πρώτη απ' όλες είναι το χρήμα. Όταν το 'χεις, κάθε πόρτα είναι ανοιχτή. Γι' αυτό επιμένω πως ο νεαρός Αλεξίου είναι ο ιδανικός γαμπρός για τη Θάλεια. Μοναχογιός, κληρονόμος μεγάλης επιχείρησης υφασμάτων, σχεδιάζουν -α π' ό,τι ξέρω- να φτιάξουν κι εργοστάσιο, έχουν και κτηματική περιουσία... Έπειτα, είναι και νόστιμος και...»

Η κυρία Κατέβα ανακάθισε στην καρέκλα της.

«Αυτό δεν έχει και τόση σημασία! Άλλα μετράνε σ' έναν άντρα» διέκοψε την αδερφή της.

Η θεία Αγγέλα κούνησε το κεφάλι της.

«Όλα μετράνε!» είπε, και μέσα στα βάθη του μυαλού της αναρωτήθηκε αν η αδερφή της είχε ποτέ νιώσει απόλαυση στην ερωτική της ζωή. Η απάντηση πρέπει να 'ταν μάλλον αρνητική. Μα τώρα είχε έρθει στην Αθήνα. Ευτυχώς! Έτσι, η Θάλεια δε θα θαβότανε μέσα στη σκόνη της επαρχιώτικης νοοτροπίας και στη σκουριά των παλιών αντιλήψεων. Η Θάλεια! Τα χείλια της θείας Αγγέλας πήραν να τραβιούνται σε χαμόγελο καθώς έφερε μπροστά της την εικόνα της ανιψιάς. «Αυτό το κορίτσι μου

μοιάζει. Ούτε κόρη μου να 'τανε! Αξίζει να σωθεί» κατέληξε, πάντα μέσα στα βάθη του μυαλού της.

«Ας ρωτήσουμε και τη γνώμη της μικρής» πρότεινε στην αδερφή της, και σηκώθηκε από την πολυθρόνα που καθότανε.

Η κυρία Κατέβα είχε πάντα κείνη την εικόνα της αμφιβολίας πάνω στα χαρακτηριστικά του προσώπου της. Κι ο αναστεναγμός που βγήκε από το στενό της στήθος μαρτύραγε τις σκοτούρες και τους προβληματισμούς της.

Όταν ήταν παιδί, ο πατέρας της -γνωστός λαδέμπορος στη Χαλκίδα- φρόντιζε να λύνει κάθε της πρόβλημα. Κι ήταν αυτός που βρήκε δυο καλούς γαμπρούς για τις κόρες του. Ίσα που πρόλαβε να τις τακτοποιήσει, γιατί μια υψηλή πίεση τον σακάτεψε και στο χρόνο πάνω τον έστειλε στον τάφο.

Ευτυχώς, εκείνη είχε τώρα τον άντρα της να τη φροντίζει. Ο ειρηνοδίκης τα είχε πάρει όλα στους ώμους του. Αυτή τον ακολουθούσε πειθήνια στις διάφορες μεταθέσεις του κι ένιωθε απόλυτα ικανοποιημένη που οι μόνες φροντίδες της ήταν διάφορες δουλειές του σπιτιού. Μα ο ξαφνικός θάνατος την είχε αφήσει «ορφανή» στα σαράντα πέντε της χρόνια. Η ανασφάλεια την κύκλωσε. Πάλι καλά που υπήρχε η αδερφή της. Έτρεξε να κουρνιαώσει στη σκιά της κι ανακουφίστηκε σαν διαπίστωσε πως υπήρχε πάλι κάποιος ν' αποφασίζει για τον εαυτό της και την κόρη της. Μέσα στις απόλυτα επίπεδες σκέψεις της, κάθε προσπάθεια αντίδρασης ή προσωπικής έκφρασης ήταν καταδικασμένη να οβήσει. Κι έβρισκε πως ήταν προτιμότερο να υποταχτεί σε κάτι που ίσως δεν ενέκρινε παρά να τολμήσει την εφαρμογή των δικών της πεποιθήσεων.

Κι έπειτα, ήταν κι η ίδια η Θάλεια -αυτό το αλλόκοτο παιδί!- που έδειχνε να στρέφεται πιο πολύ προς τις ιδέες της θείας της απ' ό,τι της μάνας της.

Έτσι, η κυρία Κατέβα έπεισε τον εαυτό της πως τελικά έπρεπε να συγκατατεθεί στον αρραβώνα αυτό. Κι όταν, μάλιστα, αναλογίστηκε πως η Θάλεια πατούσε τα είκοσι, δηλαδή έμπαινε για τα καλά σε ώρα γάμου, τότε πήρε την απόφαση, είπε το «ναι» της και επέστρεψε στις γνωστές της σκοτούρες, που παρουσιαζόντουσαν στον ορίζοντα ιδιαίτερα αυξημένες. Γιατί, αν η Θάλεια δεχότανε αυτό το προξενιό, τότε η κυρία Κατέβα θα 'χε ν' αντιμετωπίσει τα απανωτά τραπεζώματα στο γαμπρό και στο σόι του, χώρια τις φούριες με τα προικιά και τα παρόμοια.

Μα οι μουσακάδες, τα γαλακτομπούρεκα και τα στιφάδα ήταν πάντα τ' αγαπημένα της προβλήματα. Ανάμεσα τους αισθανότανε να υπάρχει, να ζει, να μη χάνεται, αισθανότανε πως ήταν κι αυτή ικανή σε κάτι να νικήσει.

Προσπαθώ να την καταλάβω.

Την καταλαβαίνω.

Έρχεται η θεία της και της μιλά για γάμο. Της προτείνει εκείνο τον νεαρό με τα ξανθά μαλλιά.

Ναι, κουνά το κεφάλι της. Τον θυμάται. Τον είχε συναντήσει στο σπίτι της μητέρας του, σε μια τους επίσκεψη. Ήταν ένα βροχερό απόγευμα.

«Ήταν και η κυρία Καρούσου» της υπενθυμίζει η θεία, κι εκείνη κουνά το κεφάλι της ξανά.

«Ναι, θυμάμαι» λέει, και μέσα της κάτι σαλεύει, έρχεται και της κάθεται στο λαιμό, ένας κόμπος είναι.

Την καταλαβαίνω.

Ένας γάμος! Υποψιάζεται πως θα 'ναι μια πόρτα που κάποιος, κάποιος, κάτι τέλος πάντων, θα της την ανοίξει. Μια πόρτα... Θέλει να δει τι υπάρχει από την άλλη πλευρά. Πλήττει μέσα σ' αυτό το σπίτι. Τι να κάνει; Το πιάνο, τα ρομάντζα, τα κεντήματα... Δυο χρόνια τώρα.

Πλήττει. Κι όταν λάχει να βγούνε... Α, εκείνες οι περιφορές στα φιλικά σπιτία! Αισθάνεται σαν αντικείμενο. «Τι χαριτωμένο!», «Τι όμορφο!», «Το καημένο!», «Στους γάμους του!»... Και οι κυρίες πίνουν με μικρές γουλιές τα σπιτικά λικέρ.

Ναι, μια πόρτα! Ο γάμος. Δεν ξέρει πού βγάζει. Τι σημασία έχει; Θα 'ναι μια έξοδος. Αναντίρρητα.

Έπειτα υπάρχει κι εκείνο το σύγκρουτο πάνω στο δέρμα της, εκείνα τα χτυπήματα του αίματος στις ρίζες των μαλλιών της, το μούδιασμα των ποδιών της. Κι είναι στιγμές που τα χέρια της -έτσι, από μόνα τους- απλώνονται και κάτι ψάχνουν ν' αγγίξουν και παρασύρουν μετά τα πόδια της και το λαιμό και την κοιλιά και τα χείλια της, τα στήθια της, τ' αυτιά της, τα παρασύρουν όλα, όλο το κορμί της παρασύρουν, κι ακούει την κραυγή που απαιτεί, εκλιπαρεί το άγγιγμα. Μα τότε ξαναγυρνά η ανάμνηση της βαριάς ανάσας και των γερμανικών λέξεων και κάτι την παγώνει, κάτι το απροσδιόριστο - κι είναι επώδυνο της τραβά τα νεύρα, να τώρα έγινε κόμπος και της κάθεται στο λαιμό, πάει να την πνίξει.

«Σκέψου το» της λέει η θεία Αγγέλα. «Η μάνα σου συμφωνεί. Ό,τι πεις εσύ».

Τι να πει;

Φέρνει μπροστά στα μάτια της την εικόνα του Νίκου Αλεξίου. Ένα πλατό πρόσωπο... Όλο γελά. Έχει φαρδύ -ναι, φαρδύ- στέρνο και στρογγυλούς ώμους.

Α, τι να πει;

«Είναι καλό παιδί και όμορφο, έχει λεφτά, σε θέλει κι αυτός, σε θέλει κι η μητέρα του. Σκέψου το» της λέει η θεία, κι αυτή κουνά το κεφάλι.

«Θα το σκεφτώ» λέει, και θυμάται πως η κορία Αλεξίου έχει κάτι παγωμένα μάτια - γαλανά και παγωμένα- και τώρα πια φοβάται -πάντα φοβότανε- πως εκείνη την Κοριακή έχασε την παρθενιά της, κι αυτό είναι κάτι που ο γαμπρός θα το καταλάβει -έτσι έχει ακούσει-, και τότε θα γίνει σκάνδαλο. Τα παγωμένα μάτια της πεθεράς της και... Όχι, καλύτερα ν' αρνηθεί. «Δε θέλω γάμο» θα πει «είμαι μικρή ακόμα!» και θα κερδίσει χρόνο... Ε, και; Μετά θα της κάνουν κι άλλο προξενιό και θα τ' αρνηθεί κι αυτό, κι άλλο αργότερα, κι άλλη άρνηση... Όχι! Δε βγάζει πουθενά. Δεν είναι λύση. Μα κι η ανάμνηση εκείνης της Κοριακής -τι παράξενο!- την κάνει να

θυμάται το φαρδύ στέρνο και τους στρογγυλούς ώμους του Νίκου - τι παράξενο! Κω τα χέρια της πάνε ν' απλωθούν... Για να χαϊδέψουν ή να χτυπήσουν;

Ναι, την καταλαβαίνω τη Θάλεια. Πρέπει να ξεκαθαρίσει το θέμα. Μονάχα που κάποιος πρέπει να τη βοηθήσει. Μόνη της δεν μπορεί. Πρέπει σε κάποιον να μιλήσει. Στη μητέρα της; Όχι βέβαια! Δεν πάει σ' αυτή ο νους της. Θεέ μου, θα ήταν ικανή να δημιουργήσει εκείνη το σκάνδαλο! Όχι, άλλον σκέφτηκε. Είναι, άλλωστε, κι ο μόνος άνθρωπος που ξέρει: η θεία Αγγέλα.

Ναι, μίλησέ της, Θάλεια. Πρέπει να ξεκαθαρίσεις το πρόβλημα. Μια βοήθεια θες...

«Την πόρτα θέλω να διαβώ! Το καταλαβαίνεις;»

Ναι, Θάλεια, ναι! Το καταλαβαίνω.

Ήταν πρωί, γύρω στις δέκα, και η κυρία Κατέβα είχε βγει, για ψώνια του νοικοκυριού.

«Θα κοιτάξω για ψάρια» είχε πει στην αδερφή της, κι η Θάλεια από το πάνω πάτωμα άκουσε την εξώπορτα να κλείνει και στη συνέχεια τα συρτά βήματα της μητέρας της να διασχίζουν τον κήπο, να σβήνουν στο πεζοδρόμιο.

Στο σαλόνι η θεία Αγγέλα στεκόταν αναποφάσιστη μπροστά στο οβάλ τραπέζακι.

«Πες μου, ποιο από τα δυο κεντήματα να στρώσω;» ρώτησε την ανιψιά της καθώς την είδε με την άκρη του ματιού της να στέκεται διστακτική μπροστά στην πόρτα, εκεί ακριβώς που τέλειωναν τα ροζ καφέ πλακάκια του χολ κι άρχιζαν οι σκουρόχρωμες σανίδες από καρυδιά.

Η Θάλεια έκανε δυο τρία βήματα, κοίταξε τα σεμέν. Το ένα είχε κίτρινες μαργαρίτες, τ' άλλο τετράγωνα κομμάτια νταντέλας και κρόσσια στις στενές πλευρές του.

«Προτιμώ τις μαργαρίτες» είπε η θεία Αγγέλα, κι η Θάλεια κούνησε καταφατικά τα βλέφαρα κι άφησε το κορμί της να πέσει πάνω στην πολυθρόνα. Τα νύχια της ξύσανε τη χρυσαφιά στόφα.

Η θεία Αγγέλα έστρωσε το σεμέν πάνω στο τραπεζάκι, ακούμπησε στη συνέχεια το κασπό από μαβί γυαλί στο κέντρο και τα δυο ασορτί τασάκια από τις δυο πλευρές. Σήκωσε το κεφάλι της.

«Μήπως είδες τα τσιγάρα μου;» ρώτησε τη Θάλεια. «Α, να τα!» τα ξεχώρισε πάνω στον μπουφέ.

Τα δάχτυλα της Θάλειας ταξίδευαν πάνω στη χρυσαφένια στόφα.

Η θεία Αγγέλα άναψε ένα τσιγάρο, ένα φυλλαράκι καπνού κόλλησε στα χείλια της, και με τα δόντια προσπάθησε να το βγάλει.

«Πρέπει ν' αλλάξω το νερό στα λουλούδια» είπε, κι ενώ το βλέμμα της άφηνε το βάζο που ήταν πάνω στην ανθοστήλη, κάθισε στον καναπέ. Η πλάτη της ακούμπησε στη σκληρή, ίσια ράχη του.

Και τότε πρόσεξε καλύτερα την ανιψιά της.

Η Θάλεια είχε μια χλωμάδα στο πρόσωπο και τα χαρακτηριστικά της μοιάζανε κυριευμένα από σκέψεις κρυφές και καταπιεστικές. Τα βλέφαρα μένανε χαμηλωμένα και σκούροι κύκλοι στεφανώνανε τα μάτια.

«Δεν αισθάνεσαι καλά;»

Η Θάλεια δεν απάντησε.

«Σου συμβαίνει τίποτε;»

Τα βλέφαρα μένανε πάντα χαμηλωμένα.

Η θεία Αγγέλα έσβησε το τσιγάρο της, κύρτωσε τη ράχη της, ακούμπησε τους αγκώνες πάνω στα γόνατα. Είχε καταλάβει. Η ανιψιά της θ' αρνιότανε το προξενιό.

«Έλα, μίλα! Σ' ακούω» είπε.

Η Θάλεια σήκωσε τα βλέφαρα. Το βλέμμα της ήταν σκοτεινό και σκληρό.

«Εκεί στη Λαμία, τον καιρό της Κατοχής, ένας Γερμανός αξιωματικός προσπάθησε να με βιάσει. Δεν ξέρω αν τα κατάφερε».

Η φωνή της ήταν επίπεδη, άχρωμη μα σταθερή. Και το βλέμμα της έμενε πάντα σκοτεινό και σκληρό.

«...Θέλω να μάθω!» είπε, και τώρα η χλωμάδα πάνω στο πρόσωπό της πήρε να σβήνει.

Για την Αγγέλα Σταύρου κάθε πρόβλημα είχε και μια -το λιγότερο- λύση.

Η εξομολόγηση της ανιψιάς της την ξάφνιασε, την τάρραξε πιο σωστά. Και σαν γεγονός και σαν τρόπος αφήγησης - εκείνο το σκοτεινό, το σκληρό βλέμμα! Μα η ταραχή της γρήγορα υποχώρησε. Η ηρεμία κυριάρχησε στις σκέψεις και στις ενέργειές της.

Απέσπασε από τη Θάλεια περισσότερες λεπτομέρειες και υποψιάστηκε -στην ανιψιά της είπε πως βεβαιώθηκε- πως τίποτε το ανεπανόρθωτο δεν είχε συμβεί εκείνο το κυριακάτικο πρωινό στη Λαμία. Βέβαια, υπήρχε και ο ψυχικός παράγοντας, μα αυτός δεν ήταν θέμα του παρόντος. Έπειτα, ήταν κάτι μέσα στη φωνή της Θάλειας, κάτι μέσα στην κίνηση όλου του κορμιού της -έτσι καθώς διηγότανε- που έκανε την Αγγέλα Σταύρου να διακρίνει την απροσδιόριστη και ασυνείδητη ευχαρίστηση -ή συμμετοχή; Δεν έβρισκε τη σωστή λέξη- της ανιψιάς της στις στιγμές εκείνες.

Ίσως η Αγγέλα Σταύρου να έκρινε με τα δικά της κριτήρια όταν κατέληγε στην άποψη πως ο οργανισμός της Θάλειας θα ανακάλυπτε -κάποια στιγμή κι από μόνος του- την ισορροπία του. Ίσως. Αλλά, συνάμα, δεν ήταν διατεθειμένη να εκθέσει τόσο το όνομά της όσο και την τιμή της ανιψιάς της στη δίνη ενός σκανδάλου ούτε, βέβαια, να το διακινδυνεύσει.

Την επόμενη κιόλας μέρα; κι εντελώς μυστικά, οδήγησε τη Θάλεια σ' ένα γυναικολόγο, και εκεί, θεία και ανιψιά, άκουσαν την κατηγορηματική ιατρική γνωμάτευση πως ο παρθενικός υμένας της κοπέλας- έμενε άθικτος, ανέγγιχτος, άσπιλος. Ανακούφιση! Και τα σχέδια για το μελλοντικό γάμο μπορούσαν να μπουνέ σ' εφαρμογή.

Ο Νίκος Αλεξίου, συνοδευόμενος από τα ψυχρά μάτια της μητέρας του και από τα παραπάνω κιά του πατέρα του, ζήτησε το χέρι τη δεσποινίδος Κατέβα κι επισφράγισε την αίτησή του με μια ανθοδέσμη κατακόκκινα τριαντάφυλλα, μ' ένα ολόχρυσο μονόπετρο κι ένα εξίσου ολόχρυσο μενταγιόν, που τα παραμορφωμένα από τα αρθριτικά χέρια της κυρίας Αλεξίου κρέμασαν γύρω από το λαιμό της Θάλειας.

Η κυρία Κατέβα μοίρασε κείνο το απόγευμα ανάμεσα σε δάκρυα και σερβιρίσματα.

Η θεία Αγγέλα, προσγειωμένη από την αδερφή της, φρόντισε να κανονίσει τις λεπτομέρειες της προίκας. Το σπίτι της Πλάκας, το κτήμα στην Κηφισιά κι αρκετά κοσμήματα θα συνόδευαν την κόρη του ειρηνοδίκη στη νέα φάση της ζωής της.

Κι η Θάλεια άφηνε τα μάτια της να περιγράφουν στις αισθήσεις της τα κατάξανθα μαλλιά του Νίκου και τις λεπτομέρειες του καλοραμμένου ριγέ κοστουμιού του.

Ο αρραβώνας κράτησε έξι μήνες.

Το, διώροφο στην Πλάκα βάφτηκε κι άρχισε να στολίζεται με έπιπλα, χαλιά, κουζινικά, μα και με τη συλλογή του κυρίου ειρηνοδίκη - μια επιθυμία της Θάλειας που δυσανασχέτησε την πεθερά της και που έκανε τη θεία της να χαμογελάσει με την ιδιόρρυθμη πλευρά των αποφάσεων της ανιψιάς της. Έπειτα αγοράστηκαν τα ασπρόρουχα, κεντήθηκαν τα μονογράμματα και ράφτηκαν τα φορέματα, τα ταγέρ, τα μαντό, τα παλτά, το νυφικό.

Ο αρραβώνας κράτησε έξι μήνες.

Ο Νίκος ερχότανε τ' απογεύματα στη μονοκατοικία της Κυπριάδου, και η κυρία Κατέβα τού παρουσίαζε τα πιο περίτεχνα κατασκευάσματα της κουζίνας της.

«Θα με παχύνετε!» την κολάκευε αυτός, κι έπειτα είχε κι έναν καλό λόγο για τη θεία Αγγέλα: «Tres elegante ce soir!» της ψιθύριζε ανάλαφρα, κι αυτή γελούσε το ίδιο παιχνιδιάρικα, και στο τέλος ερχότανε κι η σειρά της Θάλειας, την έπαιρνε -ζητούσε την άδεια να την πάρει- σε κάποια βόλτα ή σε φιλική βεγκέρα.

Μα τ' απογέματα της Τετάρτης μητέρα, κόρη και θεία φρόντιζαν να μην απουσιάζουν από το τοαί της κυρίας Αλεξίου. Έτσι, δινότανε η ευκαιρία στη Θάλεια να επιδείξει τις γνώσεις της στο πιάνο και στο *savoir faire*, γνώσεις που οι κυρίες Σταύρου και Κατέβα αφιέρωναν ατέλειωτες ώρες για τη διδασκαλία τους στη μελλονύμφη.

Η θεία Αγγέλα, υπήρξαν στιγμές εκείνους τους μήνες που οι έντονες δραστηριότητες της δημιουργούσαν πονοκεφάλους κι έτρεχε ν' ανακουφιστεί στην αγκαλιά του εραστή της, ίσως σπρωγμένη κι από κείνη την εικόνα των στενών χειλιών του Νίκου όταν την κολάκευε στη γλώσσα του Ρακίνα.

Ο αρραβώνας κράτησε έξι μήνες.

Για την Αγγέλα Σταύρου ήταν ένα αφάνταστα μακρό διάστημα.

Για την κυρία Κατέβα αφάνταστα σύντομο.

Κι η Θάλεια δεν ήξερε αν έπρεπε να λαχταρά τη μέρα του γάμου της ή να φοβάται.

Για το γάμο της κόρης της η κυρία Κατέβα έραψε ένα γκριζο ντεπιές από ζορζέτα, που μικρά λευκά λουλουδάκια σχημάτιζαν μπουκέτα στο κορσάζ και στον ποδόγυρο. Έχανε, έτσι, την ευκαιρία να εγκαταλείψει οριστικά το πένθος της και

συνάμα δήλωνε την απόφασή της να διατηρήσει για πάντα τις διακριτικές ενδείξεις της χήρας.

Η θεία Αγγέλα έκρυσε -εκείνη τη βραδιά- τα βαμμένα της χείλια πίσω από τη διάφανη τουαλέτα του καπέλου της, ενώ το κορμί της αφέθηκε, χυμώδες και περήφανο, μέσα στις κατακόκκινες πτυχές του ταφτά.

Η Θάλεια στεκότανε. δίπλα στο Νίκο, κι ήταν το λευκό του νυφικού της που κονταροχτυπιότανε με το μαύρο των ματιών και των μαλλιών της. Ήταν όμορφη νύφη, κι η ματιά του γαμπρού -η γαλάζια του ματιά-:- άφηνε συχνά τη χαριτωμένη ανεμελιά της κι έπαιρνε σκουρόχρωμες αποχρώσεις ερωτικής προσμονής.

Στους έξι μήνες που κράτησε ο αρραβώνας η γλώσσα του Νίκου Αλεξίου δε σχημάτισε συχνά λέξεις αγάπης, μα τα χέρια του -με μια νεανική ορμή που αφηφούσε τις ετικέτες της ηθικής-προσπάθησαν κάμποσες φορές να εξερευνήσουν το κορμί της μέλλουσας γυναίκας του.

Ήταν τότε που σε φιλικά σπίτια τη στριφογύριζε στους ήχους κάποιου βαλς ή ταγκό.

Ήταν τότε που ξεμάκραιναν από την άλλη συντροφιά και την ξάπλωνε πάνω στη χλόη και στ' αγριολούλουδα, και το στόμα του έκρυβε το δικό της, κι η ανάσα του μπερδεύότανε με τη δική της, κι ο ιδρώτας γυάλιζε πάνω στο κούτελό του, ήταν -τότε- στις εκδρομές που κάνανε στην Εκάλη ή στη Γλυφάδα..

Το δέρμα της Θάλειας πύρωνε, μπιμπίκια σεργιανούσαν στη ραχοκοκαλιά της, κι η φωνή της -αν την άφηνε να βγει από το λαρύγγι της -θ' ακουγότανε βραχνή, ίδια ακριβώς με του Νίκου, που της ψιθύριζε στ' αυτί προτροπές και παρακάλια, «Έλα!», «Ένα φιλί μόνο!», τέτοια.

Τραβούσε προς τα πίσω το κεφάλι της, «Όχι!» έγνεφε. Οι παλάμες της χουφτιάζανε τους ώμους του-τι στρογγυλοί που ήταν!- κι έσπρωχνε το κορμί του να ξεκολλήσει από το δικό της -πού έβρισκε τη δύναμη;- και πάνω στη φούστα της έμεναν χορταράκια, και στα τακούνια των παπουτσιών της διέκρινε πράσινους λεκέδες από τα φύλλα που σπάγανε κάτω από την πίεση των ποδιών της.

Κι όμως, τον ήθελε! Αλλά ήταν αυτές οι σύντομες προτάσεις του στο τύμπανο του αυτιού της μέσα -«Έλα!», «Ένα φιλί μόνο!»- τόσο στερημένες από κάθε αίσθηση ερωτικής επικοινωνίας... Μια βραχνή φωνή που ικέτευε -ή απαιτούσε;- τη χρησιμοποίησή της. «Σκεύος ηδονής»... Δεν ξεχνούσε.

Κι όμως, τον ήθελε! Το καταλάβαινε τις νύχτες που ο ιδρώτας έλουζε το κορμί της. Να ι, τον ήθελε! Κι έφερνε την εικόνα του μπροστά της, άκουγε πάλι τη φωνή του βραχνή -«Έλα!»-, και το χέρι της ψαχούλευε τ' απόκρυφα μέρη του κορμιού της και τσαλάκωνε τα σεντόνια με τις κυκλικές κινήσεις της λεκάνης της. «Σκεύος ηδονής»... Οι σπασμοί την κυριεύαν. «Σκεύος ηδονής»... Ήταν ανάγκη να 'φτανε στ' αυτιά της η φωνή της κυρίας φαρμακοποιού;

Τον ήθελε. Κι όσο πέρναγε η ώρα και το γαμήλιο τραπέζι πλησίαζε στο τέλος του, αυτός ο πόθος ανακατευότανε μ' ένα φόβο, με μια αγωνία, και υπήρχε μια γεύση παράξενη πάνω στη γλώσσα της -έπινε σαμπάνια και δεν της έφευγε-, και τα πόδια της είχαν πρηστεί, τα στενά γοβάκια τής πιέζαν τα δάχτυλα.

Ναι, την ήθελε! Σήμερα το βράδυ δε θα χρειαζότανε να καταφύγει στο σπίτι της μαντάμ Σόνιας, σήμερα το βράδυ στην αγκαλιά του μέσα δε θα 'κρυβε τα μισοπεσμένα στήθια της Μιμής, στο στόμα του δε θα υπήρχε η γεύση από χείλια ποτισμένα με αλκοόλ και καπνό -α!-, την ήθελε, και της έσφιξε το χέρι,

«Καιρός να φύγουμε!» χαμογέλασε, κι ήταν η πρώτη φορά που μια αμηχανία τον κυριέψε -ήταν εκείνα τα πειρακτικά βλέμματα των φίλων του και τα πνιχτά χαχανητά της παρθένας του απέναντι καναπέ.

Κάτω από το παντελόνι του αισθάνθηκε το αίμα να ζητά μια διέξοδο και κράτησε πω σφιχτά το χέρι της γυναίκας του, «Γεια σας» χαιρέτησε τους καλεσμένους.

Η Θάλεια προσπάθησε να κρατήσει ψηλά τα βλέφαρα, να μη χαμηλώσει τα μάτια. Το πρόσωπο του πεθερού της ήταν αφύσικα κόκκινο, τα μάτια της πεθεράς της δεν έχαναν ούτε λεπτό την παγερή γαλανότητά τους, δυο κυρίες -μακρινές ξαδέρφες της μητέρας της- της χαμογελούσαν ενθαρρυντικά, ο κύριος Παπαβασιλείου έστριβε το μουστάκι του κι είχε κάτι το πεινασμένο στην άκρη των χειλιών του.

«Γεια σας!» είπε κι αυτή, και η φωνή της ήταν αβέβαιη - όχι! Δεν ήθελε να χαμηλώσει τη ματιά της.

«Στο καλό!» Τα μάγουλα της κυρίας Κατέβα τ' αυλάκωναν τα δάκρυα, κι η θεία Αγγέλα ένιωσε τον ιδρώτα της ν' αλλοιώνει το γαλλικό άρωμά της. «Στο καλό!»

Το ταξί τούς ανέβασε μέχρι του «Απέργη». Καλοκαίρι ήταν του '47.

Κι οι δρόμοι της Κηφισιάς σκιαζόντουσαν από τα πράσινα φύλλα των δέντρων. Μα πράσινα ήταν; Αφού το φεγγάρι τα είχε βάψει μ' ένα ασημί - Θεέ μου, τι κρύο χρώμα!

«Θα κατέβω μέχρι το μπαρ να πω ένα κονιάκ» είπε, και χαλάρωσε τον κόμπο της γραβάτας του.

Έμεινε μόνη. Στάθηκε μπροστά στον καθρέφτη. Η ροζ μουσελίνα φάνταζε ατσαλάκωτη. Κατέβασε το φερμουάρ. Το φόρεμα έπεσε πάνω στα λουστραρισμένα σανίδια. Το είδωλό της την κοιτούσε ημίγυμνο. Άπλωσε το χέρι, πίεσε το διακόπτη. Σκοτάδι. Βιάστηκε ν' απαλλαγεί από τα εσώρουχα. Οι πατούσες της γυμνές πάνω στο πάτωμα. Δροσίστηκαν. Η βαλίτσα ήταν πάνω σ' ένα τραπεζάκι. Την άνοιξε. Πήρε το νυχτικό, το φόρεσε. Ένα ρίγος της διαπέρασε το κορμί. Έτρεξε να σκεπαστεί με την πικεδένια κουβέρτα. Αναστέναξε -λες κι είχε κάτι καταφέρει να τελειώσει. Μα ο κόμπος στο στομάχι ήταν πάντα βασανιστικός.

Η πόρτα άνοιξε. Το φως του διαδρόμου τόνισε τη φιγούρα του. Η πόρτα έκλεισε. Σκοτάδι.

Τον άκουσε να στριφογυρίζει μέσα στο δωμάτιο.

«Εάπλωσες;» της μίλησε, και κάθισε πάνω στο κρεβάτι, έβγαλε τα παπούτσια του, το σακάκι, το πουκάμισο, το παντελόνι - τι άλλο; Δεν τον έβλεπε καθαρά.

Σκουρόχρωμες κουρτίνες στο παράθυρο, κι έξω ήτανε νύχτα. Το φεγγάρι; Δεν τον έβλεπε καθόλου καθαρά. Υποψιαζότανε τις κινήσεις του.

«Πού είναι οι πιζάμες μου;»

«Μέσα στη βαλίτσα. Ξέχασα να τις βγάλω...» είπε, κι έκοψε μέσα στο στόμα της τη συνέχεια της φράσης. «...Συγγνώμη» ήταν να προσθέσει, μα δεν το 'πε.

«Δεν πειράζει» είπε αυτός, και σηκώθηκε. Πού πήγαινε;

Άκουσε τη βαλίτσα ν' ανοίγει. Τώρα θα φορούσε τις πιζάμες του -ναι!-, και ξαναπλησίασε το κρεβάτι, τράβηξε τα σκεπάσματα, ξάπλωσε δίπλα της.

Ο κόμπος στο στομάχι την πονούσε. Ήθελε ν' ακούσει τη φωνή του. Ας έλεγε κάτι! Τι; Ό,τι να 'ταν! Μια λέξη...

Εκείνος έσπρωξε το κορμί του πιο κοντά της, ο σομιές έτριξε, τα χέρια του βρήκαν το στήθος της, το πίεσαν, το στόμα του σκέπασε το δικό της.

Ο κόμπος στο στομάχι ήταν πια αφόρητος και της ήταν δύσκολο ν' ανασάνει - το πρόσωπο του Γερμανού ταγματάρχη έλαμψε κι έσβησε μέσα στη μνήμη της και στη συνέχεια επέστρεφε από το παρελθόν-, μα όχι, κάτι σαν σύννεφο, σαν επιάλτης ήταν, δεν ήταν η αλήθεια, το τώρα...

Και τα χέρια του Νίκου τραβούσαν πια το νυχτικό της πάνω από τη μέση της, έφερε το κορμί του πάνω από το δικό της, τα χείλια του παίζαν με το δεξί της αυτί, τα χέρια του -πού ήταν τα χέρια του;- στα πόδια της, στο στήθος της, πίσω από τους γλουτούς της, κι ο ταγματάρχης έσβηνε μέσα στο παρελθόν, κι ο κόμπος στο στομάχι της πήρε να λύνεται καθώς άφηνε τα πόδια της ν' ανοίξουν, τα χέρια της -τα δικά της τα χέρια- υπολόγιζαν την απόσταση μέχρι τους ώμους του -να τολμήσουν τη διαδρομή;- , μα τότε ήρθε ο πόνος, δεν ήταν έντονος μα την ξάφνιασε, και, πριν προλάβει να πει ένα «αχ!» αλλιώτικο

«αχ!» θα 'ταν, πρώτη φορά θα της έβγαινε τέτοιο βογκητό-, πριν προλάβει, το στόμα του ξανασκέπασε το δικό της, τα χέρια της πιάσαν τους ώμους του, μέσα της ξυπνούσανε κάποιες κραυγές, φωνές -πώς να τις πει;- , και τότε άκουσε τα τριξίματα

του σομιέ και το σώμα του χτύπαγε με δύναμη το δικό της, μέσα στο λαρόγγι της φτάσαν οι δικοί του αναστεναγμοί -οι δικοί της;-, τα χέρια της δεν ξέραν τι να κάνουν τους ώμους του, οι κραυγές της πνιγόντουσαν --ούτε καν γεννήθηκαν- καθώς αυτός ξεκόλλαγε από πάνω της και κύλαγε στο πλάι -το νυχτικό της παρατημένο, κουβάρι στην κοιλιά της-, κι ο κόμπος δενότανε ξανά, κατάλαβε πως, αν άφηνε τα μάτια της ελεύθερα να βουρκώσουν, ίσως να τον έλυνε, μα έσφιξε τα χείλια, «Όχι!» αποφάσισε, κι η φωνή της κυρίας φαρμακοποιού, «Σκεύος ηδονής», αντήχησε στ' αυτιά της, κι ήταν αυτό το άκουσμα που έκανε τα δόντια της να σφιχτούν, να τριξούν, λίγο ακόμη και θα 'σπαγαν.

Ο γάμος έφερε στη ζωή της Θάλειας σημαντικές μεταβολές: Ένα καινούριο σπίτι -δικό της-, ένα νέο πρόσωπο -τον άντρα της- και πιο πλατιές κοινωνικές, προσωπικές πια, γνωριμίες.

Ο περιορισμός στην Κηφισιά κράτησε μια βδομάδα. Το ζευγάρι ξόδευε τις ώρες του στις άνετες πλακοστρωμένες βεράντες και στα επιβλητικά σαλόνια του αρχοντικού ξενοδοχείου.

Η Θάλεια πολύ γρήγορα διαπίστωσε τη διαφορετική θέση που αποκτά μια γυναίκα μετά το γάμο της μέσα στον κοινωνικό περίγυρο. Τώρα μπορούσε κι αυτή να συμμετέχει -αν ήθελε- στα διάφορα σχόλια των κυριών και συνάμα ν' απολαμβάνει το συγκρατημένο, μα διόλου καλυμμένο φλερτ των κυριών. Μια γυναίκα παντρεμένη, όσο νέα κι αν είναι, εμπνέει συναδελφική εμπιστοσύνη κι αναδύει ερωτικές υποσχέσεις.

Τα καλοκαιρινά βράδια τα έντυνε η μουσική της ορχήστρας του ξενοδοχείου - βαλς, ταγκό, φοξτροτ- και τα πότιζε ο αφρός της παγωμένης σαμπάνιας.

Ένα μέρος της προσωπικότητας της Θάλειας φρόντιζε ν' απολαμβάνει, μα και να προσαρμόζεται στις νέες αυτές συνθήκες ζωής. Το υπόλοιπο έμενε βασανιστικά προσκολλημένο στις σεξουαλικές εμπειρίες που φανέρωνε η νύχτα.

Ο Νίκος Αλεξίου απολάμβανε, με καθημερινή επανάληψη, τα θέλγητρα ενός κορμιού που είχε σταρομελάχρινες αποχρώσεις, σφιχτή σάρκα και παρθενική άγνοια. Μα ο τρόπος που γευότανε αυτές τις απολαύσεις έμενε πάντα εγωιστικός, πάντα εγωκεντρικός, πάντα αδιάφορος για τις απαιτήσεις αυτού του αντικειμένου της ηδονής του.

Η Θάλεια -μοιραία- εδραίωνε, από την πλευρά της, τα θεμέλια μιας ιδιοσυγκρασίας που θα χαρακτήριζε τη μετέπειτα ζωή της και που θα την ταλαιπωρούσε, αλλά που ακόμα έμενε κρυμμένη στο χώρο του ασυνείδητου.

Η επιστροφή στην Αθήνα και η εγκατάστασή τους στο σπίτι της Πλάκας είχε σαν συνέπεια την επιβολή ενός τρόπου ζωής απόλυτα εναρμονισμένου με τα πρότυπα της κοινωνικής τους τάξης. Μετά από ένα πρώτο γεύμα που έδωσαν σε γονείς και στενούς συγγενείς, άνοιξαν τα σαλόνια τους στους γνωστούς και φίλους του Νίκου, που απέδειξε την απόλυτη επάρκειά του σε κοινωνικές γνωριμίες.

Τα νέα ζευγάρια που μπαινόβγαιναν στο πλακιώτικο σπίτι ξαφνιαζόντουσαν με την ασυνήθιστη ατμόσφαιρα που η συλλογή του κυρίου ειρηνοδική δημιουργούσε. Κι όσο κι αν ήταν η εποχή της επιβολής του American style of life, δεν άντεχαν να μην εκφράσουν το θαυμασμό τους για το προγονικό μεράκι, χωρίς όμως και να τους περνά από το νου η σκέψη να μιμηθούν -έστω και κατά το ελάχιστο-αυτό τον τρόπο διακόσμησης.

Ήταν φυσικό και αναμενόμενο οι προσκλήσεις του ζεύγους Αλεξίου να έχουν και απαντητικά αποτελέσματα, κι έτσι δεν έμενε βραδιά που να μην περιστοιχίζονται από γνωστούς και φίλους.

Η κοσμικότητα, που κυριολεκτικά εισέβαλε στη ζωή της Θάλειας είχε μια απαστράπτουσα λάμψη. Οι φιλοφρονήσεις των αντρών για τα μάτια της την έκαναν να δει τα πρωτογενή ατού της, όσον αφορά την εξουσία που μπορούσε να ασκήσει

πάνω στο αρσενικό φύλο. Οι κολακευτικές γνώμες των γυναικών για την γκαρνταρόμπα της, αλλά και ο φθόνος που τύχαινε να διαβάσει στα μάτια τους, την έκαναν να συνειδητοποιήσει πως την κοινωνική επιβράβευση την πετυχαίνει κανείς ντυμένος, και μάλιστα όχι απλώς καλά, μα και ακριβά. Ήταν δυο μαθήματα που γραφήκανε στις πρώτες σελίδες του βιβλίου εμπειριών της Θάλειας και που επρόκειτο να της χρησιμεύσουν σαν πολύτιμες -όσο και καταστροφικές παρακαταθήκες για το μέλλον.

Για όλους -από τη μητέρα της και τη θεία Αγγέλα μέχρι και τον απλό συνομιλητή μιας βραδιάς ήταν μια κοπέλα που ζούσε κι απολάμβανε την ευτυχία της. Κανείς δεν μπόρεσε να υποψιαστεί τις ρωγμές μιας γυναίκας που της στερούσαν βασικά δικαιώματά της.

Ο άντρας της κολακευότανε να περιφέρει δίπλα του αυτό το νέο αστέρι του κύκλου του και φρόντιζε να επιβεβαιώνει την κατοχή του με ερωτικές συνυπάρξεις. Εκείνη όμως, μέρα με τη μέρα, έμαθε μέσα στα φιλικά σαλόνια να παίρνει πολλά και να δίνει λίγα. Ήταν μια ισορροπία στο αυταρχικό ξεγύμνωμα της νύχτας. Και αποφάσισε πως στα μαύρα της μαλλιά και σκοτεινά της μάτια ταίριαζε η μορφή της σφιγγας. Το αποτέλεσμα τη δικαίωσε. Εν μέρει. Γιατί τις νύχτες, όταν το κορμί της δεχότανε το σώμα του άντρα της, ο ρόλος αυτός γινότανε το καταφύγιό της κι ο βωμός της συνάμα. Η ακινησία της σφιγγας... Ένα διπλά καταπιεστικό προσώπιο...

Όμως, αυτή την κοινωνική άνοδο, μα και την ερωτική της υποβάθμιση, έμελλε να σταματήσει η εγκυμοσύνη. Ο οργανισμός της, μετά το πρώτο ξάφνιασμα, αντέδρασε μ' εμετούς, ζάλες, αραιές εμφανίσεις αίματος, κι ήταν όλα αυτά που την ανάγκασαν να περιοριστεί μέσα στο σπίτι της, ν' αντικαταστήσει τα σαλόνια με το κρεβάτι της και τα κομψά ρούχα με εξίσου κομψά νυχτικά και robes de chambre. Ο Νίκος Αλεξίου, διαπιστώνοντας την αδυναμία της γυναίκας του να τον συνοδέψει στις νυχτερινές εξόδους και να τον ικανοποιήσει στις σεξουαλικές του απαιτήσεις, διακήρυξε την πεποίθησή του πως θ' αποκτήσει γιο κι εγκατέλειψε τη Θάλεια στο σπίτι της οδού Κυδαθηναίων. Ήταν, άλλωστε, καιρός -δήλωσε- ν' ασχοληθεί σοβαρά και υπεύθυνα με την πατρική επιχείρηση, ιδιαίτερα τώρα που αφενός επρόκειτο να

γεννηθεί ο επίδοξος διάδοχός της και αφετέρου κι ο πατέρας του παρουσίαζε τα πρώτα σημάδια Πάρκινσον. Βέβαια, τα βράδια του δεν παρέλειπε να τα φωτίσει με τη συντροφιά φίλων κι από τα δυο γένη: με άντρες χαρτοπαίζοντας, με γυναίκες ερωτοτροπώντας.

Η Θάλεια πέρασε σε μια φάση σωματικής απομόνωσης και παραμόρφωσης. Κατέφυγε στην απόλαυση φαγητών και γλυκών, δεχότανε με στωικότητα τα πλεξίματα της μητέρας της, και τις δεσποτικές παραινέσεις της πεθεράς της. Μοναδική εξαίρεση η θεία Αγγέλα, που κουβαλούσε λαχταριστές οσμές και τη φρέσκια παρουσία μιας γυναίκας που ξέρει ν' ανακαλύπτει τον έρωτα. '

Θα 'ρχόταν μια στιγμή που η Θάλεια θα στρεφότανε στη θεία της για να ζητήσει μια συμβουλή. Θα 'ρχότανε αυτή η στιγμή. Κάποτε... Όχι τώρα.

Η κυρία Κατέβα άπλωσε πάνω στα γόνατά της το ζιπουνάκι. Και χαμογέλασε. Λευκό με κίτρινα ανθάκια... Χαριτωμένο. Τα χέρια της δεν είχαν χάσει την επιδεξιότητά τους. Α, όχι! Δεν είχε παράπονο από τα χέρια της. Τους τελευταίους μήνες πλέξανε κάμποσα μικροσκοπικά ρουχαλάκια για το εγγόνι που σε λίγο θα γεννιότανε, κέντησαν μικρά σκυλάκια, μικρά γατάκια, μικρά λαγουδάκια. Ήταν όμορφα. Ήταν χαριτωμένα.

Το χαμόγελο της κυρίας Κατέβα απλώθηκε κι άλλο πάνω στο γεμάτο γωνίες πρόσωπό της.

Άραγε, θα 'ταν αγόρι ή κορίτσι; Προτιμούσε το δεύτερο. Μια εγγονή! Θα 'χε τόσα να της μάθει! Συνταγές, κεντήματα, νοικοκυριό... Θα 'ταν και μια συντροφιά. Αχ, θα της έραβε φορεματάκια και θα 'δενε τεράστιους φιόγκους στα μαλλάκια της! Ένα κορίτσι! Μακάρι! Έπειτα, με τ' αγόρια δεν είχε ποτέ της εξοικειωθεί. Είχαν και κάτι συνήθειες που την απωθούσαν... Ναι, σίγουρα προτιμούσε να 'ταν κορίτσι.

Αναστέναξε. Ας πήγαιναν όλα καλά, κι ας γεννιόταν ό,τι να 'ταν. «Μ' έναν πόνο, Θεέ μου!» μουρμούρισε, και μπροστά στα μάτια της σχηματίστηκε το πρησμένο από την εγκυμοσύνη πρόσωπο της Θάλειας. «Μ' έναν πόνο!» ξαναμουρμούρισε, και οι παλάμες της χάιδεψαν το ζιπουνάκι.

Ήταν στ' αλήθεια χαριτωμένο.

«Ναι, έτσι ήταν! Τον καιρό της εγκυμοσύνης μου, η μητέρα λες και βρέθηκε πιο κοντά μου. Βέβαια, με το δικό της τρόπο. Μου μαγείρευε, έκανε το νοικοκυριό, δεν έφευγε από το σπίτι μου παρά μονάχα τη νύχτα... Κι εγώ την κοιτούσα. Μονάχα την κοιτούσα. Θέλω να πω πως δεν μπορούσα να την αισθανθώ πιο δική μου. Μια απόσταση μας χώριζε. Δεν την ένιωθα να με πλησιάζει. Ακόμα κι εκείνους τους μήνες της εγκυμοσύνης μου. Ήταν γιατί πίστευα πως όλες αυτές οι φροντίδες δε βγαίνανε αυθόρμητα, δεν ήτανε πηγαίες, αλλά μια ακόμα εκδήλωση βασισμένη σε προκαθορισμένους τρόπους αντίδρασης. Δεν ξέρω αν με καταλαβαίνεις. Ίσως και να 'κανα λάθος. Μπορεί και να την αδικούσα...»

«Ίσως, Θάλεια. Μην ξεχνάς πως ήτανε μάνα σου!»

«Τι να σου πω; Δεν ξέρω. Ίσως».

Κατηφόρισε την Αναγνωστοπούλου και βγήκε στην πλατεία. Ο ήλιος έπαιρνε να δέει κι η ασφαλτος ξέρναγε την κάψα μιας ζεστής καλοκαιριάτικης μέρας.

Ένιωσε το λεπτό φόρεμα να κολλάει στην πλάτη της, κι αυτή η υγρή επαφή με το ύφασμα τής έφερε στο νου τα φιλιά που πριν λίγο το κορμί της δεχότανε. Κι ανατρίχιασε. Κοίταξε το ρολόι της. Νωρίς ακόμα. Δε χρειαζότανε να πάρει ταξί. Έπειτα, προτιμούσε να περπατήσει μέχρι το σπίτι της ανιψιάς της. Όταν θα 'φτανε, θα

ζητούσε από τη Θάλεια - που μόλις θα 'χε σηκωθεί από το «μεσημεριανό» της ύπνο- να της φτιάξει ένα παγωμένο τσάι. Χαμογέλασε. Θα της ζητούσε! Στην κατάσταση που βρισκόταν η Θάλεια, δεν ήταν να της ζητήσει κανείς οτιδήποτε. Το κορμί της λες κι ήταν παραμορφωμένο. Με την κοιλιά να προεξέχει σαν φουσκωμένο μπαλόνι, με τα πόδια αγνώριστα από το πρήξιμο, με τα χείλια μελανιασμένα, τα μάτια να τα περιβάλλουν μαβιοί κύκλοι... Α, πόσο ασχήμιζε τη γυναίκα μια εγκυμοσύνη!

Μπροστά στη βιτρίνα του «Aux Delissieux» κοίταξε το κορμί της. Αυτό - ευτυχώς!- δεν είχε υποστεί τέτοια δοκιμασία. Έσπρωξε την πόρτα του ζαχαροπλαστείου. Δροσιά.

«Δέκα μπεζέδες» ζήτησε.

Το παγωμένο τσάι ταιριάζει τη γεύση του με την τραγανή, αφράτη μαρέγκα.

Μια απαλή ατονία κυριεύσε τα μέλη της. Πόσες ώρες έκανε έρωτα; Δυο; Τρεις;

Πλήρωσε.

Προς το τέρμα της Κανάρη, τα κόκκινα χρώματα της ούσης της ερέθιζαν την όραση. Αναστέναξε. Όμορφη που είναι η καλοκαιριάτικη Αθήνα!

Πλησίαζε το Σύνταγμα όταν σκέφτηκε να περάσει από το «Bebe Rose» να δει τι λανσάρουν εφέτος για βαφτιστικά. Αλλά τώρα θα έχουν τα καλοκαιρινά. Εκείνη θα γινότανε νονά κατά το χειμώνα.

Χαμογέλασε και πάλι. Σίγουρα κατά το χειμώνα. Ίσως και την επόμενη άνοιξη. Αφού ακόμα το μωρό της Θάλειας δεν είχε γεννηθεί. Ναι, άνοιξη πιο καλά. Ο καιρός θα 'ναι ζεστός. Θα αγοράζε μια ροζ... Γιατί ροζ; Ήταν, λοιπόν, τόσο σίγουρη πως θα 'ταν κορίτσι; Σίγουρη; Όχι βέβαια! Μα θα το προτιμούσε. Θα 'θελε το πνευματικό της παιδί να νιώσει κάποτε αυτό το μούδιασμα στα μέλη μετά από ένα δίωρο έρωτα και υγρά φιλιά στο λαιμό, στο στήθος, στο...

Τώρα γέλασε σχεδόν δυνατά. «Αγγέλα, πότε θα το πάρεις απόφαση πως πατάς τα σαράντα;» «Ποτέ!» Κι έστριψε την Κυδαθηναίων.

Από τα μισόκλειστα παντζούρια, το μεσημέρι του Σεπτέμβρη περνούσε την όψιμη ζέση του μέσα στο δωμάτιο. Στον καθρέφτη της τουαλέτας μερικές αχτίνες αντανακλούσαν τα μικροσκοπικά μόριά τους, ενώ δυο τρεις ακόμα χανόντουσαν ανάμεσα στα τσαλακωμένα σεντόνια του διπλού κρεβατιού.

Η Θάλεια ανασήκωσε το κουβαριασμένο μαξιλάρι πίσω από την πλάτη της και με τη δεξιά παλάμη σκούπισε μερικές στάλες ιδρώτα από το κούτελό της. Η κοιλιά της φάνταζε τεράστια, σκεπασμένη από το σιέλ νυχτικό. Τράβηξε το ύφασμα μέχρι τη μέση της. Το δέρμα πρόβαλε τεντωμένο σαν μεμβράνη έτοιμη να σπάσει. Οι παλάμες της ακούμπησαν στα πλάγια της κοιλιάς.

Το έμβρυο έπιασε την επαφή κι αναδεύτηκε. Το πρόσωπο της Θάλειας διατήρησε την ουδετερότητα ενός αφύσικου πρηξίματος.

Αγόρι ή κορίτσι; Τι ανόητη ερώτηση! Αδιαφορούσε. Να τελειώσει μονάχα όλη αυτή η ταλαιπωρία! Ταλαιπωρία; Δεν ήταν η σωστή λέξη. Βίασε τον εαυτό της να βρει την κατάλληλη.

Από το διπλανό κομοδίνο πήρε μια καραμέλα ευκάλυπτου κι άρχισε να την πιπιλά αργά αργά.

Εξευτελισμός! Αυτή ήταν η λέξη. Τα δόντια της πιέσανε την καραμέλα! -κρατς!-, μια πιπεράτη γεύση ερέθισε την άκρη! της γλώσσας της. Ευκάλυπτος... Να φύτευε ένα τέτοιο δέντρο στη θέση της μουριάς που έκοψε από την αυλή μόλις εγκατασταθήκανε σ' αυτό το σπίτι;

Τα μάτια της βαρύνανε. Τι ζέστη! Κάμπιες, κουκούλια, πεταλούδες... Προκαθορισμένη εξέλιξη... Την έκοψε τη μουριά.

Μέσα στην κοιλιά της το έμβρυο μετακινήθηκε αναζητώντας μια επαφή ή μια διέξοδο.

Η Θάλεια άπλωσε και πάλι το χέρι, μια ακόμα καραμέλα ανάμεσα στα δόντια, και στην άκρη της γλώσσας εκείνη η δυνατή, άξαφνη γεύση.

Ναι, μόλις γεννούσε, θα φύτευε έναν ευκάλυπτο στη θέση της μουριάς.

Ένωσε τα βλέφαρά της να τρεμοπαίζουν και μια καταχνιά στο μυαλό και στο βλέμμα. Μια λάμψη - δυνατή λάμψη- της έτσουξε τα μάτια. Τα ξανάκλεισε.

«Συνέρχεται!»

Ποιος μίλησε; Όχι, δεν ήταν ο Νίκος. Ποιος ήταν; Κάποιος της σφίγγει τον καρπό.

«Κυρία Αλεξίου, μ' ακούτε;»

Η ίδια φωνή. Ποιος; Άνοιξε τα μάτια της. Τι κόπος! Αυτό το πρόσωπο κάτι της θύμιζε. Μα γιατί το κρύβανε σύννεφα; Α, ο γιατρός!

«Να σας ζήσει ο γιος!»

Θυμήθηκε. Η γέννα... Οι πόνοι... «Σφιχτείτε! Κουράγιο! Αναπνεύστε!». Πονούσε.

Κάποιος της τραβά το χέρι. Πάνω στο μπράτσο της ένα βάρος. Να γυρίσει το κεφάλι να δει. Τι προσπάθεια!

«Ιδού ο πατέρας του!»

Αυτή η φωνή... Κάτι γαλανά, ψυχρά γαλανά... Α, ναι, η πεθερά της!

«Τι όμορφο! Σαν κουκλί!. Ούτε κορίτσι!»

Η μητέρα; Μητέρα, εσύ είσαι; Μα γιατί δεν μπορεί ν' ανοίξει τα μάτια της; Προσπάθεια! Μια ακόμα προσπάθεια!

«Γόης! Έκανες ένα γόη!»

Αυτή η βραχνή φωνή πρέπει ν' ανήκει σ' ένα πρόσωπο...

«Ας μην την κουράζουμε άλλο... Μοναχά ο κύριος Αλεξίου...»

Ναι, είναι κουρασμένη. Ανασαίνει βαριά. Κάτι υγρό αγγίζει το μέτωπό της. Ανοίγει τα μάτια. Χρυσοαφί. Κάποιος της χαμογελά.

«...Ένα αγόρι... Ο γιος μου!»

Το χέρι του χαϊδεύει το δικό της. Ανοίγει για μια ακόμα φορά τα μάτια της. Τώρα αισθάνεται πιο καλά. Μονάχα αυτή η λάμπα...

«Κλείσε, σε παρακαλώ, το φως!»

Το βάρος πάνω στο μπράτσο της σαλεύει. Γυρνά το κεφάλι. Μικρό που είναι! Κοιμάται. Με μάτια και βλέφαρα σφιχτοκλεισμένα. Αγόρι... Ένας γιος... Ο δικός της.

Δεν ήταν μοναχά τα κλάματα του μωρού που φέρανε την αλλαγή μέσα στο πλακιώτικο σπίτι. Ήταν κι άλλα. Οι πάνες που ανεμίζανε στην πίσω ταρτασίτσα, τα συχνά γεύματα κάθε τρεις με τέσσερις ώρες, ήταν ακόμα η κούνια που βασιλεύεψε ξαφνικά μέσα στο δωμάτιο «του παιδιού», ήταν κι οι γιαγιάδες που μπαينوβγαίνανε με συμβουλές κι αγωνία διάχυτα απλωμένα στα πρόσωπά τους. Ρεύτηκε το μωρό; Έφαγε; Τ' αλλάξαμε; Το πλύναμε;

Η Θάλεια έβρισκε γρήγορα τις παλιές της δυνάμεις, έχανε με σταθερό ρυθμό τα παραπανίσια κιλά της, άφηνε το στήθος της έρμαιο στην ηδονή που της χάριζαν τα μικρά κατακόκκινα χείλια του γιου της.

«Σούπες! Τρώγε σούπες να κατεβάσεις γάλα!» ήταν η στερεότυπη συνταγή της κυρίας Κατέβα, που όμως δε στάθηκε ικανή να διατηρήσει την καρποφορία των μαστών της κόρης της πάνω από έναν περίπου μήνα.

Η Θάλεια απολάμβανε αδιάφορα όλη αυτή την ιδιόρρυθμη προσοχή γύρω από τα αποτελέσματα του κατορθώματός της και την άφηνε να διοχετεύεται στο βρέφος που τα καταγάλανα μάτια και τα ξανθά μαλλιά του κάνανε τους καθημερινούς επισκέπτες να αποφαίνονται: «Μοιάζει του πατέρα του!».

Ναι, του έμοιαζε.

Κι ίσως γι' αυτό ο Νίκος Αλεξίου είχε βάλει στην άκρη επιχειρήσεις και φίλους κι έμενε τ' απογέματα στο σπίτι. Έδειχνε να χαίρεται αληθινά μ' όλους αυτούς τους επισκέπτες που μαζί με την έκφραση των συγχαρητηρίων τους κουβάλαγαν ρουχαλάκια, κουδουνίστρες, σερβίτσια και χαριτωμένα χρυσαφικά.

Εκείνος, από την πρώτη μέρα που ο γιος του ήρθε στον κόσμο, φρόντισε να στολίσει το λαιμό της γυναίκας του μ' ένα χρυσό παντατίφ κι επισφράγισε το δώρο του μ' ένα φιλί -υγρό φιλί- πάνω στο λαιμό της. Ένα φιλί που έμοιαζε -για τη γυναίκα του τουλάχιστον- σαν σφραγίδα κατοχύρωσης και κυριαρχίας.

Γιατί η Θάλεια έβρισκε κάτι το αδιόρατο κι όμως συγκεκριμένο στη συμπεριφορά του άντρα της, που την έκανε να υποψιάζεται κάποιον κίνδυνο. Κι όταν τον έβλεπε να σηκώνει το μωρό στα χέρια του και με μια εφηβική εκρηκτικότητα να φωνάζει «Αυτός είναι ο Λουκάς Αλεξίου ο νεότερος!», αισθανότανε μια αντιπάθεια να την κυριεύει και δεν ήξερε να πει αν η πηγή της ξεκινούσε από τον ξανθό άντρα της ή από τον εξίσου ξανθό γιο της. Δεν ήξερε. Και προτιμούσε την απάντηση να την αφήνει κρυμμένη μέσα στα κατάβαθα της ψυχής της.

Τα Χριστούγεννα του '48, οι προσκλήσεις στο ζεύγος Αλεξίου για γιορταστικές βεγκέρες ήταν ιδιαίτερα πολλές. Μα η Θάλεια προτιμούσε να σώσει εκείνη, στο δικό της σπίτι, το καθιερωμένο ρεβεγιόν.

Η Αθήνα προσπαθούσε να ξεχάσει τον κατοχικό εφιάλτη της. Προσπαθούσε να μην ενοχλείται από τους απόηχους των ντουφεκιών του Εμφυλίου. Κι αν όχι όλη η Αθήνα -σίγουρα όχι-, τουλάχιστον ο κύκλος του ζεύγους Αλεξίου. Κι η Θάλεια συμεριζότανε αυτή τη διάθεση, όχι για λόγους πολιτικής τοποθέτησης, μα για καθαρά προσωπικές ανάγκες. Ψυχολογικές και συναισθηματικές.

Μετά από την πολύμηνη απομόνωσή της, μετά από ένα τόσο μεγάλο διάστημα που το σαλόνι της έμενε κλειστό, λαχταρούσε τα γνωστά, τα τόσο τονωτικά επιφωνήματα των προσκεκλημένων της: «Τι πρωτότυπη διακόσμηση!», «Τι εξαιρετικά φαγητά!», «Τι θαυμάσιο φόρεμα!», «Cheri, tu est tres belle ce soir!». Θα ήταν σαν να έκανε ένα λουτρό που θα 'βγαζε από πάνω της τη σκόνη της κλεισούρας και την ανάμνηση της παραμόρφωσης.

Αλλά κι ο Νίκος ήθελε ν' ανοίξει το σπίτι του ξανά. Θα ήταν μια ακόμα ευκαιρία να επιδείξει το γιο του-ομαδικά αυτή τη φορά-, να παρουσιάσει την κλασική εικόνα μιας ευτυχισμένης αστικής οικογένειας. Πλούτος, νιάτα, καρποφορία...

Και το αποφάσισαν.

Η Θάλεια πέρασε κάμποσες μέρες με αυστηρή διαίτα για να προλάβει να χάσει μερικά ακόμα κιλά. Έραψε ένα καινούριο φόρεμα -στο χρώμα που άρχιζε ν' αγαπά, το κίτρινο- και βρήκε μια καινούρια κουπ για τα μαλλιά της. Η επάνοδός της στην κοσμική ζωή έπρεπε να 'ναι εντυπωσιακή και αλάνθαστη.

Τη βραδιά του ρεβεγιόν οι πολυέλαιοι φωτίζανε απλόχερα τα λαϊκά στολίδια. Μέσα στα δωμάτια πλανιότανε μια ευχάριστη μυρωδιά φρεσκοψημένων γλυκών, κι ο Νίκος Αλεξίου δεχότανε, ντυμένος μ' άψογο κοστούμι, τους φίλους τους.

Η Θάλεια φρόντισε να κάνει την εμφάνισή της μαζί με την άφιξη του τελευταίου σχεδόν καλεσμένου. Τα επιφωνήματα θαυμασμού ήταν, έτσι, πιο πολλά και πιο έντονα.

Ήταν μια επιτυχημένη βραδιά. Η μουσική δημιουργούσε κέφι, το κρασί το αύξανε, κι όταν κατά τα μεσάνυχτα φέρανε το μωρό τυλιγμένο μέσα σε κατάλευκες

νταντέλες, ο Νίκος Αλεξίου απόλαυσε το ζενίθ του θριάμβου του. Τούτο το ξανθόμαλλο μωρό -

«Μα φτυστός ο πατέρας του!»,-, τούτη η μελαχρινή, νέα κι όμορφη γυναίκα ήταν δικά του αποκτήματα. Του ανήκανε.

Από τη δικιά της πλευρά, η Θάλεια ένιωθε το δέρμα της ν' ακτινοβολεί καθώς τα φιλοφρονήματα για την ομορφιά της και οι αιτήσεις για ένα χορό δεν έλεγαν να σταματήσουν. Ο κόσμος ξαναγινότανε πάλι δικός της.

Πλησίαζε το ξημέρωμα όταν έφυγαν οι καλεσμένοι. Το σπίτι κρατούσε μέσα στα σπλάχνα του τ' απομεινάρια του γλεντιού. Άδεια ποτήρια, αποτσιγάρα, ανάκατα έπιπλα, λίγο χυμένο κρασί στο τραπεζάκι του σαλονιού...

Η Θάλεια πήγε στην κρεβατοκάμαρα. Άναψε το πορτατίφ. Κάθισε στο σκαμπό. Τράβηξε τις φουρκέτες από τα μαλλιά της. Πήρε τη βούρτσα. Αναστέναξε. Η κούραση κυριεύε το ταλαιπωρημένο από την πρόσφατη εγκυμοσύνη κορμί της.

Ο Νίκος μπήκε στο σώματιο. Στάθηκε όρθιος από πίσω της. Μέσα από τον καθρέφτη της τουαλέτας διέκρινε το βλέμμα του. Πόθος... Αχ, όχι! Δεν άντεχε τούτη τη στιγμή μια τέτοια δοκιμασία.

Την πλησίασε. Τα χέρια του άγγιξαν τους ώμους της, κατέβηκαν προς το στήθος της.

«Σε παρακαλώ, σταμάτα! Είμαι κουρασμένη». Την αγνόησε. Τα χείλια του παίζαν με τ' αυτί της.

«Σήμερα έλαμπες!» Τα δόντια του χάραξαν την ωμοπλάτη της.

«Σταμάτα!»

«Μια βασίλισσα ήσουν! Και τώρα αυτή η βασίλισσα θα γίνει σκλάβα μου!» Η φωνή του βραχνή, τα μπράτσα του της τούλιξαν τη μέση, την τράβηξαν πάνω στο στέρνο του.

«Όχι!» Η λέξη έπεσε σαν μπαλτάς.

Την ανάγκασε να γυρίσει προς το μέρος του. Η ανάσα του άγγιξε το πρόσωπό της. Αλκοόλ και τσιγάρο,..

«Άσε με!» Τον έσπρωξε.

«Σε θέλω!» Πόθος κι οινόπνευμα μέσα στη ματιά του.

«Όχι!»

Την έσπρωξε πάνω στο κρεβάτι. Προσπάθησε να τον κλοτσήσει.

Εκείνος γέλασε. Το θολωμένο του μυαλό ανακάλυψε ένα παιχνίδι που θέρριψε τον πόθο του.

Αν κάποιος έλεγε στο Νίκο Αλεξίου πως μέσα στη συνείδηση της γυναίκας του υπήρχε -κείνη τη στιγμή- η αίσθηση της επανάληψης ενός βιασμού, εκείνος θα γελούσε. Θα του ήταν αδύνατον να το πιστέψει.

Κι όμως, έτσι ήταν.

Στο διπλανό δωμάτιο το μωρό άρχισε να κλαίει. Η Θάλεια μούγκρισε..Ο Νίκος βόγκηξε.

Χριστούγεννα του '48 ήταν. Ξημέρωμα... Οι καμπάνες άρχισαν να χτυπάνε.

Έπιασε το μικρό τόπι με τα χέρια του, μετά το πέταξε πάνω στο πάτωμα, εκείνο κατακύλησε πάνω στα σανίδια, γέλασε με το κατόρθωμά του, και με ασταθή βήματα έτρεξε να το ξαναπιάσει.

Αυτή κοιτούσε. Ο γιος της...

Από το μισάνοιχτο παράθυρο έμπαινε ένα ελαφρύ αεράκι και κουνούσε την κουρτίνα. Κρύφτηκε από πίσω της, το κεφάλι του το κάλυψε το ύφασμα, σήκωσε τα χέρια του, προσπάθησε να λευτερωθεί, τα κατάφερε, και γέλασε.

Αυτή κοιτούσε. Το παιδί της...

Απλώσε τα μπράτσα του, της τύλιξε τις γάμπες, ακούμπησε τα χειλάκια του πάνω στα γόνατά της,

«Μαμά! Μα!», κι έπειτα γύρισε στο τόπι του και στην κουρτίνα.

Αυτή κοιτούσε. Τ' αγόρι της...

Αισθάνθηκε τα πόδια της να λύνονται στις αρθρώσεις.

Από το βάθος του σπιτιού κάποιος άνοιξε το ραδιόφωνο. Ένα εμβατήριο... «Ο στρατάρχης Παπάγος ανακοίνωσε...», η φωνή του εκφωνητή χαμήλωσε, έσβησε, «Την ώρα που περνούσε τ' οργανάκι...», αλλάζανε σταθμό.

Το σώματι είχε τέσσερις τοίχους κι ένα μονάχα παράθυρο. Την πλάκωνε.

Πίσω από την πλάτη της κάποιος άνοιξε την πόρτα. Η μητέρα της.

«Τι θα κάνει τώρα το γλυκούλι μου; Μαμ;» Η κυρία Κατέβα κρατούσε στα χέρια της το μπολ με την κρέμα.

Να της έλεγε πως θα το ταΐσει μόνη της;

«Έλα, άνοιξε το στοματάκι σου! Έτσι μπράβο! Πρόσεξε μη λερωθείς! Όχι! Μην κουνάς το κεφαλάκι σου! Μια μπουκιά για τη μαμά, μια για τη γιαγιά... Έτσι!»

Δε θυμόταν τη μητέρα της να 'χε τόσο γλυκιά φωνή.

«Μη! Μη φτύνεις!» Τώρα η φωνή έγινε σκληρή.

Ο Λουκάς έβαλε τα κλάματα.

Ο γιος της...:

Ήθελε να φωνάξει στη μάνα της: «Σταμάτα!». Γύρισε κατά το παιδί: «Φάε!».

Η φωνή της τσακίστηκε πάνω στους τέσσερις τοίχους. Ο ιδρώτας κύλησε στις μασχάλες της.

Μα τόσο ζέστη έκανε;

Είχε σκύψει πάνω από τα κάγκελα του κρεβατιού για να τον αλλάξει. Το μικρό κορμί του -γυμνό και ρόδινο- αναδεύτηκε πάνω στα λευκά σεντόνια. Της χαμογέλασε. Το μοναδικό του δόντι λαμπύρισε σαν μαργαριτάρι. Το χέρι του πασπάτευε την κοιλιά, προχώρησε πιο κάτω, βρήκε τα γεννητικά του όργανα, έπαιξε μαζί τους. Το δέρμα γύρω από τους όρχεις ζάρωσε και σκλήρυνε και το μικροσκοπικό πέος τανύστηκε προς τα πάνω. Της γέλασε και πάλι, έβγαλε μια μικρή κραυγή. Του άρεσε το παιχνίδι.

Έμεινε ακίνητη και τον παρατηρούσε.

Στην άκρη του κρεβατιού μένανε διπλωμένα τα καθαρά ρούχα. Οι πάνες, το ζιπουνάκι, η φουφούλα... Γιατί δεν αποφάσιζε να τον ντύσει;

Το βραχνό γέλιο της θείας Αγγέλας τής χάιδεψε το λαιμό.

«Στα όπλα βλέπω ο νεαρός!»

Η κυρία Κατέβα μπήκε στο δωμάτιο πίσω από την αδερφή της. Ο Λουκάς συνέχιζε το παιχνίδι του. Η θεία Αγγέλα τον τοίμπησε απαλά στη βάση της ήβης.

«Ήθελα να 'ξερα αν μοιάζει και σ' αυτό το σημείο του πατέρα του, όπως και σ' όλα τ' άλλα!»

Η κυρία Κατέβα δεν μπόρεσε να αποφύγει το κοκκίνισμα του προσώπου της.

«Τι κουβέντες είναι αυτές!» είπε, και παραμέρισε την κόρη της. «Έλα να το ντύσω εγώ το γλυκούλι μου!» συνέχισε, και πήρε την πάνα. «Να μην κάνει τέτοια πράγματα το γλυκούλι μου! Έτσι;» Βιάστηκε να τυλίξει την πάνα γύρω από τη λεκάνη του Λουκά. Η θεία Αγγέλα δε θέλησε να πνίξει την κοροϊδευτική γκριμάτσα των χειλιών της. Γύρισε στην ανιψιά της.

«Λοιπόν, δε μ' απάντησες!» Τώρα η έκφρασή της πήρε να γίνεται συνωμοτική. «Του μοιάζει;»

Τα βλέφαρα της Θάλειας βιάστηκαν να καλύψουν την αμηχανία του βλέμματός της.

Παλπού δε γνώρισα. Ο πατέρας της μάνας μου είχε πεθάνει πριν εγώ γεννηθώ. «Τον σκοτώσαν οι συμμορίτες!» μου έλεγε η γιαγιά μου η Αρτεμισία, και τα μάτια της βουρκώνανε. «Ήταν αρχοντάνθρωπος» συνέχιζε, και κατέληγε:

«Κρίμα που δεν τον γνώρισες!». Δεν ξέρω! Ίσως να 'ταν κρίμα. Όταν ρωτούσα τη μητέρα μου γι' αυτόν, εκείνη δεν είχε πολλά να μου πει. Τις μόνες φορές που την άκουγα, έτσι, από μόνη της, ν' αναφέρει τ' όνομά του, ήταν όταν μιλούσε για τη συλλογή του με λαϊκά αντικείμενα. Αλλά ακόμα και τότε το βλέμμα της δε γλύκαινε. Ναι, ήμουνα σίγουρος πως δεν τον είχε αγαπήσει. Κι εγώ; Έπρεπε εγώ να τον αγαπώ; Κοιτούσα τη φωτογραφία του πάνω στη σιφονιέρα της γιαγιάς, παρατηρούσα τα μάτια του. Ήτανε μαύρα -είχα ακούσει-, μα εγώ τα 'βρισκα ψυχρά και τον φοβόμουνα. Ήταν κι εκείνο το λεπτό μουστάκι που έδινε στο στόμα του κάτι το ειρωνικό...

Δεν ξέρω αν ήταν αρχοντάνθρωπος, όπως έλεγε η γιαγιά, μα για να λυπηθώ που δεν τον γνώρισα... όχι, αυτό δεν το κατάφερα ποτέ.

Όμως, ούτε τον άλλο μου παλπού, το Λουκά, τον γνώρισα. Πιο σωστά, δεν τον θυμάμαι. Πέθανε όταν εγώ έκλεινα τα δύο. Αυτός είχε ένα ολοστρόγγυλο πρόσωπο, καλοξυρισμένο και χωρίς μουστάκι, είχε και δυο μικρά μάτια πονηρούτσικα, τα χείλια του ήταν πεταχτά...

Γι' αυτόν κανείς δε μου πολομιλούσε. Τη φωτογραφία του την έβλεπα για καιρό κρεμασμένη στο μαγαζί της Αιόλου, μετά την έχασα, δε ρώτησα ποτέ γιατί την κατεβάσανε - αλήθεια, γιατί ποτέ δε ρώτησα;

Η γιαγιά η Μαίρη, η γυναίκα του, δεν είχε φωτογραφία του στο σπίτι της, ίσως, πάλι, και να 'χε καμιά χωμένη σε κανένα συρτάρι - πώς να την έβλεπα εγώ;

Στο σπίτι της γιαγιάς Μαίρης δεν πήγαινα συχνά. Έμεινε κοντά στο Μουσείο. Σ' ένα διώροφο σπίτι, ψηλοτάβανο, με γύφισινα στα ταβάνια... Στο πίσω μέρος υπήρχε μια μικρή αυλή,

πλακοστρωμένη. Έπαιζα κουτσό εκεί πέρα. Είχε και δροσιά. Μόριζε πάντα μούχλα κι υγρασία - μια ανεπαισθητη μυρωδιά. Τώρα το γκρεμίσανε, έγινε πολυκατοικία, η γιαγιά η Μαίρη μένει στο ρετιρέ μαζί με την παλιά της υπηρέτρια, την Κατίνα.

Η γιαγιά η Μαίρη δεν πρέπει να μ' αγαπούσε ιδιαίτερα. Δε μου είχε πει, βέβαια, κάτι τέτοιο -όχι!-, μα εγώ, αν και παιδί, το καταλάβαινα. Όμως, κι εγώ κείνο τον καιρό δεν την πολυσυμπαθούσα. Όλο μού κατηγορούσε τη μητέρα και τη θεία Αγγέλα. «Αυτές» έλεγε «διώξανε το παιδί μου!». Ήταν τότε που ο πατέρας είχε φύγει για τη Βραζιλία, και η γιαγιά η Μαίρη περνούσε τις ώρες της παίζοντας χαρτιά με τις φιλενάδες της.

Μια μέρα -από κείνες τις σπάνιες που την έβρισκα μονάχη- κάθισε και μ' έμαθε πώς παίζεται το κουρκάν. «Για να μου κρατάς συντροφιά τα βράδια που θα 'ρχεσαι να με βλέπεις». Ήταν μερικές φορές που γινότανε τρυφερή μαζί μου. Σπάνια όμως. Τότε μου χάιδευε τα μαλλιά, και «Ίδια με του Νίκου μου!» έλεγε. Καημένη γιαγιά Μαίρη!

Τώρα τα 'χει πια χαμένα. Πάω κάπου κάπου να τη δω, και δε δείχνει να με γνωρίζει. Μα είναι πια μεγάλη. Θα 'χει πατήσει τα ογδόντα. Περνά τη μέρα της στο κρεβάτι, ρίχνει πασιέντζες με μια μαυρισμένη τράπουλα που, είμαι σίγουρος, της λείπουνε χαρτιά, μα -τι σημασία έχει;- η γιαγιά δεν καλοβλέπει, έτσι, από συνήθεια, ανακατεθεί τα τραπουλόχαρτα. Βάζει την Κατίνα να της αλείφει το πρόσωπο και το λαιμό με κρέμες και χτυπημένα αυγά κι όλο τολιγεί τις λίγες πια τρίχες του κεφαλιού της με μπικουτί. «Τι ρεζιλίκια!» μουρμουρίζει η γιαγιά η Αρτεμισία όταν της τα αφηγούμαι. «Τι ρεζιλίκια!» Και το πρόσωπό της κάνει μια γκριμάτσα αηδίας. Μα η θεία Αγγέλα γελά: «Η Μαίρη θα πεθάνει μ' ένα ρήγα στο χέρι και ξεραμένο ασπράδι στα μούτρα της».

Βραχνό και βαθύ που είναι το γέλιο της θείας Αγγέλας! Πάντα μ' άρεσε να την ακούω να γελάει. Άλλωστε, είναι ο μόνος άνθρωπος μέσα στην οικογένεια που δεν απαρνήθηκε ούτε στιγμή το γέλιο.

Η γιαγιά η Αρτεμισία. δε γελά, μονάχα να χαμογελά έχει μάθει, κι αυτό σπάνια, και το χαμόγελό της είναι αδιόρατο κι ελάχιστα τρυφερό. Κάτι σαν μορφασμός. Ναι, κάπως έτσι.

Από τη μέρα που ο γιος του έγινε έξι μηνών, ο Νίκος Αλεξίου αποφάσισε πως ήταν πια καιρός να επιστρέψει -για δεύτερη φορά- στις σκοτούρες της οικογενειακής επιχείρησης και στις διασκεδάσεις της εξωσυζυγικής ζωής. Ο χαρακτήρας του -αυτό το θαυμαστό μείγμα παιδισμού και επιπολαιότητας κορέστηκε αρκετά γρήγορα από το άκουσμα των κλαμάτων ενός μωρού μέσα στο σπίτι του και φρόντισε να ξαναβρεί τις ήσυχες στιγμές που του πρόσφεραν οι συναντήσεις με φίλους του στις λέσχες που άρχιζαν να ξεφυτρώνουν και να πληθαίνουν σε απόλυτο παραλληλισμό με την εγκατάσταση στον τόπο των συνθηκών ζωής που οι νικητές σύμμαχοι επέβαλλαν.

Οι σχέσεις του με τη Θάλεια είχαν επιπεδοποιηθεί σε επαφές πάνω σε θέματα καθημερινής κοινωνικής ζωής και ερωτικών συνομιλιών ρουτίνας. Τα επαγγελματικά προβλήματα που η επιδείνωση της αρρώστιας του πατέρα του συσώρευσε στο μυαλό του Νίκου Αλεξίου είχαν επιδράσει στις γενικότερες ψυχοσωματικές εκδηλώσεις της στύσης του, κι έτσι, έμενε αρκετά ικανοποιημένος από τις ερωτικές του συνεντεύξεις με τη σύζυγό του. Οι εξωσυζυγικές του σχέσεις -όσο κι αν αυτό κάπου τον ενοχλούσε- δεν ξεπερνούσαν το στάδιο των τυχαίων επεισοδίων.

Και, καθώς οι μήνες περνούσαν, το πάθος του για το χαρτί μεγάλωνε ανάλογα με τα χρέη των επιχειρήσεών του. Σε μια περίοδο που το εμπόριο ανθούσε και η βιομηχανία στην Ελλάδα έβαζε τα θεμέλιά της, ο Νίκος Αλεξίου αποδείχτηκε ανίκανος να μετατρέψει την οικογενειακή επιχείρηση -που τυπικά δεν είχε ακόμη κληρονομήσει- σε μια εύρωστη οικονομική μονάδα στον τομέα των υφασμάτων, όπως ήταν το πατρικό όνειρο. Ο γερο-Αλεξίου, διαπιστώνοντας αυτή την κατρακύλα, αδιαφόρησε για τις συστάσεις των γιατρών, επέστρεψε στη θέση του, προσπάθησε να επαναφέρει την τάξη, μα οι χαλασμένες αρτηρίες του εγκεφάλου του δεν άντεξαν στην πίεση, και το εγκεφαλικό επεισόδιο τον έριξε στο κρεβάτι, οριστικά ανίκανο να επικοινωνήσει με τον έξω κόσμο. Ο Νίκος Αλεξίου έμεινε και πάλι υπεύθυνος της μελλούμενης πτώσης.

Όλο αυτό τον καιρό, η Θάλεια προσπαθούσε να βρει την ταυτότητά της. Την αναζητούσε μ' εσωτερική αγωνία κι εξωτερική - επιφανειακή, δηλαδή- απραξία. Εξόδευε τις μέρες της αδιάφορα με τις δουλειές του σπιτιού. Οι κοινωνικές της σχέσεις

είχαν ατονήσει. Τα οικονομικά τους δεν της επέτρεπαν να παρουσιάζεται με τη μορφή και τους κανόνες που η ίδια είχε ορίσει σαν πρότυπα. Κι αφού δεν μπορούσε να είναι η αδιαφιλονίκητα πρώτη, καλύτερα θα 'ταν να μην παρουσιάζεται. '

Όμως, υπήρχε κι ένας ακόμα λόγος -βαθύτερος αυτός που την ανάγκαζε να ζει σχεδόν αποκλεισμένη. Το επεισόδιο εκείνων τ ν Χριστουγέννων είχε πάρει μέσα της διαστάσεις που ξεπερνούσαν το επίπεδο μιας εσωσυζυγικής σκηνης. Είχε αγγίξει τον πυρήνα ενός υπαρξιακού προβλήματος. Παρέμενε, λοιπόν, κλεισμένη στο σπίτι της. Κι ανάμεσα στα πόδια της, μπλεκόντουσαν τα ασταθή βήματα του γιου της.

Ο Λουκάς ύψωνε τα χέρια του προσπαθώντας να την αγκαλιάσει. Το μόνο που κατόρθωνε ήταν ν' αγγίξει, ίσα με τις άκρες των δαχτύλων του, τη ζώνη του φορέματός της.

«Τον αγαπούσες κείνο τον καιρό το γιο σου, Θάλεια;»

«Ναι, τον αγαπούσα, αλλά...»

«Αλλά δε σε γέμιζε αυτή η αγάπη».

«Ναι, έτσι ακριβώς! Βλέπεις, δεν ήταν ο ρόλος που πίστευα πως γι' αυτόν ήμουν πλασμένη. Ίσως και να 'τανε οι γενικότερες συνθήκες που με κάνανε ν' αντιμετωπίζω με μια τέτοια ματιά την τότε ζωή μου».

«Εννοείς το κλείσιμο στο σπίτι, το νοικοκυριό, το ντάντεμα...»

«Λες και κάποιοι -ήξερα ποιοι;- με χρησιμοποιούσαν».

«Μια παραλλαγή του σκεύους ηδονής!»

«Μην το κοροϊδεύεις! Αυτό ακριβώς!»

«Σε καταλαβαίνω. Όμως...»

«Σταμάτα, σε παρακαλώ! Ένα όμως υπήρχε: έπρεπε να βρω τον εαυτό μου. Έπρεπε να ανακαλύψω την καταξίωσή μου. Γιατί, τότε, τι ήμουνα; Η νταντά του γιου μου, η μαγείρισσα και η πεοδόχος του άντρα μου».

«Πεοδόχος! Τι λέξη!»

«Ναι, πρωτότυπη. Την είχα βρει μονάχη μου. Αλλά ήταν η σωστή. Πεοδόχος!»

«Δεν είχες, όμως, κοινωνικές δραστηριότητες; Φίλες, συντροφιάς, θαυμαστές...»

«Φίλες! Ας γελάσω! Συντροφιάς; Δεν ξέρω... Να περιφέρω το κορμί μου ντυμένο κομψά και χωρίς ταυτότητα... Η κυρία Αλεξίου... Ποια ήταν η κυρία Αλεξίου; Αυτού που χαρτοπαίζει, αυτού που την παραμελεί ή τη χρησιμοποιεί ανάλογα με τα κέφια του! Η κυρία Αλεξίου, με τα όμορφα μάτια, το σπαθάτο κορμί... Αντικείμενο συλλογής των επαγγελματιών του έρωτα. Όχι, καλέ μου! Αυτή την ταυτότητα την ποδοπατούσα. Θα περιμένω! Έτσι αποφάσισα. Σαν τα κουκούλια μου. Θα 'ρχόταν η ώρα μου. Μέχρι τότε, μέχρι εκείνη τη στιγμή, αποφάσισα να διαβάζω, να μελετώ πιάνο. Ήταν κι αυτά μια μορφή δράσης».

Μ' άρεσε να την ακούω να παίζει πιάνο. Καθόμουνα σε μια γωνιά της σάλας, καμιά φορά η γιαγιά τ'όχαινε να μου φέρει εκεί το κολατσιό μου -ψωμί με μέλι κομμένο σε μικρές μπουκιές-, μασούλαγα κι άκουγα τη μουσική. Κρατούσα το πιρούνι πολύ προσεχτικά, μην τυχόν πέσει και την απασχολήσω.

Ναι, μ' άρεσε! Ξεχνιόμουνα ακούγοντας τους ζεστούς ήχους, και το πιάνο έγερνε πάνω στα γόνατά μου, κατρακυλούσαν οι μπουκιές, λερωνόνταν το χαλί με βούτυρο και μέλι. Ήξερα πως η γιαγιά θα με μάλωνε και γι' αυτό περίμενα να τελειώσει η μητέρα το κομμάτι που έπαιζε, κι ώσπου να γυρίσει τα φύλλα της παρτιτούρας για να βρει το επόμενο, γονάτιζα και καθάριζα με το δάχτυλο το λεκέ από το πάτωμα. Άλλοτε, πάλι, τ'όχαινε να είναι μέσα η θεία Αγγέλα. Κάπνιζε και κρατούσε το ρυθμό χτυπώντας την παλάμη της πάνω στο μπράτσο της πολυθρόνας.

«Παίξε, Θάλεια, το *Grand Valse*» παρακάλαγε τη μητέρα, και γυρνώντας προς το μέρος μου χαμογελούσε συνωμοτικά. Με τις πρώτες νότες μ' άρπαζε στην αγκαλιά της και στριφογυρνούσαμε στα 3/4.

Ήταν όμορφες στιγμές!

Και θαμάμαι που δεν μπόραγα να καταλάβω γιατί η μητέρα δεν έπαιζε πιάνο όταν στο σπίτι ήταν κι ο πατέρας.

Μια φορά ήταν στη μέση ενός κομματιού, και σταμάτησε απότομα να παίζει. Τα χέρια της παγώσανε πάνω στα πλήκτρα. Ακούσαμε το κλειδί του πατέρα ν' ανοίγει την εξώπορτα. Τα χέρια της -πάντα παγωμένα- πιάσανε το γυαλιστερό καπάκι και το κλείσανε. Πάνω στο μαύρο λούστρο τα δάχτυλά της μου φάνηκαν...δεν ξέρω πώς να το πω... Ίσως, όμως, να 'ταν η πρώτη φορά που αισθάνθηκα τι σημαίνει αυτό που οι μεγάλοι λέγανε χλωμάδα του θανάτου. Τραγικό δεν είναι;

«Ναι! Παρακαλώ, μη διακόπτετε! Δεν τέλειωσα ακόμα τη συνομιλία. Hello! Κύριε Αλεξίου, μ' ακούτε; Πιο δυνατά παρακαλώ!»

«Προσπαθώ! Σας έλεγα, λοιπόν, πως δεν κατηγορώ την πρώτη μου γυναίκα. Άλλωστε, είναι μια τόσο παλιά ιστορία... Όμως, κι εκείνη έχει το μερτικό της».

«Μπορείτε να μου εξηγήσετε τι θέλετε να πείτε;»

«Ακούστε! Όταν ένας άντρας γυρίζει στο σπίτι του στις οχτώ το βράδυ και βρίσκει τη γυναίκα του να τον υποδέχεται σαν έναν ξένο, σαν μια αναγκαστική...»

«Τι είπατε; Δε σας άκουσα;»

«...τότε το επόμενο βράδυ θα επιστρέφει στο σπίτι του στις εννιά και το μεθεπόμενο στις δέκα. Καταλαβαίνετε;»

«Ναι! Αλλά υπήρχε και το παιδί».

«Υπήρχε ποιο; Δεν ακούω...»

«Ναι! Λέω, το παιδί. Υπήρχε και το παιδί!»

«Ο Λουκάς; Μα...»

«Δεν ακούω! Ναι! Hello! Όχι, μην κλείνετε! Operator; please... Κόριε Αλεξίου, μ' ακούτε; Εμπρός!»

«Η επικοινωνία με τη Βραζιλία διεκόπη. Θέλετε να ξανακαλέσετε;»

«Όχι, δεσποινίς. Ίσως μια άλλη φορά. Ευχαριστώ».

Η βροχή έπεφτε πάνω στα μισόκλειστα παντζούρια, περνούσε από τις χαραμάδες τους, πιτσιλιζε τα τζάμια.

Η Αγγέλα Σταύρου ρούφηξε τον καπνό του τσιγάρου της.

«Ήταν μια μέρα που ταίριαζε σε κηδεία» είπε, και ρίχνοντας το κεφάλι πάνω στο μαξιλάρι συνέχισε:

«Αυτά που έκανα, όμως, δεν ταίριαζαν στο πένθος μου!». Και χαμογέλασε πονηρά.

Ο άντρας που ήταν ξαπλωμένος δίπλα της στράφηκε προς το μέρος της, στερέωσε το κορμί του πάνω στο δεξί αγκώνα και με την αριστερή παλάμη του χάιδεψε το διπλωμένο της γόνατο.

«Δεν είχες και καμιά ιδιαίτερη συγγένεια με το γέρο Αλεξίου!»

Η Αγγέλα τεντώθηκε πάνω στα σεντόνια. Το χέρι του τώρα ήταν πάνω στην γάμπα της.

«Ήταν πεθερός της ανιψιάς μου. Λογικό θα 'ταν να βρίσκομαι δίπλα στην πεθερά της».

Ο άντρας ξαναγύρισε το χέρι του προς το γόνατό της.

«Και να τις παρηγορείς για το πένθος τους ή για την επικείμενη πτώχευσή τους;»

Το βλέμμα της Αγγέλας Σταύρου έχασε τις ερωτικές ανταύγειές του.

«Επικείμενη πτώχευση; Δε γίνεσαι κάπως μελοδραματικός;»

Ο άντρας σταμάτησε το χάδι του., ανακάθισε πάνω στο κρεβάτι, κατέβασε τα πόδια του στο πάτωμα, ετοιμάστηκε να φορέσει το παντελόνι του.

«Ίσως!»

Η Αγγέλα γονάτισε πάνω στα σεντόνια. Έγειρε προς το μέρος του. Το γυμνό στήθος της ακούμπησε πάνω στην πλάτη του. Τα δάχτυλά της προσπάθησαν ν' ανακαλύψουν τις ρόγες πάνω στο φαρδύ στέρνο του.

«Εσύ κάτι ξέρεις!» Η φωνή της χάιδεψε τ' αυτί του.

Πάνω στο δέρμα του αισθάνθηκε το ερωτικό του πάθος να ξυπνά. Τα δάχτυλά της πίεσαν απαλά τη σκληρή ρώγα του. Κι έπειτα τα μπράτσα της ανάγκασαν την πλάτη του να ξαναγειρεί πάνω στα σεντόνια.

Το μισοσκόταδο που τύλιγε το δωμάτιο έκρυβε τις δυο ρυτίδες ανάμεσα στα φρύδια της και την απόφασή της να εκμεταλλευτεί τη μισή ώρα που είχε κερδίσει.

Κι η βροχή -μονότονη, χλιαρή, φθινοπωριάτικη ψιχάλα- μούσκευε συνέχεια τα μισόκλειστα παντζούρια και πιτσιλαγε τα τζάμια.

Εκείνα τα κίτρινα φύλλα! Κι ο ήλιος να κρύβεται πίσω από τα κλαριά, να εξαϋλώνει τα φυλλώματα των θάμνων, να ζητά από τη γη ν' αφήσει ολάνοιχτους τους πόρους της για να βγει η μυρωδιά τού από τα χτες βρεγμένου χώματος.

Α, είναι όμορφο το φθινόπωρο, κι η Αγγέλα Σταύρου φουσκώνει το στήθος της, ανασαίνει βαθιά.

«Ωραία είναι τέτοια εποχή στο Βασιλικό Κήπο!» λέει.

Η ανιψιά της μοιάζει να παρακολουθεί το μικρό Λουκά, που λίγα βήματα πιο πέρα κάτι σκαλίζει.

Όμως, όχι! Το βλέμμα της Θάλειας είναι κενό. Περνά μέσα από το σώμα του παιδιού, δε φαίνεται να το προσέχει, πάει και χώνεται σε κάτι λευκά χρυσάνθεμα, ούτε σ' αυτά στέκεται.

«Τι να συμβαίνει;» αναρωτιέται η Αγγέλα Σταύρου. «Τα οικονομικά προβλήματά τους;»

Τα μάτια της Θάλειας τα στεφανώνουν, μήνες τώρα, μαύροι, κατάμαυροι κύκλοι. Και το κορμί της είναι στιγμές που γίνεται σκληρό, άκαμπο, νεκρό, λες.

«Κι όμως, πριν -μερικά χρόνια αυτό το κορίτσι ήθελε ν' αρμέξει τη ζωή! Όχι! Δεν είναι από τα χρήματα. Ο γάμος της τότε; Ίσως. Κάτι θα 'χει πάρει τ' αυτί της για χαρτιά, γυναίκες...» συνεχίζει τις σκέψεις της η Αγγέλα, και χαμογελά. «Λες η Θάλεια να 'ναι τόσο χαζή, που να στενοχωριέται με κάτι τέτοια συζυγικά παραπτώματα; Χαζή; Μα όλοι οι άνθρωποι δεν είναι ίσοι. Ιδιαίτερα η Θάλεια. Σε ποιον μοιάζει;»!

Κάτι τρυφερό χουφτιάζει την καρδιά της Αγγέλας Σταύρου. Τεντώνει το μπράτσο της, ακουμπά το γόνατο της ανιψιάς της. Η Θάλεια γυρνά το κεφάλι, την κοιτά κατάματα.

«Θέλω κάτι να σας πω...» αρχίζει, και αμέσως διστάζει.

«Ελα, μίλα μου!» την παροτρύνει η θεία της.

Ένα κίτρινο φύλλο πλανιέται πάνω από τα μαλλιά της Θάλειας. Μια ηλιαχτίδα το κάνει να φαντάζει διάφανο.

Κι ήταν το αίσθημα ευθύνης -αφού αυτή είχε κανονίσει τούτο το γάμο- ή η διάθεση δράσης που έκανε την Αγγέλα Σταύρου να επέμβει δυναμικά στη ζωή της Θάλειας και του Νίκου;

Το πιθανότερο και τα δύο.

Για την ανιψιά της διέθετε γνήσια αποθέματα αγάπης. Όμως, κι η εικόνα μιας νέας και όμορφης αλλά και προικισμένης- κοπέλας που άφηνε το κορμί της να σκεβρώνει, ίσια ακριβώς με το μυαλό της, -α!- μια τέτοια εικόνα θα έκανε κάθε γυναίκα σαν την Αγγέλα Σταύρου ν' αγανακτεί.

Αποφάσισε λοιπόν να μιλήσει με το Νίκο Αλεξίου. Κι όχι έτσι, απλά και μόνο για να κάνει μια κουβέντα, ούτε καν για να προσπαθήσει να τον νουθετήσει. Όχι! Με ένα αλάνθαστο ένστικτο η Αγγέλα Σταύρου είχε διαπιστώσει την τελειωτική μορφή του προβλήματος. Και γι' αυτό είχε αποφασίσει να επιβάλει εξίσου τελειωτικές και ριζοσπαστικές λύσεις.

Η συνάντησή τους υπήρξε θυελλώδης στην έντασή της και υποχθόνια στη διπλωματικότητά της.

Μπροστά στα συγκεκριμένα σχέδια που η εξ αγχιστείας θεία είχε κατά νου, εκείνος παρέθεσε έναν ενδόμυχο τρόπο για τα μελλούμενα της επιχείρησης και μια παντελή έλλειψη σχεδίων αντίδρασης στο αδιέξοδο του γάμου του.

Η Αγγέλα Σταύρου χρησιμοποίησε -σε σημείο πρόκλησης-τα θηλυκά της προσόντα.

Ο Νίκος Αλεξίου αρκέστηκε στο ρόλο του κολακευμένου αρσενικού.

Η μάχη ήταν προκαθορισμένη ως προς το αποτέλεσμα της.

Και ήταν αυτό ακριβώς το αποτέλεσμα που -περίεργα- ικανοποίησε και τους δύο.

Στα μάτια του Νίκου ανοιγόντουσαν νέοι ορίζοντες. Μια νέα δουλειά, σχετική με κοσμήματα, στρωμένη ήδη από κάποιο ξάδερφο της οικογένειας Σταύρου - κάτι

παλιές φήμες παρουσίαζαν ερωτική σχέση, κατοχική, μεταξύ του ξενιτεμένου κοσμηματοπώλη και της χήρας του δικηγόρου, ανεπιβεβαίωτες φήμες. Μια χώρα εξωτική που κάλυπτε τις ενδόμυχες τυχοδιωκτικές τάσεις του. Και εικόνες κρεολών να θερμαίνουν το αίμα του που πάγωνε -επικίνδυνα πάγωνε- πάνω στη συζυγική παστάδα. Με μια λέξη: ελευθερία!

Η Αγγέλα Σταύρου χρησιμοποίησε όλο το πάθος της βραχνής φωνής της για να περιγράψει με υπολανθάνουσες υποσχέσεις αυτή την αναπάντεχη ελευθερία.

Και μπροστά σε τέτοια οράματα ο Νίκος Αλεξίου συνέχισε να ενδίδει και να παραδίνεται. Την παραπαιούσα επιχείρηση τη μεταβίβαζε, σε συνεταιριστική βάση, στη γυναίκα του -από την οποία δεν έπαιρνε διαζύγιο- και στο γιο του. Ζήτησε μονάχα μια ετήσια κατοχυρωμένη οικονομική ενίσχυση για τη μητέρα του και μια ελάχιστη συνεισφορά -ετήσια κι αυτή- στον προσωπικό του λογαριασμό.

Όλα αυτά, βέβαια, δε θα ήταν μόνιμα. Συμφωνήθηκε πως, μόλις αυτός και η Θάλεια αισθανόντουσαν πως θα μπορούσαν να ξανασιμίσουν, όλα θα ξαναγύριζαν στην αρχική τους μορφή.

Η θεία Αγγέλα δε θέλησε να τονίσει τη δική της άποψη, που ήταν απόλυτα απαισιόδοξη για μια τέτοια μελλοντική επαναφορά. Οι νομικοί σύμβουλοι και φίλοι της θα κανόνιζαν τους τρόπους εφαρμογής αυτής της συναλλαγής.

Στις μέρες που ακολούθησαν κανείς από τους δυο δεν ανέφερε τίποτα και σε κανέναν. Όταν τα εισιτήρια είχαν βγει, όταν τα συμβόλαια είχαν φτάσει στο στάδιο της υπογραφής, τότε, και μόνο τότε, οι δύο κυρίες Αλεξίου -η παλιά και η νέα- έμαθαν το τι επρόκειτο να συμβεί.

Στην ψυχή της Θάλειας άναψε μια σπίθα που, όσο κι αν την έκαψε -προς στιγμή ν-, στην ουσία τη ζέστανε ευχάριστα κι αποτελεσματικά. Τα μέλη της αποκτούσαν ξανά την κινητικότητά τους.

Για τη μητέρα του Νίκου ήταν μια οδυνηρή αποκάλυψη. Προσπάθησε να μεταπείσει. Ικέτευε, φοβέρισε, έκλαψε. Μα το όραμα των σοκολατένιων κορμιών υπερίσχυσε της θέας των μητρικών δακρύων.

Στο γραφείο του συμβολαιογράφου οι τρεις βασικοί ήρωες αυτής της οικογενειακο-οικονομικής σκηνής είχαν διαφορετικά συναισθήματα. Δε θέλησαν να τα διευκρινίσουν εκείνη -τουλάχιστον- τη στιγμή. Όταν η αμαξοστοιχία έχει ξεκινήσει, δεν έχει νόημα ν' αναρωτιέσαι γιατί άρχισες το ταξίδι και πού θα φτάσεις. Βέβαια, υπάρχει η θεωρητική δυνατότητα να τραβήξεις το σήμα κινδύνου. Μα είναι φορές που το καλώδιο το αγνοείς ή το βρίσκεις σπασμένο.

«Αλήθεια, μητέρα, μια φορά σε είχα ρωτήσει γιατί κι εσύ δε γιόρταζες την επέτειο του γάμου σου. Θυμάσαι τι μ' απάντησες;»

«Όχι».

«Ούτ' εγώ. Περίεργο, ε; Θα μπορούσες να μου είχες πει πως, αφού έλειπε ο πατέρας, δε θα 'χε νόημα. Ή, ακόμα, πως δεν είναι υποχρεωτικό όλοι να τη γιορτάζουν. Κάτι τέτοιο. Ίσως, βέβαια, και να μου τα 'πες. Ίσως. Μα δεν το θυμάμαι. Κι αυτό είναι το περίεργο. Που δεν έκλεισα μέσα στο μυαλό μου την απάντησή σου».

Θα 'μουνα γύρω στα τρία όταν ο πατέρας έφυγε για τη Βραζιλία. Δε θυμάμαι, λοιπόν, πολλά απ' αυτόν. Κι υπάρχουν στιγμές που δεν είμαι σίγουρος αν αυτά τα λίγα που υπάρχουν στη μνήμη μου είναι από δικές μου εμπειρίες ή προέρχονται απ' όσα έτυχε ν' ακούσω γι' αυτόν ή φαντάστηκα από μόνος μου. Μπερδεμένα.

Έκανα χρόνια πολλά να τον δω. Μεγάλωσα ανάμεσα σε γυναίκες. Η μητέρα, η γιαγιά, η θεία Αγγέλα...

Από τον πατέρα έπαιρνα δυο τρεις φορές το χρόνο κάρτες μ' ευχές. Για τη γιορτή μου, τα Χριστούγεννα, το Πάσχα. Είχαν πάνω τους αεροπλάνα, πλοία ή φωτογραφίες του Αμαζονίου. Αλλιότικες, πολύ διαφορετικές από αυτές που μ' έβαζε η γιαγιά ν' αγοράζω για τη γιορτή της μητέρας ή της θείας. Τούτες είχαν πάντα πολύχρωμα μπουκέτα και χαμογελαστές μανούλες,

χαμογελαστά παιδάκια και περισσότερια που κρατούσαν κορδέλες με λέξεις «Χρόνια Πολλά» ζωγραφισμένες πάνω τους.

Εμένα μ' άρεσαν πιο πολύ οι άλλες μετ' αεροπλάνα και τα πλοία. Μα η γιαγιά τις έβρισκε χωρίς κανένα νόημα αγάπης. Τις κορόιδευε. «Πφ!» έλεγε, «Κοίτα κάρτα που βρήκε να στείλει για την Πρωτοχρονιά!»

Κι εγώ δεν τις υπερασπιζόμουνα.

Κάπου πρέπει να είναι φυλαγμένες όλες αυτές οι κάρτες. Σε κάποιο πατάρι ίσως. Πρέπει μια μέρα να ψάξω να τις βρω. Τώρα θα 'χουν αξία.

Στάθηκε στο απέναντι πεζοδρόμιο. Ίσα που άρχιζε να φωτίζει. Οι γλόμποι στα φώτα του δρόμου ήταν ακόμα αναμμένοι. Μια γυναίκα την προσπέρασε.

«Καθαρίστρια...» σκέφτηκε. Έπειτα έριξε το βλέμμα της στην άλλη πλευρά του δρόμου. Το μαγαζί υπήρχε. Μια ξεκάθαρη παρουσία μέσα στο αχνό φως του πρωινού. Τα κατεβασμένα ρολά την εμποδίζαν να ξεχωρίσει τις λεπτομέρειες της βιτρίνας. Μα της ήταν αδιάφορο. Τα τόπια υφάσματος μπορούσε να τα μαντέψει να γεμίζουν το χώρο του μαγαζιού, να σκαρφαλώνουν στα ράφια και να τα πνίγουν. Υφάσματα... Κασμίρια, φανέλες, λινά... Και μονόχρωμα και ριγέ και καρό. Μαύρα, λευκά, καφέ, γκρι, μπλε, μπεζ... Δικά της...

Η κίνηση γύρω της πόκνωνε. Την πλησίασαν δυο άντρες.

«Γεια!» Η φωνή του ενός ήταν βραχνή, το χνότο του άλλου μύριζε σκόρδο. «Τσιγάρο;»

Τα μάτια της γρατσούνισαν τα πρόσωπά τους.

«Καλά, ντε!» Ο βραχνός ήθελε να 'χει την τελευταία λέξη. Ο άλλος τον τράβηξε από το μανίκι. Απομακρύνθηκαν.

Πίσω της, ένας χοντρός έσκυψε αγκομαχώντας και ξεκλείδωσε τη σιδεριά του μαγαζιού του. Την κοίταξε με περιέργεια.

Προχώρησε ενοχλημένη δυο τρία βήματα πιο πέρα. Έριξε πάλι το βλέμμα στην απέναντι βιτρίνα. Από πάνω η ταμπέλα. Μαύρο φόντο και άσπρα γράμματα: ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΑΛΕΞΙΟΥ. Χαμογέλασε. Η Αιόλου έπαιρνε την καθημερινή της όψη. Άφησε τη ματιά της να τρέξει στη βρόμικη άσφαλτο. Ο δρόμος της... Τα πόδια της πατούσαν γερά πάνω στις πλάκες του πεζοδρομίου. Κι η ανάσα της φούσκωνε το στήθος.

Είδε τον Ανέστη να φτάνει μπροστά στο μαγαζί. Μέσα από την τσέπη του τράβηξε τα κλειδιά. Ξεδιάλεξε ένα, το 'χωσε στο λουκέτο. Με τις παλάμες του τράβηξε κατά πάνω το ρολό. Το κορμί του τεντώθηκε. Το ρολό πήγε και κούρνιασε κάτω από την ταμπέλα. Ο Ανέστης άνοιξε την πόρτα του μαγαζιού. Μπήκε μέσα.

Η κίνηση γύρω της πόκνωνε. Το φως αβγάταινε.

Πρωί πια. Αυτοκίνητα περνούσαν από μπροστά της. Πρόσεξε τους άλλους δυο υπαλλήλους να μπαίνουνε στο μαγαζί. Γύρισε το κεφάλι δεξιά κι αριστερά, πέρασε απέναντι. Τα βήματά της ήταν σταθερά. Έφτασε μπροστά στο μαγαζί. Το κορμί στητό. Το βλέμμα λαμπύριζε. Μέσα ήταν ακόμα μισοσκόταδο. Μυρωδιά κλεισούρας. Το σανιδένιο πάτωμα έτριξε κάτω από την πίεση των τακουριών της. Οι τρεις άντρες γύρισαν το κεφάλι.

«Κυρία Θάλεια!» ξαφνιάστηκε ο Ανέστης.

Το κίτρινο ταγέρ τού τύφλωσε τα μάτια.

«Καλημέρα», η φωνή της ακούμπησε πάνω στα τόπια.

Κασμίρια, φανέλες, λινά... Και μονόχρωμα και ριγέ και καρό. Μαύρα, λευκά, καφέ, γκρι, μπλε, μπεζ... Δικά της...

Στο βάθος του μαγαζιού, το μικρό γραφείο την προσκάλεσε.

«Καλημέρα». Και κάθισε.

Το χρώμα της μελιτζάνας ταίριαζε με την κατάθλιψή της.

Ο γάμος της κόρης της ήταν μια αποτυχία. Δεν ήξερε το γιατί, δεν καταλάβαινε το πώς, κανείς δεν την είχε ενημερώσει, ήταν όμως μια αποτυχία. Ολοφάνερο.

Κάτω από την πίεση των δαχτύλων της οι μελιτζάνες μαλάκωναν. Μετά θα τους έκοβε τις άκριες, μ' ένα κουταλάκι θα τις άδειαζε από τα σπόρια και στη συνέχεια θα τις γέμιζε με το ρύζι. Ρύζι και ψιλοκομμένο κρεμμύδι, αλάτι, πιπέρι, λίγο μαϊντανό... Μια κλασική συνταγή. Σταθερά επιτυχημένη.

Ο Λουκάς δίπλα της προσπαθούσε να μιμηθεί τις κινήσεις της. Τα μικρά του δάχτυλα πιέζαν άτσαλα τη μελιτζάνα πάνω στο τραπέζι. Υπήρχε κίνδυνος να τη σπάσει. Δε βαριέσαι! Άσ' το παιδί! Τι να κάνει κι αυτό το έρημο; Σχεδόν ορφανό!

Θεέ μου, ποιος έφταιγε; Και τα σχόλια του κόσμου! Τα φανταζότανε... Αναστέναξε.

Τους μαύρους κύκλους γύρω από τα μάτια της Θάλειας τούς είχε προσέξει. Όπως κι εκείνη την ακαμψία του κορμιού της. Τι να 'χε; Πώς να το καταλάβει αφού η Θάλεια ποτέ δεν της ανοιγότανε; Όλο με τη θεία της βρισκότανε. Λες κι ήτανε της Αγγέλας παιδί κι όχι δικό της. Κόρη να σου πετύχει! Ε, με τέτοια μυαλά πώς να προκόψει ο γάμος της; Αλλά κι ο άλλος; Κι αυτός θα έφταιγε.

Από την πρώτη στιγμή δεν της άρεσε ο τύπος του. Πολύ όμορφος άντρας. Κι έδειχνε να το ξέρει. Κάτι τέτοιους τους φοβότανε. Είχε δικίο να τον φοβάται. Χαρτιά, γυναίκες... Να, βγήκε αληθινή!

Στη Βραζιλία! Τι θα λέει ο κόσμος;

Το κρεμμύδι έστειλε την κάψα του στα μάτια της.

Τα σκούπισε με την ανάστροφη του χεριού.

Ο Λουκάς σηκώθηκε.

«Γιαγιά, με τσούζουν τα μάτια!» παραπονέθηκε.

«Είναι από το κρεμμύδι. Πήγαινε στο μπάνιο να τα πλύνεις. Θα σε φωνάξω πιο ύστερα να βάλουμε τις μελιτζάνες στο ταψί».

Τον παρακολούθησε που βγήκε από την κουζίνα. Έρημο παιδί! Γονείς που του λάχανε! Η ξεροκέφαλη η κόρη της διόλου απίθανο να βρει τώρα και κανέναν άλλον για να μπλέξει μαζί του. Και το καημένο το παιδί θα το παραπετάξει σε καμιά γωνιά. Και ποιος θα σταματά τότε τα σχόλια του κόσμου! Βλέπεις, κι ο Νίκος δεν είχε αρχές! Αμ, από έμπορο τι να περιμένεις; Τέλος... Να παρακαλά τώρα το Θεό να της δίνει χρόνια για να προλάβει να μεγαλώσει το εγγόνι της.

Αχ, καλά που δε ζει ο ειρηνοδίκης! Τα κόκαλά του, όμως, θα τρίζουν. Τον βλέπει στον ύπνο της να της κουνά το χέρι και να την κατηγορεί. Μα τι έφταιγε; Το 'ξερε σάμπως τι κουμάσι ήταν η μικρή της αδερφή; Χρόνια είχε να τη ζήσει από κοντά. Κι έπειτα, μοναχή της δεν άντεχε να μεγαλώσει την κόρη της, να σκοτιστεί για την περιουσία τους. Θα μου πεις, και τώρα όλα γίνανε σκατά! Αχ, πώς θα το αντέξει; Συννεφιασμένα γεράματα!

Τα μάτια της συνέχιζαν να την τσούζουν. Κρεμμύδια...

Άφησαν την Αιόλου και πήραν ν' ανηφορίζουν την Ερμού. Το σούρουπο έπεφτε πάνω στα πεζοδρόμια. Στις στάσεις των λεωφορείων μαζεύοταν κόσμος.

Η Θάλεια ένιωσε τις γάμπες της να την τραβούνε. Βράδωνε το βήμα της, κι η Αγγέλα συγχρονίστηκε μαζί της.

«Κουράστηκες;»

Η Θάλεια χαμογέλασε.

«Θα μάθω».

«Είμαι σίγουρη πως θα τα μάθεις όλα, και σύντομα».

«Ναι, υπάρχουν τόσα...» Η φωνή της Θάλειας καλύφθηκε από το κορνάρισμα ενός λεωφορείου.

Η Αγγέλα την τράβηξε προς την Καπνικαρέα.

«Έλα ν' ανάψουμε ένα κερι... για τα καλορίζικα». Η ανιψιά της ξαφνιάστηκε.

«Κερι;»

Η Αγγέλα Σταύρου γέλασε.

«Πρέπει να τα 'χεις μ' όλους καλά!»

Μέσα στην εκκλησία το μισόφωτο στάλαζε βάλσαμο. Τα μάτια των αγίων είχαν μια απέραντη γλυκύτητα. Η φλόγα του κεριού τρεμόπαιξε.

«Θα τα καταφέρω;»

Ναι, οι γάμπες της την πονούσαν. Κάθισε σε μια καρέκλα. Η Αγγέλα τής έσφιξε τον ώμο.

«Μπορείς! Έχεις ικανότητες. Το θέλεις. Το μόνο που μένει είναι να βρεις το σωστό τρόπο να ενεργήσεις!»

Ένα κερι έσβησε. Η μυρωδιά του καμένου φτιλιού πλανήθηκε μπροστά στις αγιογραφίες.

«Κάποιος πρέπει να με βοηθήσει». Αυτό το μισόφωτο γινόταν επικίνδυνο. Η θεία Αγγέλα κάθισε δίπλα της.

«Ελάτε να μείνουμε όλοι στο σπίτι μου. Μας χωρά. Ο Λουκάς θα παίζει στον κήπο. Η Αρτεμισία θα φροντίζει το νοικοκυριό. Θα 'μαι κι εγώ. Θα σου μένει χρόνος για το μαγαζί».

Η Θάλεια σηκώθηκε.

«Πάμε;»

Έξω η νύχτα είχε πέσει. Μα η κίνηση του δρόμου τής τόνωσε το ηθικό.

«Ο Νίκος είχε κάνει πολλά λάθη...»

«Δεν είναι στον τύπο σου να κάνεις τα ίδια!»

«Α, λέτε για το μαγαζί... Μα δεν την ξέρω τη δουλειά».

«Θα τη μάθεις. Τα 'παμε αυτά».

«Ναι. Μα μέχρι τότε πρέπει να στηρίξω την επιχείρηση. Το ξέρετε πως κινδυνεύει. Ο χρόνος με πιέζει». I

«Θα βρεθούν τα χρήματα. Έχω φίλους στην τράπεζα. Θα βοηθήσουν. Μια από αυτές τις μέρες θα καλέσω μερικούς στο σπίτι να τους γνωρίσεις. Εσύ προσπάθησε να μπεις στο νόημα της δουλειάς όσο γίνεται πιο γρήγορα. Αυτός ο Ανέστης -έτσι δεν τον λένε;- είναι χρόνια υπάλληλος στο μαγαζί;»

«Ναι, το δεξί χέρι του πεθερού μου».

«Ωραία. Κάνε τον και δικό σου και στηρίξου πάνω του».

Φτάσανε στο Σύνταγμα. Έστριψαν στη Φιλελλήνων. Από τον Κήπο, ένα φρέσκο αεράκι τις χτύπησε στο πρόσωπο.

«Ναι» μουρμούρισε η Θάλεια, κι έπειτα δυνατώτερα: «Και να κάνουμε τη μετακόμιση».

Άπλωσε το χέρι της, έσφιξε το μπράτσο της θείας της. Κι έπειτα της άφησε ένα φιλί πάνω στο μάγουλο.

Το κέντρο των επιχειρήσεων Αλεξίου ήταν το μαγαζί της Αιόλου. Σ' αυτό ήταν κι η αποθήκη των υφασμάτων. Τα άλλα δυο καταστήματα -το ένα πίσω από την Ομόνοια, το άλλο σε μια πάροδο της Πατησίων- ήταν μικρότερα. Είχαν λιγότερα τόπια υφάσματα και περισσότερα ετοιματζιδικά κοστούμια. Η πελατεία τους ήταν κυρίως μικροϋπάλληλοι και τύποι εργατικοί.

Ο γερο-Αλεξίου είχε φτιάξει την επιχείρησή του ξεκινώντας από το τίποτε. Βοηθός σε κάποιο αντίστοιχο μαγαζί της Αθηνάς, στην αρχή του αιώνα μας. Η οικονομική επιτυχία που στεφάνωσε τις προσπάθειές του δεν τον είχε κάνει να χάσει την πρωτογενή και ενστικτώδη εμπορική του ικανότητα. Είχε σταθεί, όμως, ανίκανος να τη μεταδώσει στο γιο του. Οι πατρικές συμβουλές μειοδοτούσαν μπροστά στις σειρήνες της κοινωνικής ανόδου. Ο Νίκος Αλεξίου συνήθιζε να ξεχνά το από πού ξεκινούσε και στηριζότανε η οικονομική ευρωστία της οικογένειάς του. Κι υπήρχανε στιγμές που απαξιούσε την πελατεία του μαγαζιού του. Η στενή επαφή με αμφίβολης καθαριότητας κορμιά και η προσπάθεια να προσελκύσει τον πελάτη με φτηνά εμπορεύματα του δημιουργούσαν μια διάχυτη ατμόσφαιρα μιζέριας και δυσαρέσκειας.

Παράξενο, μα η Θάλεια έμελλε σε κάτι να ταυτιστεί με τον άντρα της. Ήταν η ίδια η δυσαρέσκεια, η ίδια αίσθηση δεσμευτικής μιζέριας που την περιέβαλε από τις πρώτες κιόλας μέρες που ανέλαβε τη διεύθυνση των τριών μαγαζιών.

Μα, αν ο Νίκος Αλεξίου προσπαθούσε να εκτονώσει αυτά τα συναισθήματά του με επιφανειακές και πρόσκαιρες ενέργειες - γυναικές, χαρτιά, κοσμικότητες-, η Θάλεια χρησιμοποίησε μέσα διαφορετικά για να ξεφύγει από την κακομοιριά του λαϊκού μαγαζιού και -κατά συνέπεια- να ολοκληρώσει την επιθυμητή ταυτότητά της. Με τα όπλα που είχε στα χέρια της, μ' αυτά θα πολεμούσε. Κι ασφαλώς δε θα αγνοούσε την πρόσκληση για μάχη.

Όμως, είχε συγκεκριμένες δυσκολίες ν' αντιμετωπίσει. Πέρα από τα χρέη και το λογιστικό χάος που συνάντησε -τομείς που η θεία Αγγέλα με τις γνωριμίες της βοηθούσε να ξεπεραστούν-, βρήκε ακόμα να υψώνονται μπροστά της καθημερινά - μικρά ή μεγαλύτερα- προβλήματα: η προμήθεια και η ποιότητα των υφασμάτων, ο τρόπος πληρωμής, η μεθοδολογία των πωλήσεων, το ι ράψιμο των έτοιμων κοστουμιών, οι επαφές με αϊτονύχηδες εμπόρους και πλασιέ, η διοίκηση των υπαλλήλων - όλα αυτά και πολλά άλλα.

Αισθανότανε να πατά σε αμμώδες έδαφος. Έπρεπε να στηριχτεί από κάπου μέχρις ότου μπορέσει να σταθεί σταθερά και στη συνέχεια να προχωρήσει στην εφαρμογή των μελλοντικών της σχεδίων.

Ποια ήταν αυτά; Μα ούτε κι η ίδια τα ήξερε. Ούτε και βιαζότανε να τα μάθει. Κάθε πράγμα στον καιρό του. Ο κύκλος του κουκουλιού... Δεν ξεχνούσε.

Προς το παρόν έπρεπε από κάπου να πιαστεί. Και το πιο κοντινό της στήριγμα -ίσως και το πιο σίγουρο- ήταν ο Ανέστης.

Τουλάχιστον θα μπορούσε να γίνει.

«Εκείνο τον καιρό πρέπει να σου έλειπε η μητέρα».

«Απ' εκείνο τον καιρό την έχασα, θες να πεις!»

«Μια οριστική, δηλαδή, αποκοπή».

«Αποκοπή! Δεν ξέρω αν είναι η σωστή λέξη. Αυτά τα πράγματα δεν τελειώνουν, δεν κόβονται... Όμως, από τη στιγμή που η μάνα μου έγινε επιχειρηματίας, είχε πάντα κάποιο άλλο πρόβλημα να προηγείται του δικού μου».

«Που ήταν;»

«Η γονική μοναξιά μου. Ας την πω κάπως έτσι».

Βέβαια, δεν την έδειχνα. Φανερά έστω. Ποτέ δεν την παρουσίασα στα μάτια των άλλων. Όμως, υπήρχε. Κι εκείνη ίσως θα 'πρεπε να το καταλάβει. Ίσως. Ή μάλλον σίγουρα θα 'πρεπε. - Υπήρχε ένας φλοιός ευτυχίας. Μα ήταν μονάχα φλοιός. Έπρεπε να τον σπάσει. Το ήθελα! Καταλαβαίνεις;»

Του αρέσανε -ακόμα τα θυμάται- εκείνα τα πρωινά του χειμώνα που είχαν μοδίστρα. Πάνω στη σόμπα του χολ έβραζε το νερό για το τσάι και σιγοψηνόντουσαν τα κάστανα. Όμορφη μυρωδιά άφηναν. Το μεγάλο τραπέζι ήταν γεμάτο από υφάσματα και κουβαρίστρες και ψαλίδια, σαπουνάκια, βελόνες, φιγουρίνια. Η μοδίστρα καθότανε μπροστά στη ραπτομηχανή -γκρ, γκρ, γκρ-, το πασούμι της πάνω στο πεντάλι. Το ρούχο έφευγε σιγά σιγά από το γόνατό της, περνούσε κάτω από τη βελόνα, έπεφτε από την άλλη μεριά. Το ντεπέξ της θείας, η γκριζα σεμιζιέτα της γιαγιάς, το κίτρινο φόρεμα της μητέρας...

Γονάτιζε πάνω στο πάτωμα, μάζευε τις άδειες κουβαρίστρες και τα κουρελάκια.

«Πρόσεξε τις καρφίτσες, Λουκά!» φώναζε η γιαγιά, και σάλιωνε την άκρη της κλωστής πριν την περάσει από την τρύπα της βελόνας.

«Μα φάει το κολατσιό σου!» συμβούλευε τη μοδίστρα.

«Ευχαριστώ, κυρία Κατέβα. Αργότερα» απαντούσε εκείνη, και συνέχιζε να κουβεντιάζει με τη θεία Αγγέλα για το τι έραψαν η κυρία Σπάθη και η κυρία Αωλωνίτου.

Η θεία Αγγέλα κάπνιζε και γελοούσε.

«Μα πλισέ φούστα διάλεξε; Θα την κάνει σαν μπόγο!»

Κι η γιαγιά κουνούσε το κεφάλι κι αποτελείωνε το στρίφωμα. i

«Να ξηλώσω εγώ το γιακά;» ρωτούσε αυτός. Η μοδίστρα χαμογελούσε.

«Μα τι ήσυχο αγοράκι και τι γλυκό! Σαν κορίτσι!» Κι αυτός τότε ένιωθε τα μάγουλά του να κοκκινίζουν, λες και ντρεπότανε -ναι, ντρεπότανε.

Γιατί δεν άφηνε τις κλωστές και τα κουρέλια να βγει στον κήπο; Η βροχή σταμάτησε, μοναχά φυσά, μα, όταν παίζεις μπάλα, ζεσταίνεσαι.

«Κάνει κρύο. Θ' αρρωστήσεις» του απαγόρευε η γιαγιά, κι η θεία Αγγέλα προσπαθούσε να τον παρηγορήσει.

«Έλα, Λουκά, κοιτάξε από πού κρεμά το στρίφωμα!» Και στριφογύριζε μπροστά στον ολόσωμο καθρέφτη.

Όμορφες γάμπες που είχε! Μικρά τα παπούτσια της!

«Λίγο από τα δεξιά» άγγιξε με το δάχτυλό του το στρίφωμα. «Να, εδώ!»

«Πού, καλέ;» Έσκυβε κι η μοδίστρα με πέντε καρφίτσες ανάμεσα στα χείλια.

«Έχει ένα μάτι ο Λουκάς!» καμάρωνε η θεία, κι αυτός τραγάνιζε τα κάστανα.

Αχ, ήταν όμορφα, ζεστά εκεί μέσα στο χολ!

«Θα 'ρθει η κυρία Αλεξίου για την πρόβα;» ρωτούσε η μοδίστρα.

«Ναι, όπου να 'ναι. Κοντεύουν δύο».

Α, τι καλά! Η μαμά θα φάει το μεσημέρι στο σπίτι, και θα κοιτάξει κι αυτηνής το στρίφωμα να βρει αν κρεμά από μπροστά ή από πίσω.

«Λουκά, μην τρως πάλι κάστανα. Θα σου κόψουν την όρεξη!»

Καλά, δε θα 'τρωγε άλλα.

«Λοιπόν, Λουκά; Τα 'γραφα καλά;»

«Ναι! Έτσι ήταν! Και στα τρία και στα έξι μου χρόνια. Έτσι ήταν!»

Εγώ μπήκα στη δουλειά από μικρός. Παιδί ήμουν όταν πήγα στο μαγαζί του κυρίου Λουκά. Στην αρχή με είχανε για τα θελήματα. Λίγο λίγο κέρδισα την εμπιστοσύνη του αφεντικού. Μ' έβαλε στα κόλλα. Μου 'κοβε κι εμένα. Ήμουνα εργατικός, όλα τα 'κανα. Μόνο το ταμείο δεν κράτησα ποτέ. Αυτό ήταν δουλειά του κυρίου Λουκά. Εκεί τον θυμάμαι πάντα να

κάθεται. Πίσω από το γραφειάκι του. Μετά που πέθανε, ο γιος του ο Νίκος κρέμασε μια φωτογραφία του στην ίδια θέση. Για να ξέρουν όλοι ποιος ήταν αυτός που έφτιαξε το μαγαζί. Ο καημένος ο κύριος Λουκάς! Από νταλκά πήγε. Ο κανακάρης του δε φτούραγε στη δουλειά. Το νου του όλο στις γκόμενες τον είχε και στα χαρτιά, στα γλέντια. Ήταν, όμως ομορφόπαιδο. Ντυνότανε κι ωραία. Εμ, λεφτά είχε από τα γεννοφάσκια του... Με τις γκουβερνάντες του, να πούμε, τα σχολειά του και τις ξένες γλώσσες του! Την ίδια ηλικία είχαμε, όμως εγώ ούτε το γυμνάσιο δεν τελείωσα. Έμεινα ορφανός στα δέκα μου. Με μάνα κι αδερφή στην πλάτη. Η μάνα είχε πόνους στο στομάχι - μια ζωή τη θυμάμαι διπλωμένη στα δύο. Έπρεπε να τις ζήσω. Έπιασα δουλειά. Μετά η αδερφή ήρθε στον καιρό της, που λένε, ήθελε γάμο και προικιά. Η μάνα φάρμακα. Με κάτι τέτοια δε μου περισσεύανε πολλά για γλέντια, γυναίκες, ρούχα. Τι πολλά; Τίποτα δε μου περισσεύε. «Μπράβο σου!» μου έλεγε ο κύριος Λουκάς.

«Έτσι μετρημένος που είσαι, γρήγορα θα προκόψεις». Με καμάρωνε ο δόλιος. Λίγο πριν πεθάνει, είχα ξεμπερδέψει με τις υποχρεώσεις μου. Είχα αρχίσει να μαζεύω κάτι λεφτουδάκια για ν' ανοίξω κι εγώ μια τρύπα. Τη δουλειά την ήξερα. Κεφάλαιο δεν είχα.

Έπειτα, πήρε στα χέρια του τα μαγαζιά ο κύριος Νίκος. Της πουτάνας έγινε! Χάθηκε η σειρά κι η τάξη. Μπορούσα ν' άπλωνα το χέρι μου και ν' άρπαζα. Χαμπάρι δε θα 'παιρνε κανένας. Μα δε μου πήγαινε. Το βιος του δεύτερου πατέρα μου να 'κλεβα; Λίγα; Λίγα, μα τίμια! Μετρούσα και τη δραχμή και μάζενα. Στερήσεις, δηλαδή. Ε, τι είχες, Γιάννη, τι είχα πάντα!

Τον καιρό που ήρθε στην επιχείρηση η Θάλεια, ετοιμαζόμουνα να κάνω το σάλτο. Είχα φτιάξει ένα κομπόδεμα κι έλεγα κατά το τέλος της χρονιάς να το τολμήσω. Κι έτσι όπως το κουμάντο τώρα το 'κανε γυναίκα, ε, με χτύπησε το φιλότιμο στο κεφάλι! Είπα: «Στο διάβολο! Τα κόκαλα τ' αφεντικού θα τρίζουν! Καιρός να τα μαζεύω!».

Μα ήταν κάτι στιγμές που χαιρόμουνα να τη βλέπω να κάθεται πίσω από το γραφειάκι. Φαινότουσαν κι οι γάμπες της. Μ' έπιανε κι εκείνη η μυρωδιά της!... Έδειχνε και διάθεση να μάθει τη δουλειά, να μπει, που λένε, στα κόλλα. Το μάτι της έκοβε. Μα ήταν, βλέπεις, γυναίκα και δυσκολετότανε.

Και τότε μού την έδινε αλλιώς! Σκυλί γινόμουνα για να την προστατέψω. «Εγώ είμαι εδώ!» μονολογούσα όταν την έβλεπα σκοτισμένη. «Τι ανάγκη να συνεφιιάζεις όταν έχεις δίπλα σου τον Ανέστη;»

Να, τέτοια σκεφτόμουνα. Ήτανε που ποτέ άλλοτε δεν είχα βρεθεί τόσο κοντά σε τέτοια γυναίκα.

Μα τα βράδια έβριζα τον εαυτό μου. «Ρε συ» του έλεγα «τη γυναίκα τ' αφεντικού σου κιαλάρεις;».

Αλλά, θα μου πεις, τι αφεντικό και κουραφέξαλα; Ο ένας στο χόμα, ο άλλος στην άκρη του κόσμου. Αφεντικό ήταν αυτή τώρα.

Τέτοια συλλογιόμουνα και ξεφύλλιζα το βιβλιάριο της τράπεζας. «Αντε, λίγο ακόμα και θα το κάνω το σάλτο!»

Ε, ρε, όνειρα!

Πίσω από τις τζαμαρίες, μπορούσες να δεις τα τεράστια πανό του REX και της ΤΙΤΑΝΙΑ. Μα το φως του ήλιου σε τύφλωνε. Μια γλυκιά ζέστη απλωνότανε μέσα στην αίθουσα του εστιατορίου ΠΑΝΘΕΟΝ. Τα λευκά τραπεζομάντιλα τονίζανε την αποχαύνωση ενός χειμωνιάτικου μεσημεριού. Τα γκαρσόνια, από τις γωνιές που στεκόντουσαν, περιμένανε ένα γνέψιμο του πελάτη για να τρέξουν δίπλα του.

Η Θάλεια κατάπιε μια γουλιά κόκκινο κρασί και προσπάθησε να πνίξει το χαμόγελό της. Η προσπάθεια του Ανέστη να ισορροπήσει λίγα σπυριά ρύζι πάνω στο πιρόνι του ήταν μάλλον αστεία.

«Αλήθεια, λοιπόν, δεν ξέρω αν θα μπορέσω να τα καταφέρω χωρίς τη βοήθειά σου» βρήκε την αυτοκυριαρχία της και συνέχισε την κουβέντα τους.

Εκείνος κατάπιε την μπουκιά που είχε στο στόμα του. Βιάστηκε να το γεμίσει με μια ακόμα.

«Μείνε για μερικούς μήνες. Ένα χρόνο... Κάν' το για τον πεθερό μου. Στη μνήμη του. Δε σ' το ζητώ για μένα. Το ξέρω πως εγώ σου είμαι ξένη».

Σήκωσε τα μάτια του πάνω στο πρόσωπό της. Μια στάλα λάδι κύλησε πάνω στα χείλια του. Η γλώσσα του βιάστηκε να επέμβει. Κάτι κατάλευκα γερά δόντια φωτίσανε τη σκουρόχρωμη επιδερμίδα του.

«Κυρία Θάλεια, τι είναι αυτά που λέτε;» Ακούμπησε την πλάτη της πάνω στην καρέκλα.

Αισθάνθηκε τα χαρακτηριστικά του προσώπου της να ηρεμούν.

«Δε θα φύγεις, Ανέστη!» Ήταν παράκληση ή διαταγή;

Αυτός χαμήλωσε το βλέμμα, επέστρεψε στο φαγητό του.

«Βάλε μου λίγο κρασί!»

Ήταν τ' αφεντικό ή μια γυναίκα;

Δυο σταγόνες ξέφυγαν από την άκρη της μπουκάλας και λέρωσαν τα δάχτυλά της.

«Συγγνώμη!»

Του χαμογέλασε. Πήρε την πετσέτα από δίπλα της. Σκουπίστηκε.

«Στην υγεία μας!» του πρότεινε το ποτήρι της.

Σήκωσε το δικό του. Τσουγκρίσανε. Ο σβέρκος του ήτανε μούσκεμα στον ιδρώτα. Ένωθε άσχημα. Ένωθε -ναι!- γελοίος. Αυτή σήκωσε το χέρι της.

«Παρακαλώ!»

Το γκαρσόνι έτρεξε δίπλα της.

«Το λογαριασμό».

Πήγε να πιάσει κάτι χρήματα από την τσέπη του. Αυτή άπλωσε το χέρι της. Κράτησε κάτω από την παλάμη της τη δική του.

«Ήσυχα!» του μίλησε -ή τον πρόσταξε. Το δέρμα της ήταν δροσερό.

Το δικό του ζεστό και ιδρωμένο. Ανατριχιάσανε κι οι δυο.

Το γκαρσόνι έσυρε προς τα πίσω την καρέκλα της. Ο ήλιος φώτισε τα μαλλιά της.

Μαύρα μαλλιά με μπλε ανταύγειες... Ένα εβένινο στεφάνι...

Κυρά μου!

Τέλη του 1951 λοιπόν. Κι ο Λουκάς ήταν γύρω στα τρία, η Θάλεια στα είκοσι τέσσερα, ο Νίκος έφευγε για τη Βραζιλία κουβαλώντας την πείρα -ή την απειρία;- των είκοσι εννιά του χρόνων.

Ήταν μια αναχώρηση που κανείς δεν την είπε μόνιμη. Θεωρήθηκε και εφαρμόστηκε σαν μια αναγκαία λύση στο οικονομικό αδιέξοδο της επιχείρησης και στο συναισθηματικό μπλοκάρισμα του γάμου.

Αυτές ήταν οι -επιφανειακές- αιτίες.

Μα για το Νίκο Αλεξίου -τουλάχιστον- υπήρχε κι ένας ακόμα λόγος: η ζωογόνος απομάκρυνση από τις συνθήκες εκείνες που τον έχαναν να χάνει τα ξέγνοιαστα όνειρά του, την ανάλαφρη καθημερινή του διάθεση και τη βαριά -εξίσου καθημερινή- στύση του. Το είπαμε, νομίζω, και πιο πάνω πως η Βραζιλία κάλυπτε και κάποιες τυχοδιωκτικές του τάσεις.

Την ίδια στιγμή η Θάλεια ανακάλυπτε τη δυνατότητά της να δράσει για ν' αποκτήσει την πολυπόθητη ταυτότητά της. Δεν ήταν εύκολο σε μια κοπέλα της τάξης της να ζητήσει τη διάλυση ενός γάμου για τόσο κοινωνικά ασαφείς λόγους. Όταν όμως κάποιος της πρόσφερε τη δυνατότητα να ζήσει ανεξάρτητη και αδέσμευτη, τότε αυτή η κοπέλα -δηλαδή η Θάλεια- δεν αγνοούσε την προσφορά.

Η Αγγέλα Σταύρου είχε την ικανότητα να καταλάβει τους μύχιους πόθους των δύο νέων που κάποτε είχε χάνει το σφάλμα να ομιζεί με τα δεσμά -κυριολεκτικά δεσμά- του γάμου.

Δεν είναι παράξενο, λοιπόν, που μπροστά σ' αυτούς τους ανοιχτούς ορίζοντες που τους παρουσιαζόντουσαν, οι δυο σύζυγοι δε σκέφτηκαν να φτάσουν μέχρι και την τυπική διάλυση του γάμου τους. Το διαζύγιο κανείς δεν το ζήτησε, μα ούτε καν το σκέφτηκε. Ίσως γιατί υπήρχε και το παιδί. Ίσως γιατί δεν ήταν έτοιμοι να προχωρήσουν τόσο πολύ. Ίσως γιατί δεν μπορούσαν να προβάλουν κάποιους λόγους από αυτούς που οι άνθρωποι της σειράς τους αναγνωρίζουν -και ανέχονται- για τη διάλυση μιας κοινής συμβίωσης. Αλλά το πιο πιθανό είναι πως δεν το αντιμετώπισαν γιατί μπροστά τους απλωνόντουσαν νέα πεδία δράσης. Και μέσα σ' αυτά τα σχέδια δεν υπήρχε χώρος για την τέλεση κάποιου νέου γάμου. Πάντως -είτε έτοι είτε αλλιώς-, δε θέλησαν να αντιμετωπίσουν αυτή την εξέλιξη. Ο γάμος τους, τυπικά, ήταν πάντα εν ισχύ.

Από τη μεριά της, τώρα, η Θάλεια είναι γεγονός πως βρήκε μια επιχείρηση που, αν δεν αντιμετώπιζε το άμεσο φάσμα του λουκέτου -ο τραπεζικός εραστής της θείας Αγγέλας ήταν ιδιαίτερα απαισιόδοξος-, είχε όμως πάμπολλα προβλήματα, οικονομικά και διαχειριστικά, να την απομυζούν. Τα πρώτα από αυτά η θεία Αγγέλα φρόντισε να τα οδηγήσει στη λύση τους. Η ανιψιά της χρησιμοποίησε τις από καιρό παραγκωνισμένες κοινωνικές σχέσεις της, και το τραπεζικό σύστημα γρήγορα παρουσίασε τις λύσεις που αρμόζανε.

Τα εσωτερικά προβλήματα της επιχείρησης η Θάλεια τ' αντιμετώπισε με αποφασιστικότητα και δυναμισμό. Το κοφτερό μυαλό της -ήταν στιγμές που και η ίδια ξαφνιαζότανε από την κόψη του- γρήγορα αποφάσισε πως έπρεπε να στηριχτεί πάνω στην πείρα, μα και στο χαρακτήρα του Ανέστη. Ο άνθρωπος αυτός συνδύαζε μια έντονη διάθεση δουλειάς, ένα έμφυτο -όσο και επίκτητο- εμπορικό δαιμόνιο, αλλά συνάμα και μια βαθιά ριζωμένη αντίληψη πως ήταν προορισμένος να μένει το πειθήνιο δεξί χέρι κάποιου άλλου κι όχι να γίνει ο εγκέφαλος. Τουλάχιστον μέσα στο χώρο των καταστημάτων Αλεξίου. Ήταν καταδικασμένος να μείνει πάντα ένας υπάλληλος ή, το πολύ, να εξελιχθεί σ' αυτή την κατηγορία που σήμερα την ονομάζουμε «μικρομεσαίους»-ορισμός που δημιουργούσε στη Θάλεια αίσθημα αηδίας ή διάθεση καυστικής σατίρας.

Τη διασκέδαζε αφάνταστα ο τρόπος που την αντιμετώπιζε. Το αφεντικό του... Όμως, ήταν ένα αφεντικό που τον έφερνε σε δύσκολη θέση. Για έναν και μόνο λόγο: το φύλο του.

Μπορεί η Θάλεια να είχε μια ασήμαντη κι ανάπηρη ερωτική πείρα. Διέθετε, όμως, ένα ιδιαίτερα αναπτυγμένο αντίστοιχο ένστικτο. Κι ήταν αυτό το ένστικτο που τη διαβεβαίωνε πως ερωτικά δεν ήταν αδιάφορη στον υφιστάμενό της. Το διαπίστωσε και το εκμεταλλεύτηκε. Ο Ανέστης αναγκάστηκε -ναι, αναγκάστηκε!- να παραμείνει στο μαγαζί και να αναβάλει την εκπλήρωση των δικών του κοινότοπων ονείρων.

Πολύ γρήγορα η Θάλεια αποκωδικοποίησε τα μυστικά της δουλειάς. Πολύ γρήγορα αποφάσισε πως η υπάρχουσα επιχείρηση δεν την κάλυπτε στον τομέα της ταυτότητας. Πολύ γρήγορα άρχισε να υποψιάζεται νέους τρόπους επαγγελματικής διεύρυνσης και ανόδου. Πολύ γρήγορα υπέκυψε στη γνώση της σεξουαλικής ενεργοποίησης που εξασκούσε πάνω της το γεροδεμένο κορμί και τα κατσαρά μαλλιά ενός υπαλλήλου έτοιμου να υποταχτεί στις απαιτήσεις της, χωρίς να σκεφτεί καν την περίπτωση να τη χρησιμοποιήσει σαν «σκεύος ηδονής». Το αντίθετο μάλιστα. Αυτή, όμως, την τελευταία ανακάλυψη την κρατούσε βαθιά κρυμμένη, ακόμα κι από τον ίδιο της τον εαυτό. Προτιμούσε να τη χρησιμοποιήσει την κατάλληλη στιγμή. Άλλωστε, δε θα πρέπει να αγνοούμε την περίπτωση να την ενοχλούσε στην ηθική της- στ' απομεινάρια, έστω, μιας ηθικής που δεν είχε ακόμα ολότελα ξεπεράσει- η δημιουργία ενός τέτοιου επιδερμικού δεσμού.

Βέβαια, κι αυτή η αποτοξίνωση δε θ' αργούσε να συντελεστεί. Προς το παρόν, ζούσε μια εποχή που απολάμβανε μ' όλες τις αισθήσεις της τη δράση στο πεδίο των επιχειρήσεων. Κάθε άλλη απαίτηση της σάρκας και του πνεύματος υπέκυπτε, χανότανε κάτω από τον όγκο -ή το ξάφνιασμα- αυτού του ξυπνήματος.

Η Θάλεια Αλεξίου ήθελε να βλέπει στον καθρέφτη της το πρόσωπο ενός επιχειρηματία. Η εικόνα της γυναίκας που -όχι ασφαλώς εκείνης που ερωτεύεται έναν υπάλληλό της! Τι λόγος!- έλκεται σεξουαλικά από το αρσενικό όφειλε να παραμένει στο μισοσκόταδο. Το ίδιο όπως και μια άλλη εικόνα. Εκείνη της μάνας...

Τα πρωινά της Κυριακής ήταν για μένα πανηγύρι. Η μαμά ήταν στο σπίτι. Σηκωνόμουν το πρωί, έτρεχα στην κρεβατοκάμαρά της, άνοιγα την πόρτα, την έβρισκα ξαπλωμένη στο κρεβάτι της. Φορούσε λευκά νυχτικά και κίτρινες λιζέζ. Τα μαξιλάρια είχαν τ' άρωμά της. Έχωνα το πρόσωπό μου μέσα στα μαλλιά της, της δάγκωνα τ' αυτιά και γελούσα, γελούσα... Μ' άρεσε αυτό το παιχνίδι. Εκείνη μου κρατούσε το κεφάλι, «Έλα, κάτσε ήσυχα!» μου έλεγε, και άφηνε το κρεβάτι, καθότανε μπροστά στην τουαλέτα της, βούρτσιζε τα μαλλιά της, εγώ την κοιτούσα. Η πλάτη της ήταν γυμνή. Ξεχώριζα τη ραχοκοκαλιά της. Έλειπα εκείνη σηκωνότανε, «Γόρνα από την άλλη πλευρά» μου έλεγε, και άρχιζε να ντόνεται, κι εγώ υπάκουα και γυρνούσα, μα όλο και έστριβα το βλέμμα προς τη μεριά της, τύχαινε να διακρίνω τα πόδια της γυμνά μέχρι απάνω ή και το στήθος της γυμνό κι αυτό-, και τότε κοκκίνιζα και βιαζόμουν να ξαναγυρίσω τη ματιά μου από το άλλο μέρος.

Ναι, τα πρωινά της Κυριακής ήταν για μένα πανηγύρι.

Τρώγαμε κρουασάν -μια συνταγή της θείας Αγγέλας- και πίναμε ζεστό *cafe au lait*. Μετά βγαίναμε βόλτα. Άλλοτε οι δυο μας -εκείνη κι εγώ-, μα αυτό σπάνια. Τις πιο πολλές φορές ήταν μαζί μας και η θεία. Τραβούσαμε κατά την Πεντέλη ή την Πάρνηθα. Ή και πιο κοντά. Στου Φιλοπάππου, στον Κήπο, στην Ακρόπολη... Εγώ προτιμούσα την Πάρνηθα. Όταν ήμασταν εκεί, το μεσημέρι τρώγαμε έξω, στο εστιατόριο. Η θεία Αγγέλα έβρισκε γνωστούς, τους έπιανε κουβέντα. Η μητέρα τους χαιρέταγε μ' ένα κούνημα του κεφαλιού. Τους έλεγε λίγες λέξεις. Μα αυτοί όλο γύρω της ήταν. Εγώ της κρατούσα το χέρι. Λες και φοβόμουν μήπως τη χάσω.

Ήταν όμορφη η μητέρα. Ακόμα και τώρα κρατιέται η ομορφιά της. Έτσι δεν είναι;

Φαίνεται, που λες, πως φοβόμουν μήπως μου την πάρουνε όλοι αυτοί οι άγνωστοι, και πάρουν μαζί της κι αυτά τα κυριακάτικα πρωινά. Ναι! Μήπως χαθεί μακριά σαν τον πατέρα. Ε, παιδί ήμουν. Έτσι τα 'βλεπα. Ίσως και να ήταν τα μισόλογα της γιαγιάς της Αρτεμισίας που με κάνανε να έχω τέτοιους φόβους. Στεκότανε η γιαγιά από πάνω μου τα βράδια, λίγο πριν κοιμηθώ, και μου έλεγε: «Κάνε την προσευχή σου! Ζήτα από το Χριστούλη να 'χει καλά όλους μας και να

κρατήσει τη μαμά κοντά σου. Μην τη χάσεις κι αυτή, έρμο μου, και σου μείνω μονάχα εγώ, μια γριά γυναίκα!».

Τέτοια μου έλεγε η γιαγιά. Κι εγώ φοβόμουνα.

«Άραγε, ο Χριστούλης θα με βοηθήσει;» αναρωτιόμουνα τις νύχτες πριν με πάρει ο ύπνος. Και δεν ήξερα τι απάντηση να σώσω. Δεν ήξερα.

Όταν, πάλι, τις άλλες μέρες, τις καθημερινές, έμενα μόνος με τη γιαγιά, και νύχτωνε, κι αυτή μου έλεγε: «Άντε στο κρεβάτι σου! Ώρα είναι!», εγώ τη ρώταγα: «Η μαμά δεν θα 'ρθει;», κι αυτή: «Θα 'ρθει!» μου έλεγε. «Αφού είναι μόνη της, θα 'ρθει, τί θα κάνει;»

«Δηλαδή» σκεφτόμουνα «όσο η μητέρα είναι μόνη, θα 'ρχεται τα βράδια! Όταν όμως έρθει ο μπαμπάς ή όταν βρει έναν άλλο μπαμπά, τότε θα πάψει να 'ρχεται. Κι εγώ δε θα 'χω πια μανούλα!».

Τέτοια σκεφτόμουνα, και δεν έκλεινα μάτι μέχρι ν' ακούσω τα τακούνια της στις σκάλες. Τότε πια ησύχαζα.

Γι' αυτό και τα κοριακάτικα πρωινά μ' αρέσανε τόσο. Η μητέρα ήταν μαζί μου όλη μέρα. Μέχρι αργά το απόγευμα. Και, λίγο πριν πάω για ύπνο, «Θα βγεις, μαμά;» τη ρωτούσα. Κι εκείνη κουνούσε το κεφάλι της. Δε μου έλεγε ούτε ναι ούτε όχι. Κι εγώ έτρεμα. Κάτω από τα στρωσίδια μου έτρεμα! «Αν γυρίσει πίσω ο μπαμπάς, θα την πάρει μαζί του. Αν βρει άλλο μπαμπά, θα την πάρει κι αυτός μαζί του. Κι εγώ θα μείνω μόνος!; Έτρεμα.

Δεν ήταν, λοιπόν, παράξενο που είχα εφιάλτες.

Παιδί ήμουν. Πώς να τα καταλάβω όλα αυτά;

«Έπρεπε να καταλάβαινες, Θάλεια, πως ήταν λάθος σου!»

«Λάθος; Δε συμφωνώ μαζί σου! Αν είχα επιλέξει ψυχρά κι εγκεφαλικά αυτό τον τρόπο ζωής, αν μου είχε δοθεί η δυνατότητα να τον διαλέξω από κάποιους άλλους, τότε -ναι!- θα μπορούσε ίσως να χαρακτηριστεί σαν λάθος. Όμως, οι συνθήκες ήταν διαφορετικές. Δεν επέλεξα.

Σπρώχτηκα μέσα στα γεγονότα χωρίς να ρωτηθώ, χωρίς να διαλέξω. Τώρα, βέβαια, βλέπω τα πράγματα από μια απόσταση και καταλαβαίνω τους πόνους των άλλων, αλλά δεν ξεχνώ και το δικό μου τον πόνο....»

«Ο πόνος σου! Έστο! Αλλά δεν υπήρχε και κανένα άλλο συναίσθημα μέσα σου -μιλώ για κείνα τα χρόνια!-, δεν αισθανόσουνα κάτι για το παιδί σου; Γιος σου ήταν!»

«Ναι!... Γιος μου! Αλλά και του Νίκου γιος! Κτήμα του! Εγώ, το παιδί, όλοι κτήμα του!»

«Μα σε ρώτησα για σένα, όχι για τον άντρα σου.

Αλλωστε, ο Νίκος είχε φύγει από τη ζωή σας...»

«Κι εγώ έπαψα να τον ακούω να διατομπλιάνιζι την κατοχή του πάνω στο παιδί! Θεέ μου! Δε θα ξεχάσω ποτέ την ανακούφιση που ένιωσα!»

«Κι έτσι, αισθάνθηκες ασφάλεια και εγκατέλειψες το Λουκά στα χέρια της μάνας σου. Αλλά μπορούσες να φανταστείς -αν υποθέσουμε πως δεν το έβλεπες- το πόσο λάθος θα ανέτρεφε η μητέρα σου το παιδί.' Δεν είχες παρά να θυμηθείς τα δικά σου παιδικά χρόνια. Πώς, λοιπόν, το άφησες σ' εκείνη; Γιατί του στέρησες τη δικιά σου παρουσία; Και την ευθύνη σου απέναντί του;»

«Ευθύνη!... Όχι, δεν την αρνιέμαι... Όχι! Αλλά...»

«Σε παρακαλώ!... Έλα τώρα!... Σε παρακαλώ! Δεν ήθελα να σε κάνω να κλάψεις... Πίστεψέ με! Δε μ' αρέσει να κρίνω τους ανθρώπους. Ούτε να τους καταδικάζω. Ούτε να τους κάνω να κλαίνε. Απλώς προσπαθώ να καταλάβω, να εξηγήσω, να ερμηνεύσω...»

«Ερμηνεία! Τι ευτοχισμένος πρέπει να είσαι που διαθέτεις αυτή την πολυτέλεια! Εγώ, σ' όλη τη ζωή μου, δεν το αξιώθηκα. Προσπαθούσα να υπάρξω, να επιβιώσω, να... Ναι, έχω κάνει λάθη! Πολλά!... Σε παρακαλώ, δώσε μου το μαντίλι σου! Όταν κλαίω, η μύτη μου τρέχει... Είδες; Σ' το λέρωσα! Λυπάμαι!»

Άνοιξε την εξώπορτα του πλακιώτικου. Μπήκανε στο χολ.

«Να, άσ' το εκεί!» του είπε.

Ο Ανέστης ακούμπησε πάνω στο τραπεζάκι το πακέτο.

«Δυνατή βροχή!» είπε με την μπάσα φωνή του.

Η Θάλεια έβγαλε το αδιάβροχό της. Τίναξε τα μαλλιά.

«Μπόρα...» είπε, κι άρχισε να ξετυλίγει το βρεγμένο χαρτί.

Τσεβρέδες, μαξιλαροθήκες, ποδιές, κοντογούνια... Τα κεντίδια τους δώσανε στα σκουρόχρωμα μάτια της τη λάμψη τους.

«Ευτυχώς, δε βραχήκανε». Ο Ανέστης την πλησίασε.

«Τι θα τα κάνετε όλα αυτά;»

Σήκωσε το κεφάλι της και τον κοίταξε. Τα μουσκεμένα μαλλιά του κολλούσαν πάνω στο μέτωπο. Του χαμογέλασε χωρίς να του απαντήσει.

«Κάτσε να σου φέρω μια πετσέτα να σκουπιστείς».

Χώθηκε στα μέσα σωμάτια.

Ο Ανέστης περιεργάστηκε τα έπιπλα και τους τοίχους: σκουριανές καρέκλες, ένα πιάνο, παλιά πιστόλια και σπαθιά, λαϊκές ζωγραφιές και κεντήματα.

«Δεν έχεις ξανάρθει εδώ, έτσι δεν είναι;» Πήρε από τα χέρια της την πετσέτα.

«Όχι».

Σκούπισε το πρόσωπο και το λαιμό του.

«Πότε τα μαζέψατε όλ' αυτά;»

«Τα πιο πολλά είναι από τη συλλογή του πατέρα μου. Τώρα τελευταία άρχισα να μαζεύω κι εγώ».

«Το δέμα...» έδειξε με το δάχτυλό του και χαμογέλασε.

Κούνησε το κεφάλι της. 1Ναι.

«Όμορφα είναι» της έσωσε πίσω την πετσέτα.

«Τώρα να φεύγω». !

«Δε σκούπισες τα μαλλιά σου» του είπε, και τον έπιασε από το μπράτσο. Σκληρό. «Κάτσε να φάμε. Κάτι υπάρχει στο ψυγείο».

«Ευχαριστώ... Μια άλλη φορά...»

«Κάτσε! Το απόγευμα γυρνάμε μαζί στο μαγαζί.

Πού θα τρέχεις τώρα, με τέτοια βροχή;»

Μια τούφα δίπλα στο δεξί της αυτί ήταν ακόμα βρεγμένη.

«Καλά...» Έριξε το βλέμμα στα παπούτσια του.

«Θα λερώσω, όμως, με τις λάσπες».

Του έδειξε τα δικά της πόδια.

«Εγώ φόρεσα τις παντόφλες μου. Έχω κάπου ένα ζευγάρι του άντρα μου. Περίμενε». Ξαναμπήκε στα μέσα δωμάτια.

Εκείνος έτριψε με την πετσέτα τα μαλλιά του. Τα 'στρωσε με τα δάχτυλα.

«Φόρα τες!»

Έψαξε να βρει μια καρέκλα να καθίσει. Ένιωθε άσχημα. Μα μπροστά της;

«Βγάλε και το σακάκι σου! Είναι βρεγμένο, και θα κρυώσεις. Μετά, έλα στην κουζίνα να με βρεις. Θα ετοιμάζω το φαγητό».

Τον άφησε μόνο.

Βιάστηκε να βγάλει τα παπούτσια και τις κάλτσες του. Τα 'χωσε κάτω από την καρέκλα. Στη ράχη 'της κρέμασε το σακάκι του. Πιο δίπλα την πετσέτα. Φόρεσε τις παντόφλες. Όχι, δεν ένιωθε άνετα. Μα... ήταν κι ωραία.

Τη βρήκε στην κουζίνα.

«Κάτσε» του έδειξε το τραπέζι.

Πάνω του υπήρχαν τυρί, ψωμί, σαλάμι, ρώσικη, μια μπουκάλα κρασί.

«Έρχομαι τα μεσημέρια εδώ. Τρώω και ξαπλώνω.

Είναι πιο βολικά από το να τρέχω στα Πατήσια».

Κάθισε απέναντί του.

«Κόψε εσύ το ψωμί».

Έσπρωξε μπροστά του ένα πιάτο.

«Στάσου, έχω και ντομάτες». Τρώγανε.

«Δε λες πολλά...» του χαμογέλασε.

Εκείνος έβηξε να καθαρίσει το λαιμό του από ένα ψίχουλο. Τι να πει; Αυτή η τούφα δίπλα στο δεξί της αυτί δεν έλεγε να στεγνώσει.

«Λοιπόν, το πρωί είπες πως κάτι ήθελες να κουβεντιάσουμε. Τι ήταν; Ευκαιρία είναι τώρα να τα πούμε». Τον κοιτούσε μέσα στα μάτια. Δάγκωσε ένα κομμάτι ντομάτα και πήρε το ποτήρι της. «Σ' ακούω» είπε, και ήπιε μια γουλιά.

Εκείνος πήρε βαθιά ανάσα.

«Να, λέω σε κανένα μήνα να φύγω. Βρήκα ένα μαγαζί κοντά στα Χαυτεία. Στην Εμμανουήλ Μπενάκη, ξέρετε... Λέω να το πιάσω. Είναι στέκι». Μιλούσε γρήγορα για να προλάβει να τα πει όλα.

Άφησε το ποτήρι της πάνω στο τραπέζι. Το πρόσωπό της χαλάρωσε.

«Δε θα φύγεις ακόμα. Σε χρειάζομαι».

Το στήθος της κάτω από το φόρεμα φούσκωνε σε πιο γρήγορο ρυθμό.

Γαμώτο! Αφεντικό ήταν ή γυναίκα;

«Μα...»

Τον διέκοψε.

«Το ξέρω. Σου είχα ζητήσει να μείνεις για μερικούς μήνες. Και πέρασε χρόνος. Όμως, μείνε κι άλλο. Πρέπει!»

«Μα...» προσπάθησε και πάλι.

Σηκώθηκε από το τραπέζι, τον διέκοψε ξανά.

«Έλα μαζί μου».

Την ακολούθησε. Περάσανε από το σαλόνι, την τραπεζαρία, ένα διάδρομο, φτάσανε στην κρεβατοκάμαρα. Στην άκρη του κρεβατιού και πάνω στη σιφονιέρα και ριγμένα στο πάτωμα, παντού, είδε τα περιοδικά. Πολλά περιοδικά με πολύχρωμες φωτογραφίες. Για ξένα μοιάζαν.

«Δες! Εδώ κάθομαι κι ονειρεύομαι. Όχι, ψέματα! Δεν ονειρεύομαι. Δουλεύω!» Τον κοιτούσε μέσα στα μάτια.

Κι εκείνος κοιτούσε το πρόσωπό της. Κοιτούσε το κορμί της. Έπαιρνε να λαμπυρίζει ή ήταν η ιδέα του;

«Τι νομίζεις; Πως θα έμενα θαμμένη μέσα στην αποθήκη και στα ετοιματζίδικα; Δες εδώ!» ξεφύλλισε μπροστά του ένα περιοδικό.

Άντρες να φορούνε καλοραμμένα κοστούμια από φίνο ύφασμα... Χαμογελούσανε, τα μανίκια των κοστούμιών τους πέφτανε αψεγάδιαστα από τους ώμους μέχρι τις παλάμες, τα παντελόνια σε άψογη τσάκιση, τα υφάσματα φαντάζανε σε χρώματα ζεστά, με ύφανση σφιχτοπλεγμένη... Τα κοιτούσε. Ίσως -σ' άλλη στιγμή- και να τα καμάρωνε... Μα κείνο το κορμί της! Από σάρκα ή από σύννεφο ήταν πλασμένο;

«Θα φτιάξω ένα μαγαζί που θα πουλά μόνο τέτοια υφάσματα και κοστούμια. Ένα μεγάλο μαγαζί. Το πιο όμορφο στην Αθήνα! Κι οι πελάτες θα 'ναι οι πιο πλούσιοι, θα 'ναι... Καταλαβαίνεις λοιπόν! Σε χρειάζομαι να κρατάς την αποθήκη. Εγώ θα πρέπει να ασχοληθώ μ' όλα αυτά τα σχέδιά μου. Σε χρειάζομαι! Τώρα περισσότερο παρά ποτέ. Θα μείνεις!»

Τι του έλεγε;

Το στόμα της, τα μάτια της, το τσουλούφι της κι εκείνο το στήθος της που φούσκωνε κι η μυρωδιά της...

Ήταν από σάρκα ή από σύννεφο;

Απλώσε τα χέρια του. Την άγγιξε. Μα τι έκανε;

Εκείνη δεν τραβήχτηκε.

Τα χέρια του πάνω στους ώμους της. Σάρκα ή σόννεφο; Τα δάχτυλά του βούλιαξαν στην πλάτη της. Μα τι έκανε;

Τον κοιτούσε. Τα χείλια του μισάνοιχτα. Δόντια γερά... Στο λαϊμό του, δυο φλέβες σπαρταρούσαν.

«Περίμενε!» τον πρόσταξε.

Του κατέβασε τα χέρια. Σήκωσε τα δικά της. Τράβηξε τη γραβάτα του. Ξεκούμπωσε το πουκάμισό του. Μα τι έκανε; ΙΟ στήθος του... Πλατύ. Η μυρωδιά του... Κόντεψε να του σκίσει το πουκάμισο. Μα τι έκανε;

Την παρακολουθούσε να τον ξεγυμνώνει. Κι ήθελε να κουνήσει τα μπράτσα του να την αγκαλιάσει... Τρελάθηκε; Ποιος;

Οι παλάμες της χάιδεψαν τους ώμους του. Στρογγυλοί που ήταν! Η καρδιά της δεν την υπάκουε. Με τι ρυθμό χτυπούσε;

«Γδύσου!» - τον διέταξε;

Ξεκούμπωσε το παντελόνι του. Τα μάτια της μετράγανε το κορμί του. Μάτια ήταν ή σόννεφα;

Στάθηκε γυμνός μπροστά της. Μα τι έκανε;

Απομακρύνθηκε από δίπλα του. Κάθισε πάνω στο κρεβάτι. Το φόρεμά της τεντώθηκε στα πόδια της.

«Τώρα!» του είπε.

Την έριξε ανάσκελα πάνω στα σεντόνια. Μα τι έκανε;

Έτσι πάντα γινότανε. Αυτή μου οδηγούσε τα χέρια. Έπαιρνε το κεφάλι μου, το 'βαζε ανάμεσα στα στήθια της, σαν να μου έλεγε: «Εκεί φίλα, τώρα γλείψε!». Τέτοιο έρωτα έκανε.

Εγώ από γυναίκες δεν είχα πείρα. Τα 'παμε αυτά. Κάτι πουτάνες μονάχα στην Ομόνοια. Μα δεν ήταν έρωτας. Ξαλάφρωμα... Ξέρεις τώρα... Αλλά με τη Θάλεια... πώς να το πω; Να, δηλαδή, αισθανόμουνα πως δεν ήμουνα εγώ που της το έκανα αλλά αυτή. Χρόνια, τόσα χρόνια που το κάναμε... έτσι ένιωθα.

Κι ήταν στιγμές που καθόμουνα κι έβριζα τον εαυτό μου. «Μαλάκα!» του έλεγα. Αλλά αυτά όταν ήμουνα μόνος μου. Μαζί της ούτε λέξη. Τα δεχόμουνα. Την ήθελα, βλέπεις! Τέτοια γυναίκα ούτε στ' όνειρό μου... Έπειτα την αγάπαγα κιόλας. Εγώ δηλαδή. Αυτή... δεν ξέρω. Όχι, λέω!

Μα ήταν κάπου κάπου που έγερνε στον ώμο μου και μιλούσε. Τι έλεγε; Όχι ερωτόλογα και τέτοια. Μα τα σχέδιά της. Μα.. σε μένα τα 'λεγε ή στον εαυτό της;

Ανάθεμα! Τ' αφεντικό μου ήταν ή η γκόμενα; Δεν το 'μαθα, φίλε, ποτέ.

Ναι, κι εγώ το 'χω σκεφτεί αυτό. Πώς κι έγινε να φτιάξω δεσμό με τον Ανέστη κι όχι με κανέναν άλλο, της δικής μου τάξης. Και υπήρχαν αρκετοί.

Εκείνο τον καιρό προσπαθούσα να διευρύνω τον κύκλο των γνωριμιών μου. Τους υπολόγιζα σαν μελλοντικούς πελάτες του νέου μαγαζιού. Κι οι περισσότεροι από αυτούς με φλερτάρανε. Δείχνανε ολοκάθαρα -πολλές φορές κι ενοχλητικά- πως δεν τους ήμουν αδιάφορη. Άλλωστε, η απουσία ενός συζύγου στο πλάι μου τους έκανε να πιστεύουν πως θα 'μουνα εύκολη λεία. Τους ξέρεις δα τους άντρες.

Μα εγώ προτίμησα τον Ανέστη. Βέβαια, ήταν δεσμός και συγχρόνως δεν ήταν. Διατηρούσα την ελευθερία μου, δε με δέσμευε κανείς. Ξέδινα και σεξουαλικά - γιατί να ντραπώ να τ' ομολογήσω; Ήμουνα γύρω στα είκοσι πέντε. Αλλά φρόντιζα να μη μαθευτεί η σχέση μου αυτή. Ε, πώς να το κάνουμε; Δεν ήταν και για να περηφανεόμαι! Άλλωστε, τυπικά ήμουνα ακόμα παντρεμένη με το Νίκο. Και δεν ήθελα να βάλω άλλες σκοτούρες στο κεφάλι μου.

Λοιπόν, νομίζω πως αυτό ήταν που μ' έκανε να δημιουργήσω δεσμό με τον Ανέστη: η ασφάλεια. Δεν ένιωθα να κινδυνεύω.

«Εσύ, Λουκά, πότε έμαθες τις ιδιαίτερες σχέσεις της μητέρας σου με τον Ανέστη;»

«Α, πολύ αργότερα! Χρόνια μετά αφού είχαν διακόψει. Εκείνη την εποχή ήμουνα πολύ μικρός. Δεν μπορούσα να ξέρω».

«Έχεις ποτέ σκεφτεί γιατί η μητέρα σου δημιούργησε αυτό το δεσμό; Έχεις γνώμη;»

«Ναι! Και μάλιστα το κουβέντιασα πριν μήνες μαζί της».

«Δηλαδή, τι της είπες;»

«Πως ήταν ένας δεσμός εγωιστικός από τη δική της πλευρά. Θέλησέ να βολευτεί σεξουαλικά και να εξασφαλιστεί συναισθηματικά. Στην προσπάθεια να αμυνθεί, χρησιμοποίησε τη μέθοδο της επίθεσης».

«Μπορείς να είσαι πιο επεξηγηματικός;»

«Μα είναι απλό! Οι μέχρι τότε σχέσεις που είχε - πιο σωστά οι μέχρι τότε ερωτικοσεξουαλικές εμπειρίες της- την είχαν κάνει να φοβάται πως οι άντρες θα τη χρησιμοποιούσαν για δική τους και μόνο ικανοποίηση. Με τον Ανέστη όμως αυτός ο κίνδυνος δεν υπήρχε. Εκείνη ήταν που είχε τα πάνω. Άσε που την κάλυπτε κι επαγγελματικά! Απόκτησε ένα πειθήνιο εκτελεστικό όργανο μέσα στις επιχειρήσεις της. Κι έτσι, εκείνη, άνετα κι απερίσπαστα, δινότανε στο σχεδιασμό και στην εφαρμογή των ονείρων της. Ο καημένος ο Ανέστης! Πρέπει να δυστυχούσε δίπλα της. Τον στραγγάλιζε... Να, αυτά της είπα πριν μήνες».

«Δέχτηκε την άποψή σου;»

«Έκλαψε. Άσ' τα καλύτερα! Κι εγώ δεν ξέρω τι με πιάνει κάπου κάπου και κάνω τέτοιες συζητήσεις μαζί της. Τριαντάρισα, κι ακόμα τον έφηβο παριστάνω!»

Η Αγγέλα Σταύρου ακούμπησε τον αγκώνα στο σκαλιστό μπράτσο της πολυθρόνας. Τα δάχτυλά της χάιδεψαν τα χείλια και το πιγούνι της. Το βλέμμα της έφερε ένα ακόμα γύρο στο μαγαζί.

«Ναι! Είναι θαυμάσιο!» είπε, κι η φωνή της φανέρωνε ένα κράμα ικανοποίησης και περηφάνιας.

«Το πιο καλό της Αθήνας» διευκρίνισε η Θάλεια.

«Τα κατάφερες, κορίτσι μου!»

Η Θάλεια χαμογέλασε. Κάθισε στην απέναντι πολυθρόνα. Άφησε κι εκείνη τη ματιά της ν' αγγίξει τους τοίχους, τα ράφια, τα ντουλάπια, τους πάγκους, τα φωτιστικά, το πάτωμα, τους καθρέφτες, τη βιτρίνα. Ξύλα καρδιάς, χειροποίητα χαλιά, διακριτικές στόφες, μπρούντζινα πόμολα κι ένα κρύσταλλο ν' αγκαλιάζει -λες- τη Βουκουρεστίου...

«Τα κατάφερα, μα είμαι χρεωμένη μέχρι το λαιμό!»

«Αφού έχεις ελεύθερα τα ρουθούνια σου, δε φοβάμαι» της αστειεύτηκε η Αγγέλα καθώς άνοιγε την τσάντα της.

«Ω, μου τέλειωσαν τα τσιγάρα!»

Η Θάλεια άνοιξε τη δικιά της, έβγαλε ένα πακέτο.

«Πάρτε από τα δικά μου».

«Αλήθεια, το πρόσεξα και στο σπίτι πως άρχισες να καπνίζεις».

Η Θάλεια έκανε με το χέρι της μια αόριστη κίνηση

«Σκοτούρες!»

«Και πάθη!» Η θεία της μιμήθηκε την ίδια κίνηση. Η Θάλεια αγνόησε το υπονοούμενο. Άναψε κι αυτή τσιγάρο.

Η Αγγέλα σηκώθηκε. Βημάτισε πίσω από τους πάγκους. Στάθηκε μπροστά σ' ένα κλειστό ντουλάπι. Έπιασε με το χέρι της το πόμολό του. Δεν τ' άνοιξε.

«Αλήθεια, Θάλεια, τούτο το κατάστημα το 'χεις μαζί με το Νίκο;»

Κάποιος ήχος βγήκε από το στήθος της ανιψιάς της.

«Δικό μου! Η επιχείρηση "Υφάσματα Αλεξίου" μου χρωστάει την επιβίωσή της. Δε θα 'μαι όμως εγώ αυτή που θα τη μεγαλώσει».

«Ο Νίκος το ξέρει;»

Η Θάλεια σήκωσε τους ώμους της.

«Αλληλογραφούμε σπάνια, και για θέματα που αφορούν κυρίως το παιδί. Είμαι τυπικά και ουσιαστικά εντάξει με τις οικονομικές υποχρεώσεις μου απέναντι σ' αυτόν και στη μητέρα του. Τα υπόλοιπα που κάνω δε νομίζω πως πρέπει να τον ενδιαφέρουν!»

Η Αγγέλα ξαναγύρισε στο ντουλάπι. Τ' άνοιξε.

Έχωσε το χέρι της ανάμεσα στη σειρά των κρεμασμένων κοστούμιών.

«Αριστουργήματα!»

Η Θάλεια τη φώναξε από την άλλη πλευρά του μαγαζιού.

«Ελάτε να δείτε κι εδώ!»

Μέσα στο συρτάρι γραβάτες από γνήσιο μετάξι.

«Κι εδώ!»

Κάτω από το γυάλινο σκέπασμά τους μερικά χρυσά κι αργυρά μανικετόκουμπα.

«Α, μα είναι θαύμα!»

«Κατευθείαν από το Παρίσι, το Λονδίνο, τη Ρώμη».

«Να σου πω, είχα ξαφνιαστεί που τους τελευταίους μήνες δεν ήθελες να μιλάς για τα σχέδιά σου, αλλά...»

«Ηθελα να σας κάνω έκπληξη».

«Και ήταν! Τ' αυριανά εγκαίνια θ' αφήσουνε εποχή!»

«Το ελπίζω».

«Παιδί μου, θα σ' το αδειάσουν!» Τα μάτια της Θάλειας λάμπανε.

«Μην ανησυχείτε, κι έχω πράγματα να το ξαναγεμίσω».

«Τίποτε! Είναι μοναδικό... Τα κάτι άλλο!» Η Αγγέλα πλησίασε την πολυθρόνα της.

«Ελάτε πω καλά να καθίσουμε στο γραφείο». Η Θάλεια άνοιξε μια πόρτα στο βάθος του μαγαζιού.

Το σωμάτιο ήταν μικρό μα φιλόξενο. Λίγα έπιπλα.

Στον τοίχο ένας πίνακας.

«Μα είναι Λύτρας!» ξαφνιάστηκε η Αγγέλα.

«Δυστυχώς, αντίγραφο...»

Η Αγγέλα Σταύρου κάθισε σε μια καρέκλα. Η Θάλεια πίσω από το γραφείο.

«Τσιγάρο;» Ανάψανε.

Με την άκρη του ματιού της η Αγγέλα παρατήρησε την ανιψιά της. Η Θάλεια! Ένα ξάφνιασμα...

«Μ' αρέσει! Όλα μ' αρέσουν, κορίτσι μου! Θα 'ρχομαι να πίνω εδώ το απογευματινό μου τσάι».

«Φιλοδοξώ να το κάνω κάτι περισσότερο από ένα μαγαζί. Το φαντάζομαι ένα στέκι της κοσμικής Αθήνας».

Στο μισοσκόταδο, τα μαλλιά της Θάλειας λες κι

ήτανε πινελιές του Λύτρα.

«Μα ήδη έγινε!» Γελάσανε.

«Θα είμαι η πιο καλή σου πελάτισσα. Τώρα που γερνώ, πρέπει να γλυκαίνω και μ' άλλους τρόπους τους φίλους μου!» Η Αγγέλα ρούφηξε βαθιά τον καπνό.

«Να γερνάτε; Μα τι λέτε!» διαμαρτυρήθηκε η ανιψιά της.

«Αλήθεια, Θάλεια, εσύ έτσι θα μείνεις;» Τα βλέφαρα της Θάλειας πετάρισαν.

Η Αγγέλα έσβησε το τσιγάρο της. Έπειτα σήκωσε το βλέμμα πάνω στο πρόσωπο της ανιψιάς της. Τα βλέφαρα είχαν ηρεμήσει.

«Δε μένω έτσι!» Κάποιο χαμόγελο ζωγραφίστηκε στα χείλια της.

«Αλήθεια; Με ποιον;»

Η Θάλεια άφησε την πλάτη της να γείρει προς τα πίσω. Τα δάχτυλά της παίζαν μ' ένα χαρτοκόπτη.

«Με τον Ανέστη».

Το πρόσωπο της Αγγέλας Σταύρου προσπάθησε να κρατήσει την ουδετερότητά του. Τα κατάφερε. Μα, πίσω από το πλατύ κούτελο, το μυαλό της προσπαθούσε να βρει μια εξήγηση. Ο Ανέστης! Και τώρα τι λένε;

«Πολύ primitif για τα γούστα μου». Η φωνή της ήταν αβέβαιη.

«Γούστα!» Η Θάλεια ανασήκωσε τους ώμους της.

«Ελάτε, πάμε τώρα μέχρι του "Απότσου". Κερνάω για τα καλορίζικα».

Βγήκαν στο πεζοδρόμιο.

Η Αγγέλα Σταύρου σήκωσε το κεφάλι κατά πάνω.

«ΘΗΓΑ» διάβασε την επιγραφή του μαγαζιού.

«Δεν είναι άσχημο. Έχει κάτι από την αφή ενός κασμιριού».

Η Θάλεια έβαξε το κλειδί στην τσάντα της.

«Η μιας μάλλινης φανέλας» είπε. «Θέμα γούστου!»

Γελάσανε.

Η Αγγέλα έπιασε την ανιψιά της από το μπράτσο.

«Πάμε γρήγορα στου "Απότσοου"! Ανυπομονώ να μάθω!»

«Θα απογοητευτείτε, θεία μου!»

«Πάψε να μου μιλάς στον πληθυντικό και να με λες θεία! Είπαμε πως γερνώ, όχι πως γέρασα!»

Γελάσανε.

Δυο περαστικοί νεαροί τις καμάρωσαν. Ο ένας απ' αυτούς σφύριξε.

«Γυναίκες, ε;» είπε ο άλλος, και γύρισαν το κεφάλι για να τις ξαναδούνε.

Μα κείνες είχανε στρίψει στη Σταδίου.

Υπήρχε μοναχά ο εφημεριδοπώλης να φωνάζει:

«Νέες δηλώσεις του πρωθυπουργού! Νέες δηλώσεις!».

Μετά το άνοιγμα του νέου της μαγαζιού, η Θάλεια αφιέρωνε το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου της σ' αυτό. Δυο ή τρεις φορές τη βδομάδα έκανε μια βόλτα από το κατάστημα της Αιόλου για να ενημερωθεί σε γενικές γραμμές πάνω σ' εξίσου γενικά θέματα. Κοιτούσε τις ελλείψεις των εμπορευμάτων, μετρούσε τα γραμμάτια, καθόταν πίσω από το παμπάλαιο γραφειάκι, κάτω ακριβώς από τη φωτογραφία του πεθερού της, και παρακολουθούσε με απόμακρο βλέμμα τους πελάτες που ταλαιπωρούσαν για μίζερες οικονομικές διαφορές τους υπαλλήλους.

Πόσο μακρινή τής φαινότανε κείνη η μέρα που πρωτομπήκε σ' αυτό το μαγαζί! Κι όμως, μοναχά δυο χρόνια είχαν περάσει. Στα γύρω-ανθρώπους και πράγματα-τίποτε δεν είχε αλλάξει. Όμως, εκείνη είχε κάνει το άλμα της. Από την Αιόλου στη

Βουκουρεστίου...Από τη φωτογραφία του πεθερού της στο καλοφτιαγμένο αντίγραφο του Λύτρα...

Τις ώρες που η Θάλεια βρισκότανε στο παλιό μαγαζί, ο Ανέστης φρόντιζε να την ενημερώνει για την πορεία και τα προβλήματα της επιχείρησης. Τις άλλες ώρες - τις ιδιωτικές τους- του είχε απαγορεύσει να συζητά στιδήποτε αφορούσε τέτοια θέματα.

Συναντιόντουσαν στο σπίτι της Κυδαθηναίων, συνήθως τα μεσημέρια, δυο ή τρία τη βδομάδα, όχι πιο πολλά. Ο δεσμός τους -αν μπορούσε να ονομαστεί έτσι η σχέση τους- κρατιότανε -εκείνη τον κρατούσε- σ' ένα καθαρά επιδερμικό επίπεδο. Κι ήταν αυτή η υφή των σχέσεών τους που έκανε τον Ανέστη σκλάβο της. Το κορμί της τον κρατούσε μόνιμα δέσμιό της. Της έκανε έρωτα προσπαθώντας να φτάσει πίσω από τη σταρομελάχρινη επιδερμίδα της. Δεν το κατάφερνε. Σκύλιαζε. Προετοιμαζότανε για τη μάχη της επόμενης φοράς. Αποτύγχανε και πάλι. Έτσι, μια αλυσίδα τυλιγότανε γύρω του, και κάθε κρίκος της τον έδενε όλο και πιο σφιχτά με το απροσπέλαστο αντικείμενο του πόθου του και του έρωτά του.

Μα η Θάλεια είχε βρει την ισορροπία της - τουλάχιστον μια μορφή ισορροπίας. Η σάρκα της ξέδινε κάτω από τα πειθήνια αντρίκεια χέρια του εραστή της. Η ψυχή της δεν είχε τίποτε να φοβηθεί από τις ενώσεις τους. Κι η κοινωνική της υπόσταση, ενώ αποκτούσε δυνατότητες και θέσεις που την καλύπτανε, παρέμενε συνάμα απόλυτα ασφαλής από την ύπαρξη της ερωτικής -μάλλον σεξουαλικής- ζωής της.

Το καινούριο μαγαζί γρήγορα απέκτησε τακτική πελατεία μέσα από τους κύκλους των πλουσίων, των ονομιπ και των πολιτικών. Το κομψό γραφειάκι φιλοξενούσε όλο και πιο ηχηρά ονόματα της αθηναϊκής ζωής. Κι η Θάλεια κατάφερνε να συνδυάσει τις μορφές μιας όμορφης γυναίκας, ενός επιτυχημένου επιχειρηματία κι ενός ανθρώπου σε κοινωνική άνοδο.

Είχε ηρεμήσει. Η ξεκούραση του πολεμιστή. Βραδιές στο θέατρο, σε ταβέρνες, σε φιλικές συγκεντρώσεις και κοσμικές δεξιώσεις... Πάντα μόνη. Δε δεχότανε να τη συνοδέψει κανείς. Όσοι ζητούσαν μια -έστω- υπόσχεση πιο προσωπικής εύνοιας μέναν μόνιμα στον προθάλαμο. Το προσωπίο της σφίγγας είχε φτάσει στην πλήρη τελειότητά του.

Αυτή η ηρεμία που κυριάρχησε στην προσωπικότητά της είχε άμεσες επιδράσεις και στον τρόπο ζωής των άλλων κατοίκων της πατησιώτικης μονοκατοικίας. Η Αγγέλα Σταύρου ανακάλυψε στοιχεία για να δημιουργήσει μια καθαρά φιλική σχέση με την ανιψιά της. Η κυρία Κατέβα αναγκάστηκε να δέχεται υποδείξεις πάνω στον τρόπο που έπρεπε να προετοιμάζει τα κοσμικά ανοίγματα του σπιτιού τους, αλλά και στις αρχές που έπρεπε να στηρίζει τον τρόπο ανατροφής του Λουκά. Καθετί που θύμιζε το επαρχιώτικο παρελθόν της έπρεπε να ξεχαστεί. Κι αυτός ο έλεγχος -όσο κι αν φαίνεται παράξενο έκανε τη χήρα του ειρηνοδίκη να βρίσκει, με τη σειρά της, μια εσωτερική γαλήνη. Μπορούσε να παίζει και πάλι τον αγαπημένο της ρόλο, αυτόν του εκτελεστικού οργάνου. Κι όπως η αντιπάθειά της για πολλές από τις καινούριες δραστηριότητες της κόρης της έπαιρνε υψηλές διαστάσεις, η κυρία Κατέβα βυθιζότανε μ' αυταρέσκεια στην ιδεοληψία της. Το εξ αναγκασμού θύμα! Τι αγαπημένη τραγωδία!

Ο Λουκάς, τέλος, χαιρότανε ν' ανακαλύπτει την αύξηση του μητρικού ενδιαφέροντος. Δεν μπορούσε, βέβαια, να κατανοήσει τους λόγους, δεν ήξερε πως τον προετοιμάζαν για το μελλοντικό κληρονόμο μιας τόσο σικ επιχείρησης, δεν ήταν ακόμα ικανός να διαπιστώσει τις απαιτήσεις του ρόλου που εκαλείτο να παίζει. Απλά και μόνο χαιρότανε την αύξηση των ωρών που η μητέρα του ασχολιότανε μαζί του.

Μα αυτή του η απόλαυση δε θα κρατούσε πολύ. Ο μικρός οικογενειακός του κύκλος ερχότανε η στιγμή να διευρυνθεί με την είσοδό του στη σχολική ηλικία. Οι καινούριες εμπειρίες θα του ανοίγανε νέους δρόμους.

Ασφαλτοστρωμένους ή γεμάτους λακκούβες;

Κανείς απ' όσους μένανε στο σπίτι της Κυπριάδου δε θα μπορούσε να απαντήσει. Ούτε καν να υποψιαστεί την ερώτηση.

Άνοιξε την πόρτα και μπήκε στο δωμάτιο του γιου της. Τα μαλλιά του,- ξανθά και ίσια- πάνω στο μαξιλάρι. Τα πυκνά ματοτσίνορα -ξανθά κι αυτά σκιάζανε το πάνω μέρος των μάγουλων του. Το δέρμα του μια συμφωνία του λευκού με το ροζ. Κοιμότανε.

Πλησίασε το κρεβάτι του.

Γνήσια σπορά του Νίκου Αλεξίου. Μοναχά το μακρόστενο σχήμα του προσώπου του επιβεβαίωνε τη δικιά της συμμετοχή στη δημιουργία του.

Ανοησίες! Ήταν δικός της. Ο γιος της.

Το βλέμμα της έγινε τρυφερό, χωρίς όμως και ν' απαρνιέται τη δύναμή του.

Μέσα στο σωματίο μπήκε η κυρία Κατέβα. Στάθηκε δίπλα της.

«Πρέπει να τον ξυπνήσω».

Κούνησε το κεφάλι της, ναι, και βγήκε από το σωματίο. Άκουσε τη φωνή της μητέρας της: «Ξύπνα, μωρό μου! Σήμερα θα πας σχολείο!».

Τον ξανασυνάντησε, ξύπνιο πια και ντυμένο, στην τραπεζαρία. Τα μαλλιά του βρεγμένα και καλοστρωμένα. Η γαλάζια ποδιά... Το λευκό γιακαδάκι... Κι η αγωνία μέσα στα μάτια του.

«Μα εσύ είσαι κούκλος! Ο πιο όμορφος μαθητής!» τον καμάρωσε η Αγγέλα καθώς αποτελείωνε τον καφέ της.

Ο Λουκάς πλησίασε τη μητέρα του.

«Μαμά, θα 'ρθετε κι εσείς;»

«Η μητέρα σου έχει δουλειά. Θα σε πάω εγώ». Η γιαγιά του πρόλαβε ν' απαντήσει πριν από τη Θάλεια.

Ο Λουκάς συννέφιασε.

«Έλα, τέλειωσε το γάλα σου γιατί θ' αργήσουμε» συνέχισε η κυρία Κατέβα.

Εκείνος υπάκουσε. Η ματιά του, όμως, έμενε πάντα παρακλητικά προσηλωμένη πάνω στη μητέρα του.

«Μα πες μου, Θάλεια, έχεις δει ποτέ σου πιο όμορφο μαθητή;» Η Αγγέλα προσπάθησε να τον κάνει ν' αλλάξει έκφραση.

Η Θάλεια πήγε και στάθηκε πίσω από την καρέκλα του. Ακούμπησε τις παλάμες της πάνω στους ώμους του. Ένα άγγιγμα που έμοιαζε με χάδι.

«Θα σε πάω εγώ» του ανακοίνωσε την αλλαγή της απόφασής της.

Ο Λουκάς πετάχτηκε από την καρέκλα του.

«Πρόσεξε, θα λερωθείς!» γκρίνιαξε η γιαγιά του.

«Πάμε!» είπε η Θάλεια, και τον τράβηξε από το χέρι. «Πάμε!»

Ναι, ήταν πολύ χαριτωμένος.

Μ' αυτή τη γαλάζια ποδιά και το λευκό γιακαδάκι...

Ο πιο όμορφος;

Αυτό θα το ανακάλυπτε σε λίγο.

Η μικρή ορχήστρα έπαιξε φάλτσα τις τελευταίες νότες του εμβατηρίου. Οι μαθητές χαθήκανε στ' αποδυτήρια. Οι επιδείξεις είχαν τελειώσει. Δίπλα, η μητέρα της έσκυβε το κεφάλι και κάτι ψιθύριζε στην Αγγέλα.

Σηκώθηκε από την καρέκλα της. Έστρωσε τις πιέτες της φούστας της. Προσπάθησε να ξεχωρίσει ανάμεσα στο πλήθος των γονιών τη δασκάλα. Ο ήλιος έδουε ακριβώς απέναντί της και την τύφλωνε. Α, να τη! Στην άλλη άκρη του γηπέδου. Δίπλα στο δίχτυ του βόλεϊ.

«Συγγνώμη!» προσπάθησε ν' ανοίξει δρόμο.

«Καλησπέρα σας!» Οι γνωστοί γονείς ήταν αρκετοί.

«Καλησπέρα σας» ανταπόδινε τους χαιρετισμούς. Προχωρούσε.

Η δασκάλα; Την έχασε! Όχι. Να τη! Τώρα ήταν κοντά στα αποδυτήρια. Την έφτασε.

«Χαίρετε!»

«Κυρία Αλεξίου!» της χαμογέλασε η άλλη. «Συγχαρητήρια για το Λουκά! Είναι θαυμάσιος μαθητής. Υπάκουος, πάντα διαβασμένος, σοβαρός...»

«Γιατί δεν πήρε μέρος στα ομαδικά παιχνίδια;» τη διέκοψε.

Το χαμόγελο έσβησε από τα χείλια της δασκάλας.

«Ναι!... Αυτό είναι ένα πρόβλημα που θα 'πρεπε να το είχα κουβεντιάσει μαζί σας από πιο πριν...»

«Τι συμβαίνει;»

«Ω, μα τίποτε το σοβαρό. Να... ο Λουκάς αρνήθηκε να πάρει μέρος στα ομαδικά παιχνίδια...»

Τα μάτια της Θάλειας σκοτεινίασαν. Αυτός ο αναθεματισμένος ήλιος την τύφλωνε.

«Μέσα στην τάξη, όμως, συμμετέχει απόλυτα... στα πάντα». Η δασκάλα βιάστηκε να την καθησυχάσει. «Ρωτά, απαντά... Στα διαλείμματα μονάχα αποτραβιέται. Πιο πολύ κουβεντιάζει παρά παίζει. Συχνά ζητά να μένει μέσα στην τάξη. Και προσπαθεί ν' αποφύγει τη γυμναστική... με διάφορες δικαιολογίες» της χαμογέλασε. «Το στομάχι του, το πόδι του...ξέρετε... παιδικά. Μα τι της έλεγε; Κολπάκια.»

«Α, μην ανησυχείτε. Συμβαίνουν συχνά αυτά. Πολλά παιδιά στην πρώτη τάξη παρουσιάζουν μια δειλία, μια αδυναμία συνόπαρξης με τους συμμαθητές τους. Μα τους περνά. Στις επόμενες χρονιές συνηθίζουν...»

Κούνησε το κεφάλι της. Ναι!

Κάποιοι γονείς περιτριγύρισαν τη δασκάλα. Προσπάθησε να βρει μια σκιά. Δεν υπήρχε.

«Μαμά!» Ο Λουκάς τής τράβηξε τη φούστα. Στράφηκε προς το μέρος του.

Κόμποι ιδρώτα γυάλιζαν στο μέτωπό του. Τα μαλλιά κολλημένα. Το λεπτό κορμί του λες κι είχε δανειστεί το σορτς και το μακό μπλουζάκι. Κι οι ώμοι του ήταν - ναι, τώρα το πρόσεχε για πρώτη φορά- κυρτωμένοι προς τα μέσα.

«Μην καμπουριάζεις!»

Ο Λουκάς χαμήλωσε το κεφάλι.

Ο ήλιος κρυβότανε πίσω από τη μάντρα.

Τα μαλλιά του Λουκά σβήγανε μέσα στις σκιές του κόκκινου της δύσης.

Το φόρεμά της-κίτρινο όπως πάντα- αντιμετώπιζε τους προπομπούς του σούρουπου.

Κοίταξε, πριν πάω στο σχολείο, δεν είχα πολλά πάρε δώσε με παιδιά της ηλικίας μου. Στη γειτονιά δεν υπήρχαν παρά μονάχα οι γόννοι κάτι παρακατιανών οικογενειών, και δε μ' αφήνανε να παίξω μαζί τους.

«Αλητάκια» τα ονόμαζε η γιαγιά, καθώς αυτά τσουλούσανε κάτι πατίνια με ρουλεμάν και φορούσαν παντελόνια μπαλωμένα στον καβάλο κι είχαν σιδερένια πέταλα στα τακούνια των παπουτσιών τους. Τα παρακολουθούσα πίσω από τα κάγκελα της αυλής μας. Κι όταν γυρνούσαν αυτά το κεφάλι τους προς τη μεριά μου, εγώ κρυβόμουνα μέσα στους θάμνους. Τα φοβόμουνα.

Ξαδέρφια, πάλι, δεν είχα. Κάπου κάπου μόνο τόχαινε να βρεθώ με μερικά παιδιά σε φιλικά σπίτια. Μα αυτά δεν προλάβαινα να τα κάνω φίλους.

Έτσι, τις μέρες μου τις περνούσα μοναχός. Στο δωμάτιό μου, στον κήπο, στην κουζίνα... Ζωγράφιζα, έκανα κούνια, κουβέντιαζα με την υπηρέτρια. Τέτοια...

Για πρώτη φορά βρέθηκα με πολλά παιδιά όταν πήγα στο σχολείο. Τρόμαξα; Δεν ξέρω. Ίσως. Κρατιόμουνα μακριά τους-το θυμάμαι αυτό-, μου μιλούσανε και τους απαντούσα με σιγανή

φωνή, διστακτικά. Μου λέγανε «Παίξε μαζί μας!», μα εγώ τα πιο πολλά παιχνίδια τους δεν τα 'ξερα ή δεν τα 'παιζα τόσο καλά. Το ποδόσφαιρο, για παράδειγμα. Μπάλα ποτέ μου δεν είχα κλοποτήσει. Ακόμα κι αυτό το όνομά του αλλιώς μού το είχαν πει. Φουτμπόλ! Και τώρα τ' άκουγα ποδόσφαιρο. Γελάς; Ναι, είναι αστείο. Όμως, πώς να έπαιζα μαζί τους; Μια μέρα τόλμησα να γίνω τερματοφύλακας -μου φάνηκε η πιο εύκολη θέση- κι έφαγα τόσα γκολ, που λίγο ακόμα και θα με δέρνανε. Με διώξανε κακήν κακώς.

Α, ήταν και τ' άλλο: σ' αυτά τα ' παιχνίδια υπάρχει κι ο κίνδυνος να χτυπήσεις. Κανένα γδάροσιμο στα γόνατα ή στις παλάμες, ξέρεις... Όμως, εγώ αυτά τα φοβόμουνα. Τόσα χρόνια η γιαγιά μου έλεγε: «Πρόσεξε, θα πέσεις!». Έμαθα να προσέχω. Λογικό δεν ήταν;

Βέβαια, στο σχολείο υπήρχαν και τα κορίτσια. Πιο ήσυχα αυτά. Κουβεντούλες στην αυλή, και «άναφέ μου το κεράκι», και «μπερλίνα». Μα κάτι μέσα μου μου απαγόρευε να παίζω συχνά μαζί τους. Είχα σχηματίσει την εντύπωση πως τ' αγόρια δεν πρέπει να συμπλαθούν και τόσο τα κορίτσια. Κι αυτά το ίδιο. Όσο κι αν δεν το πολυκαταλάβαινα, αισθανόμουνα υποχρεωμένος να συμμορφωθώ.

Έτσι, λοιπόν, και στο σχολειό μόνος ήμουνα.

Μ' άρεσαν, όμως, τα μαθήματα. Τ' απογεύματα, στο σπίτι, διάβαζα με τις ώρες, πάντα το ήξερα το μάθημα μέσα στην τάξη, η δασκάλα όλο μπράβο μού έλεγε, κι εγώ φχαριστιόμουνα που είχα γίνει ο πρώτος μαθητής. Μου ζητάγανε τ' άλλα τ' αγόρια να τους πω το πώς ξέλυσα το πρόβλημα, μα εγώ δεν τους έλεγα τίποτε. Αφού δε με παίζανε, γιατί εγώ να τα βοηθήσω; Μου θυμώνανε, λοιπόν, «σπασίκλα» με φωνάζανε, και με κοροϊδεύαν.

Το είπα και πιο πριν, νομίζω, πως μιλούσα με σιγανή φωνή. Το πήραν μρωδιά, και «Σαν κορίτσι, καλέ, μιλάς!» μου σφυρίζανε. Κοκκίνιζα. Τα μισούσα, τα φοβόμουνα. Μπορούσα, αν ήθελα, να μιλώ δυνατά - όμως, όχι, δε θα το 'κανα για χάρη τους, δε θα τους φανέρωνα το φόβο μου! Μόνη μου ικανοποίηση να ξέρω το μάθημα, να παίρνω καλούς βαθμούς. Τους έμπαινα, έτσι, στο μάτι!

Τα κορίτσια, πάλι, όλο κοντά μου ερχόντουσαν,

«Λουκά, πώς λύνεται αυτό;», «Λουκά, πώς γράφεται τούτο;», κάτι τέτοια με ρωτούσαν και μου κάνανε τις φίλες. Εγώ σκοτωνόμουνα στην αρχή να τις εξηγηρέτησω. «Να 'σαι ιππότης με τις γουναίκες!» μ' είχε διδάξει η θεία Αγγέλα. Το προσπαθούσα. Τους μιλούσα ευγενικά,

ντρεπόμουνα να παρουσιαστώ μπροστά τους με το σορτσάκι της γυμναστικής ή ιδρωμένος, δεν ήταν αυτά πράγματα σωστά, δε μου άρεσαν. Τέτοιες ιδέες είχα. Αλλά αυτές στα διαλείμματα μετ' άλλα τ' αγόρια είχανε κρυφόλογα και πειράγματα. Γι' αυτές στα διαλείμματα δεν υπήρχα. Μαζερόντουσαν στην άκρη της αυλής, σε μια σκιά, και κοιτούσαν τ' αγόρια που παίζανε μπάλα και μαλώνανε, βρίζανε, ιδρώναν. Εγώ πού να καθίσω; Με ποιους να πάω;

Παρατηρούσα τα πόδια των αγοριών. Με τρόμαζε η δύναμή τους. Γιατί κι εγώ να μην την έχω; Μα ούτε με τα πόδια των κοριτσιών τα δικά μου μοιάζανε. Οι γάμπες τους ήταν τρυφερές και λείες. Στις δικές μου οργίαζε το χνούδι.

Πρωτοκαταλάβαινα τις διαφορές των φύλων, συνειδητοποιούσα τις αντιθέσεις τους. Ένας πόλεμος ξέσπαγε. Με ποια πλευρά να πάω;

Τι λες; Μα και βέβαια αυτά δε γινόντουσαν στην πρώτη τάξη. Τι λέω; Στην πρώτη ελάχιστα από αυτά είχαν συμβεί. Μα, όταν θυμάμαι τα χρόνια του σχολείου, μου φαίνονται όλα παρόμοια. Από την πρώτη δημοτικού μέχρι την έκτη γυμνασίου. Γι' αυτό και στις αναμνήσεις μου δεν τα ξεχωρίζω.

Η Αγγέλα κατάπιε και την τελευταία γουλιά της μπίρας της. Έγειρε το κεφάλι προς τα πίσω, έχωσε τα δάχτυλα μέσα στα σγουρά μαλλιά της.

«Ζέστη!» είπε. «Ακόμα και εδώ πάνω κάνει ζέστη».

Η Θάλεια δε φάνηκε να την πρόσεξε. Τα μάτια της παρακολουθούσαν το Λουκά. Δυο τρία βήματα πιο κει από το τραπέζι τους έπαιζε με το τρενάκι του.

«Θα πιούμε μια ακόμα;» ρώτησε η Αγγέλα.

Η Θάλεια σήκωσε τους ώμους της. Η Αγγέλα φώναξε ένα γκαρσόνι.

«Μια μπίρα, παρακαλώ!»

Μια πευκοβελόνα έπεσε μέσα στο άδειο πιάτο του Λουκά.

«Έφαγε καλά ο μικρός».

Η Θάλεια προσπάθησε ν' ανάψει το τσιγάρο της.

Το σπύρτο έσπασε.

«Μα τι έχεις;» Η Αγγέλα τής πρόσφερε τον αναπτήρα της.

«Τίποτε!»

Η Αγγέλα γέμισε τα ποτήρια τους με την παγωμένη μπίρα.

«Πώς τίποτε; Εσύ είσαι εκνευρισμένη. Τι σου συμβαίνει;»

Η Θάλεια γύρισε το βλέμμα πάνω στο πρόσωπο της θείας της. Ήταν ένα θυμωμένο βλέμμα.

«Τι θες να 'χω; Δεν τον βλέπεις;» Έδειξε με το πιγούνι το Λουκά.

«Τι έχει το παιδί;»

Η Θάλεια έσβησε το τσιγάρο της.

Από τις παρέες των γύρω τραπεζιών μια διάχυτη φασαρία κάλυπτε το βουητό των τζιτζικιών. Σ' ένα ξέφωτο, λίγο πιο κάτω, εκεί που τέλειωναν τα τραπέζια, μερικά αγόρια παίζανε μπάλα.

«Λουκά, πήγαινε να παίξεις μετ' άλλα παιδιά!»

Το αγόρι έστρεψε το κεφάλι του κατά τη μεριά της μητέρας του.

«Παίζω με το τρένο μου».

Η Θάλεια σηκώθηκε απότομα. Η καρέκλα της κόντεψε να πέσει.

Πλησίασε το γιο της. Πήρε στα χέρια της το τρένο.

«Μ' αυτό παίζεις και στο σπίτι. Τώρα είναι ευκαιρία να κάνεις καινούριους φίλους!» Σχεδόν τον έσπρωξε προς το μέρος των παιδιών.

Εκείνος τα πλησίασε με διστακτικά βήματα. Δεν ενώθηκε μαζί τους. Ακούμπησε στον κορμό ενός δέντρου και παρακολουθούσε το παιχνίδι τους.

«Τον βλέπεις;» Η Θάλεια ξαναγύρισε στο τραπέζι τους.

Η Αγγέλα χαμογέλασε.

«Ο Λουκάς είναι λίγο δειλός. Δεν είναι δα και έγκλημα!»

Τα μάτια της ανιψιάς της σκοτεινίασαν. Θυμός ή φόβος;

«Είναι!» είπε, και πήρε την τσάντα της. «Γκαρσόν! Λογαριασμό!» φώναξε, και άνοιξε το πορτοφόλι της. Πλήρωσε. «Πάμε;» γύρισε στη θεία της. «Λουκά, φεύγουμε!» φώναξε στο γιο της.

Προχώρησε προς το αυτοκίνητό τους. Η Αγγέλα βάσιζε δίπλα της.

«Ο Λουκάς μεγαλώνει με γυναίκες. Χρειάζεται έναν άντρα...» είπε πιο πολύ μονολογώντας παρά στην ανιψιά της.

Η Θάλεια σταμάτησε μπροστά στο αυτοκίνητο. Το χέρι της πάνω στο χερούλι της πόρτας.

«Έναν άντρα! Και πού να τον βρω; Μήπως θες να κάνω πεζοδρόμιο;»

Η Αγγέλα γέλασε.

«Τι απόλυτη που είσαι!» είπε, και άνοιξε την πίσω πόρτα για να μπει ο Λουκάς, που πλησίαζε.

«Πήρες το τρένο σου;»

Το αγόρι κούνησε το κεφάλι. Ναι.

Οι φωνές των παιδιών από το ξέφωτο δυνάμωσαν.

Είχε μπει γκολ.

Κάποτε η γιαγιά η Αρτεμισία μου αγόρασε μια κούκλα. Εκείνη την εποχή ήταν κοκάλινες. Τα μαλλιά της ήταν ζωγραφισμένα. Δε θυμάμαι τι φορούσε. Ίσως τίποτε. Το λέω αυτό γιατί της

έφτιαχνα φορέματα από μικρά μαντίλια ή κουρέλια. Ολόκληρη γκαρνταρόμπα τής είχα ράψει! Φορέματα μακριά ή κοντά, ζακέτες, εσάρπες, τέτοια... Ώρες έπαιζα μαζί της. Ήταν τ' αγαπημένο μου παιχνίδι.

Αργότερα ανακάλυψα μια άλλη διάσταση. Έκανα κούκλα τον εαυτό μου. Κι ήταν αυτός πια που έντονα. Έπαιρνα σεντόνια -με σεντόνια πρωτάρχισα και τα τύλιγα γύρω από το κορμί μου, τα έδενα στο λαιμό, τα στερέωνα στο κεφάλι. Γινότουσαν χλαμύδες, μπέρτες, χιτώνες. Αργότερα, τολμούσα να ξεκρεμώ από τις ντουλάπες φορέματα και καπέλα της μαμάς ή της θείας. Στα κρυφά, βέβαια. Κλειδωνόμουνα στο δωμάτιό μου και γινόμουνα βασιλιάς και βασίλισσα, ιππότης, καλόγερος, πυργοδέσποινα, σκλάβος. Έπαιζα θέατρο.

Ήξερα από μικρός τι ήταν θέατρο. Η μητέρα και η θεία με πηγαίνανε τις Κυριακές να δω τον Πιλάβιο.

«Ο μικρός λόρδος», «Τα παιδικά χρόνια του Έντισον», τέτοια έργα έβλεπα.

Βέβαια, η γιαγιά η Αρτεμισία διαφωνούσε με τέτοιου είδους κυριακάτικες διασκεδάσεις. Εκείνη ήθελε να με παίρνει μαζί της στην εκκλησιά. Μ' έβαζε να φορώ τα καλά μου ρούχα και τα λουστρινένια μου παπούτσια και με δασκάλευε πως έπρεπε ν' ανοίγω πολύ το στόμα μου όταν με μεταλάβαινε ο παπάς και μετά να τρώω πολύ προσεχτικά το αντίδωρο, ούτε ψίχουλο να μην πέσει χάμω.

Καλά ήταν και στην εκκλησιά. Μ' άρεσε η δροσιά κι οι ψαλμωδίες. Μα προτιμούσα το θέατρο. Πάνω στη σκηνή οι ηθοποιοί φορούσαν πλούσια ρούχα άλλων εποχών και μίλαγαν μ' όμορφους τόνους στη φωνή τους. Έκανα μόνος μου δοκιμές μπροστά στον καθρέφτη. Πόζες και προσεγμένες φράσεις...

Όταν πέρασαν τα χρόνια, ανακάλυψα πως ήθελα να γίνω πραγματικός ηθοποιός.

Στο μεταξύ, έπαιρνα μέρος στις σχολικές παραστάσεις. Ήμουνα πρώτος σ' αυτά. Δεν ντρεπόμουνα σαν τ' άλλα αγόρια. Πάνω στη σκηνή, το κορμί μου, τεντωνότανε και τα χέρια μου ήξερα πού να τα βάλω. Μα με στενοχωρούσε που τα πιο πολλά έργα είχαν μοναχά φουστανελάδες. Δεν τους ήθελα τέτοιους ρόλους.

Και ξαφνικά, ένα καινούριο πρόβλημα όρμησε μέσα στη ζωή της Θάλειας: ο γιος της.

Δεν ήταν προετοιμασμένη να το αντιμετωπίσει.

Δεν το περίμενε. Και η περίφημη ενστικτώδης αντίδρασή της στο σημείο αυτό φαινόταν να παραδίνει τα όπλα.

Για να μπορέσει να λύσει το πρόβλημα, θα έπρεπε πρώτα απ' όλα να το αναλύσει. Με τι, όμως, εφόδια; Η μέχρι τώρα ζωή της ήταν μια συνεχής προσπάθεια ν' αποφύγει τη χρησιμοποίησή της από τους άλλους. Και σαν καλύτερο, σαν τον πιο αποτελεσματικό τρόπο αντίδρασης είχε επιλέξει την επίθεση. Πριν με χρησιμοποιήσουν, τους χρησιμοποιώ. Πριν μου ζητήσουν, τους απαιτώ. Ένας χρυσός κανόνας...

Πώς να τον εφαρμόσει στο Λουκά;

Το αγόρι δεν της ζητούσε τίποτε. Κι όμως, κάτι της έπαιρνε.

Η Θάλεια Αλεξίου πέρασε κάμποσες νύχτες αγρύπνιας προσπαθώντας να κατανοήσει το πρόβλημα. Δεν έτρεφε ψευδαισθήσεις. Ονόμαζε τα πράγματα με το πραγματικό τους όνομα.

Αυτή η δειλία του Λουκά, τα ασυνήθιστα ενδιαφέροντά του, οι φοβίες του για τα αγόρια, η αρρωστημένη προσκόλλησή του σε μοναχικά παιχνίδια -τόρα που είχε αφυπνιστεί, παρακολουθούσε κι έμαθε-, όλα αυτά, λοιπόν;, ήξερε πολύ καλά πού οδηγούσαν. Γυναικωτός! Ο γιος της θα γινότανε ένας «τοιούτος»!

Ανατρίχιαζε. Σηκωνότανε από το κρεβάτι της, άναβε τσιγάρο, άνοιγε το παράθυρο. Η νύχτα ήταν πολύ σκοτεινή. Τι μπορούσε να της προσφέρει; Γυναικωτός! Κι έπανε τον εαυτό της να χαμογελά όταν σκεφτότανε και την άλλη πλευρά του θέματος. Από τα δικά της τα σπλάχνα ήταν φυσικό να μην έβγαινε ένας αρσενικός εκμεταλλευτής. Ο Λουκάς ποτέ δε θα πλάγιαζε δίπλα σε μια γυναίκα με μοναδικό του σκοπό να τη χρησιμοποιήσει σαν «σκεύος ηδονής». Ποτέ! Κι ήταν αυτό το «ποτέ» που

έκανε τη Θάλεια -ενδόμυχα ή ασυνείδητα, όπως θέλετε πείτε το- να νιώθει μια βαθιά φυλετική ικανοποίηση.

Μα, πάλι, όχι! Χίλιες φορές όχι! Γυναικωτός! Δηλαδή θα γινότανε αυτός ένα «σκεύος ηδονής», και μάλιστα φτηνό», πολύ φτηνό, ένα από αυτά που ψωνίζεις στα πανηγύρια.

Έτρεμε. Ξαγρυπνούσε. Αναρωτιότανε.

Ένας άντρας... Ένας άντρας ίσως βοήθαγε. Η παρουσία του θα ήταν πολύτιμη. Η Αγγέλα είχε δίκιο.

Ο Λουκάς μεγάλωνε ανάμεσα σε γυναίκες. Ένας άντρας... Μα ποιος; Ο Ανέστης; Ούτε λόγος. Ο οποιοσδήποτε άλλος; Κάποιος γνωστός; Μα σ' έναν ξένο ανοίγεσαι; Ο Νίκος, τότε. Να του γράψει!

Έπιανε χαρτί και μολύβι. Πώς ν' αρχίσει; Και τι να πει; «Ο γιος μας γίνεται...». Όχι, αυτό δεν μπορούσε να το γράψει στο Νίκο! Θα 'ταν σαν να δήλωνε τη δική της αποτυχία στο ρόλο της μητέρας. Μια ακόμα ταπείνωση στα μάτια του άντρα της. Ποτέ! Θα έβρισκε μια λύση. Ας μη βιαζότανε. Ας άφηνε τον καιρό να ωριμάσει μέσα της την αίσθηση των γεγονότων. Μέχρι τότε, μικρές ευκαιριακές λύσεις. Ίσως βοηθούσαν.

Ξαναγύρισε στο μαγαζί της. Το είχε ανάγκη. Η δράση, η επιτυχία... Πλήθυνε και τις εβδομαδιαίες συναντήσεις της με τον Ανέστη. Μια ακόμα επιβεβαίωση της δύναμής της, της -έστω, δεν την τρόμαζε η λέξη- εξουσίας της... Το κορμί του Ανέστη ήταν ο σάρκινος τύμβος του θριάμβου της.

Μέσα στα βάθη του μυαλού της κρυβότανε το πρόβλημα του Λουκά. Μια οχιά να της σιγοτρώνει τον εγκέφαλο. Τίναζε το κεφάλι της. Δε θα την άφηνε. Κι η λύση; Θα 'ρχότανε.

Τα χρόνια περνούσαν. Η Θάλεια Αλεξίου είχε γίνει μια αδιαφιλονίκητα επιτυχημένη επιχειρηματίας. Το αντίγραφο του Λύτρα στο μικρό προσωπικό της γραφείο αντικαταστάθηκε μ' ένα γνήσιο Παρθένη. Οι καταθέσεις της στην τράπεζα

είχαν σταθερό ρυθμό αύξησης. Και τα τραύματά της επουλώνονταν. Ένωθε δυνατή, όσο ποτέ άλλοτε. Και, καθώς η δεκαετία του '50 πλησίαζε στο τέλος της, νέα σχέδια άρχισαν να μορφοποιούνται μέσα στη σκέψη της. Νέοι τομείς για να δοκιμάσει, για να επιβεβαιώσει την αύξηση των δυνάμεών της.

Το 1960 βρήκε τη Θάλεια να βάζει αυτά τα σχέδια στη σειρά εφαρμογής τους.

Δυο λεπτά! Πριν συνεχίσεις, θέλω κάτι ακόμα να πω. Έγγραφες πιο πάνω μια φράση: «μικρές ευκαιριακές λύσεις». Μ' άρεσε ο τρόπος διατύπωσης. Εκφράζει την πραγματικότητα. Η μητέρα προσπάθησε να εφαρμόσει κάμποσες «μικρές ευκαιριακές λύσεις».

Πρώτα απ' όλα, ήταν οι νουθεσίες: «Μη σκόβεις τους ώμους σου!», «Μίλα πιο δυνατά!», «Πήγαινε να παίξεις!», διάφορα τέτοια, ανάλογα με τις περιστάσεις. Έπειτα αποφάσισε πως θα μου έκανε καλό - θα μου έκανε καλό! Λες κι ήμουνα άρρωστος!- αν τα καλοκαίρια τα περνούσαμε στην Κηφισιά. Εκεί υπήρχαν αρκετά παιδιά της δικής μας, πάνω κάτω, τάξης. Πίστευε πως η συντροφιά τους θα' με βοηθούσε. Έχτισε λοιπόν στο κτήμα μια μικρή -μα κοκκλίστικη ήταν!- βιλίτσα. Είναι αυτή που μένω τώρα. Ας είναι! Για το αν με βοήθησαν τα καλοκαίρια στην Κηφισιά, εκεί που η μητέρα πίστευε πως χόλαινα, δεν ξέρω αν τα κατάφεραν. Μάλλον όχι. Όμως, ήταν όμορφα καλοκαίρια. Θυμήσου καμιά φορά να σου διηγηθώ τις αναμνήσεις μου αυτές. Μ' αρέσει να τις αφηγούμαι.

Λοιπόν, που λες, η μητέρα σκέφτηκε ακόμα πως θα ήταν εξίσου ωφέλιμο αν αποκτούσα ένα φίλο κολλητό. «Μα γιατί δε φωνάζεις ένα συμμαθητή σου να διαβάζετε μαζί;» μου σόστηνε. Φορτική που γινότανε! Ποιον να φώναζα; Διάλεξα το Στέλιο. Ήταν χοντρός, αγαθός, ουδέτερος, μέτριος μαθητής. Μ' αντιμετώπιζε με θαυμασμό. Ποιον; Εμένα! Είχε, βλέπεις, δεχτεί πως δε θα γινότανε ποτέ αθλητής ή γόης. Όλο ιδρώνε και λαχάνιαζε. Μα έλπιζε πως θα πετύχει κάτι με το μυαλό του. Δεν μπορούσε να παραδεχτεί πως κι αυτό θα τον πρόδινε... Είναι χρόνια που έχω να μάθω γι' αυτόν. Το πιθανότερο να έχει γίνει υπάλληλος σε κάποιο υπουργείο.

Ήμουνα, λοιπόν, το ίνδαλμά του. Καλά... ίσως η λέξη ίνδαλμα να είναι κάπως εξεζητημένη. Πάντως, δε μ' απαξιούσε. Ίσα ίσα που ήθελε τη συντροφιά μου. Δε φαινόταν να προσέχει την αδέξια κορμιοστασιά μου. Τον μάγευε το πνεύμα μου! Α, ξέχασα να σου πω πως έγραφε και ποιήματα. Βαρετά που ήταν! Δεν τον έκανα κέφι. Τόσο χοντρός, τόσο αγαθός! Μα δίπλα του ήμουν ασφαλής. Δε θα με πλήγωνε. Είχα και τις συνεχείς παροτρύνσεις της μητέρας μου, «Φώναξε κάποιον!». Του είπα, λοιπόν, να 'ρχεται σπίτι και να διαβάζουμε μαζί. Έμενε κοντά μας. Κάπου στην Κολιάτσου. Και η μητέρα ησύχασε. Η ανδροπρέπεια του Στέλιου ταίριαζε με τα γούστα της. Σαφής, μα ακίνδونه. Πάει, λοιπόν, κι αυτό.

Μετά ήταν τα παιχνίδια. Αχ; Θεέ μου! Με φόρτωνε με mecano κι άλλες τέτοιες κατασκευές. Πώς τα βαριόμουνα! Η κούκλα, βέβαια, εξαφανίστηκε. Μου ήταν αδιάφορο. Έπαιζα με το κορμί μου. Τη γιαγιά εύκολα την ξεγελούσα. «Πάω να διαβάσω» της έλεγα, και κλειδωνόμουνα στο δωμάτιό μου. Εγώ κι οι αμφιέσεις μου...

Μια μέρα, η μητέρα μου πρότεινε να ασχοληθώ με τα σπορ. Νομίζω πως ήθελε να με γράψει στον «Πανελλήνιο» για τένις. Εκεί πάτησα πόδι! Στο τέλος υποχώρησε. Ίσως και κάποιοι να της σφύριξαν πως στα γυμναστήρια ενεδρεύουν διάφοροι κίνδυνοι γι' αγοράκια σαν και του λόγου μου.

Να, κάτι τέτοια θυμήθηκα με τη φράση «μικρές ευκαιριακές λύσεις».

Μα, στο Θεό σου, πιστεύεις πως θα μπορούσαν να υπάρχουν «μεγάλες και μόνιμες»; Δε θα 'μαστε καλά!

«Α, τώρα είναι η σειρά μου, Λουκά, να σου ζητήσω δυο λεπτά. Για πες μου -ειλικρινά, όμως-, τη μισούσες τη μητέρα σου;»

«Τη μισούσα; Τι λόγος! Τη λάτρευα! Πώς σου πέρασε από το νου αυτή η ιδέα;»

«Μα τα προηγούμενα λόγια σου... Κάτι τέτοιο φάνηκε πως κρόβανε».

«Πρώτα απ' όλα, αυτά τα λέω τώρα και κοντεύω τα τριάντα. Όταν ήμουνα μικρός, πώς ήταν δυνατόν να κάνω τέτοιες αναλύσεις; Βέβαια, αισθανόμουνα μια πίεση, μια αστυνόμευση. Τη δικαιολογούσα, όμως. Άλλωστε, κι εγώ ο ίδιος έκανα συνεχή έλεγχο στη συμπεριφορά μου. Είχα αρχίσει να πιστεύω πως αυτά που μου συνέβαιναν πάνω και μέσα στο κορμί μου ήταν ένοχα πράγματα. Και πάσχιζα -α, πόσο πάσχιζα!- να απαλλαγώ απ' αυτά».

«Άρα, η μητέρα σου σε φόρτωνε ενοχές».

«Σ' αυτό συμφωνώ. Αλλά δεν ήταν η μόνη. Κάθε μέρα που περνούσε, κάθε χρόνος π' ακούμπαγε στην πλάτη μου, μ' έκανε να νιώθω αυτό το αίσθημα ενοχής. Και δεν ήταν μονάχα η μητέρα μου υπεύθυνη. Ήταν, σχεδόν, όλος ο κόσμος. Γιατί, λοιπόν, να τη μισήσω, ειδικά αυτή; Όχι! Την αγαπούσα! Έμενε πάντα η θεά μου. Κι όσο την έβλεπα να μένει μόνη, χωρίς άντρα δίπλα της, τόσο αισθανόμουνα πιο ασφαλής. Ο κίνδυνος να τη χάσω όλο και απομακρυνόταν».

«Α, Λουκά, σε μια φυλακή μέσα ζούσες, συντροφιά με το θύτη σου!»

«Όχι, καλέ μου! Κάνεις λάθος. Άλλωστε, δε μ' αρέσουν οι επίπεδοι ρόλοι. Τους βρίσκω ψεύτικους. Όλοι μας είμαστε θύτες και θύματα συγχρόνως. Αυτό είναι το πιστεύω μου».

Μέσα από το σαλόνι κοίταξε τον ευκάλυπτο. Τα κλαριά του αγγίζαν το παράθυρο. Ο ευκάλυπτος. Πώς περνάνε τα χρόνια! Πότε τον φύτεψε; Μα ναι! Τότε που γεννήθηκε ο Λουκάς. Θεέ μου, δώδεκα χρόνια! Μια ζωή!

Ο Ανέστης πάτησε το κουμπί του ραδιοφώνου.

... Μένω σε κάποια γειτονιά, φτωχική γειτονιά...

«Εσένα ο Μαρούδας δε σ' αρέσει!»

Στράφηκε προς το μέρος του. Έτσι τού είχε πει; Του χαμογέλασε. Αισθάνθηκε τα πόδια της πρησμένα. Έβγαλε τα παπούτσια της. Όχι, δεν ήταν μοναχά τα παπούτσια που την ενοχλούσαν. Υπήρχε κι ένας κόμπος μέσα της. Κόμπος! Παλιά τον αισθανότανε συχνά. Παλιά...

Ο Ανέστης κάθισε στο πάτωμα, δίπλα στις γάμπες της.

«Κουρασμένη;»

Έγειρε το κεφάλι της πάνω στη ράχη της πολυθρόνας. Κουρασμένη; Ο κόμπος... Χαιρότανε που ξαναγύρισε. Σήμερα ήθελε να νιώθει την ενοχλητική παρουσία του μέσα στο στήθος της.

Ο Ανέστης πήρε τις άκρες των ποδιών της ανάμεσα στα χέρια του. Της έτριψε τα δάχτυλα, τις πατούσες.

...Αγάπη που 'γινες δίκολο μαχαίρι...

Της άρεσε το τραγούδι. Κι η βραχνή φωνή της Μελίνας. Έβαλε την παλάμη της πάνω στα σγουρά του μαλλιά.

Σήκωσε το κεφάλι και την κοίταξε. Στα μάτια του ένα ξάφνιασμα.

Ο Ανέστης... Τα δάχτυλά της χωθήκανε μέσα στα μαλλιά του. Πόσα χρόνια κρατούσε ο δεσμός τους; Οχτώ; Ναι, οχτώ! Ήταν πολλά. Πρόσεξε μερικές γκριζες τρίχες πάνω στο κεφάλι του. Γερνούσε κι αυτός. Ο κόμπος την έπνιγε. Λίγο νερό! Όμως, αν κουνηθεί, θα... Κατάπιε το σάλιο της. Πήρε βαθιές ανάσες. Ήταν καλύτερα. Τα δάχτυλά της κατέβηκαν μέχρι τ' αυτί του.

Εκείνος έβαλε το χέρι του ανάμεσα στα γόνατά της, πλησίασε τα χείλια του στο μέσα μέρος των μηρών της. Τον αισθάνθηκε να τρέμει. Ήταν ασυνήθιστος σε τέτοιου είδους εκδηλώσεις από μέρους της.

Τράβηξε το χέρι της. Κούνησε τα πόδια της.

«Σε παρακαλώ...» τον σταμάτησε. «Καλύτερα να κουβεντιάσουμε».

Δεν επέμεινε. Πάντα πειθήνιος.

«Υπάρχει κανένα πρόβλημα με το μαγαζί;» τη ρώτησε.

Κούνησε το κεφάλι της.

«Όχι».

Από το διπλανό τραπεζάκι πήρε τα τσιγάρα της.

«Θέλεις;»

Ανάψανε με τα σπέρτα του.

... Οι πράσινες, οι κόκκινες, οι θαλασσιές οι χάντρες...

η φωνή του Χορν. Κι ο κόμπος να της σφίγγει το λαιμό...

«Νομίζω πως πρέπει να σταματήσουμε». Εκείνος δεν κατάλαβε.

«Το δεσμό μας εννοώ».

Τα μάτια του τα στιγμάτισε το ξάφνιασμα.

«Γιατί;» Κάτι είχε καθίσει στο λαρύγγι του.

«Γιατί δε βγάζει πουθενά. Γιατί κάνει κακό και στους δυο μας» μιλούσε κοφτά.

Διαβολεμένος κόμπος!

«Κακό...» Το λαρύγγι ήταν πάντα βουλωμένο.

«Πρέπει... να σκεφτώ το παιδί μου... Μεγαλώνει.

Μπορεί να μάθει».

«Μα...» προσπάθησε να τη διακόψει.

«Κι εσύ να βρεις το δρόμο σου. Γέρασες κοντά μου».

«Γέρασα!» προσπάθησε να χαμογελάσει. Έσβησε το τσιγάρο της.

«Ναι, Ανέστη! Σου αξίζουν παιδιά, σπίτι...». Δίστασε. «Μια δική σου δουλειά».

«Με απολύεις;» Το βλέμμα του της θύμιζε δαρμένο ζώο.

Ήθελε να του φωνάξει: «Σε λευτερώνω, ηλίθιε!».

Του είπε: «Όχι! Αν θες, μείνε. Το ξέρεις πως μου είσαι πάντα απαραίτητος. Αλλά αυτό δεν είναι λόγος...».

Στάθηκε όρθιος μπροστά της.

«Θάλεια, δεν είμαι πράγμα, να πούμε! Σταμάτα να με χρησιμοποιείς!»

Το στήθος της φούσκωνε από βαθιά ανάσα. Ο κόμπος έπαιρνε να λιώνει.

«Αυτό προσπαθώ να κάνω, Ανέστη!» Σήκωσε το κεφάλι, τον κοίταξε μέσα στα μάτια. «Κατάλαβέ το! Αυτό ακριβώς!»

«Όμως...» κάτι πήγε αυτός να πει. Έβαλε το χέρι της πάνω στο στόμα του.

«Αυτά τα οχτώ χρόνια, Ανέστη, ήταν ένα μέρος από τη ζωή μας. Τίποτε άλλο. Δε θέλω ν' ακούσω πιο πολλά. Δεν τα συνηθίζαμε, άλλωστε!»

Έβαλε τα χέρια στις τσέπες του.

«Όπως θες».

Της γύρισε τη ράχη. Έφυγε.

Μόνη μέσα στο σαλόνι... Με τα κεντίδια, τα χαρακτηριστικά, τις ζωγραφιές... Αυτά κι εκείνη.

Αναψε ένα ακόμα τσιγάρο. Καλύτερα που πήρε την απόφαση να χωρίσουνε. Κι αν έφευγε τώρα κι από το μαγαζί; Άνοιξε το παράθυρο. Έκοψε ένα φύλλο ευκάλυπτου. Όχι, δε θα το έκανε. Τα διηθύνε μόνος του. Αφέντης τριών μαγαζιών... Γιατί να φύγει; Κι αν έμενε αλλά παντρευότανε; Ανοησίες! Θα χαιρότανε να του συνέβαινε κάτι τέτοιο.

Έκλεισε το παράθυρο. Το φύλλο έπεσε από τα δάχτυλά της. Μόνη. Το δέρμα της μπιμπίκιασε. Λες και την άγγιξαν τα χέρια του. Ανοησίες!

Άρχισε να περιεργάζεται τη συλλογή της. Ξεκρέμασε ένα ταγάρι από τον τοίχο. Τα χρώματά του ολοζώντανα. Η ποιότητα του νήματος και της βαφής... Αυτά τα δυο έπρεπε να τα προσέξει.

... Μοναξιά, μοιάζεις κάποτε μοιραία...

Θεέ μου, τι παλιό τραγούδι! Έκλεισε το ραδιόφωνο.

Ησυχία.

Μονάχα ο ευκάλυπτος χτυπούσε με τα κλαριά του τα τζάμια.

«Στην αρχή, φίλε, πείσμων. "Την πουτάνα!" έβριζα, και πηγαινοερχόμουνα στην κάμαρή μου. Το 'παιρνα, βλέπεις, πως με σχόλασε. "Και γιατί, παρακαλώ;" αναρωτιόμουνα. Μήπως θα 'βρισκε καλύτερο κρεβάτι από μένα; Ο εγωισμός μου πληγώθηκε. Θα μου πεις πως κάπως αργά τον θυμήθηκα τον εγωισμό μου. Τόσα χρόνια πού τον είχα; Ε, θα σ' το πω! Στ' αρχίδια μου τον είχα γραμμένο. Κι εκεί θα τον ξανάγραφα αν με φώναζε και πάλι κοντά της. Έτσι σκεφτόμουνα τις πρώτες μέρες. Ούτε στο μαγαζί πατούσα ούτε πουθενά αλλού πήγαινα. Ειδολοίησα πως ήμουν άρρωστος και κλείστηκα μέσα στο δωμάτιο με μια μπουκάλια κρασί. Μεθούσα, ξέριναγα, έβριζα, έκλαιγα. Ένα βράδυ βγήκα έξω, ψάρεψα μια πουτάνα. Την ξέσκισα! Την άκουγα να μουγκρίζει και φχαριστιόμουνα. Ε, στο τέλος ξεθύμανα. Έβρεξα το κεφάλι μου, πέταξα τις μπουκάλιες, τα 'βαλα όλα κάτω και τα μελέτησα. Πήρα την απόφαση να μη φύγω από την επιχείρηση. Σκέφτηκα: "Σαν αφεντικό είμαι. Γιατί ν' αρμενίσω για άγνωστα πελάγη;". Σκέφτηκα και κάτι άλλο: πως, έτσι, θα την έβλεπα. Μα αυτό το έβαλα στην άκρη. "Ξέχασέ το!" είπα. Την ήξερα τη Θάλεια. Όταν έλεγε κάτι, το κρατούσε. Στη συνέχεια, θυμήθηκα την τελευταία μας συνάντηση. Καλά μου φέρθηκε. Όχι! Το δικιο να λέγεται! Καλύτερα, αν θες, από κάθε άλλη φορά. Ντόμπρα εξήγηση. Έπειτα, είχε και δικιο. Ήθελα μια οικογένεια. Παιδιά, γυναίκα, σπίτι... i Μια ζωή στα μαγέρικα θα τρώω; Το μελέτησα, που λες, πήρα την απόφασή μου. Γύρισα στο μαγαζί. Αυτή τη φορά ερχότανε πιο σπάνια. Μια φορά την εβδομάδα. Κάποτε πιο αργά. Ήταν φιλική μαζί μου, μα και τυπική. Καλύτερα. Άμα μύριζα το άρωμά της... Ε, καταλαβαίνεις! Το καταλάβαινε. Γι' αυτό και δεν πολυσύχναζε από την Αιόλου. Ήθελε ακόμα να μου δείξει πως μου είχε πάντα εμπιστοσύνη για τη διαχείριση του μαγαζιού. Άγγιζε, μ' άλλα λόγια, το φιλότιμό μου. Μετά, άρχισα να ψάχνω για νόφη. Η αδερφή μου ανέλαβε το προξενιό... μα αυτά είναι άλλες ιστορίες, δε νομίζω πως σ' ενδιαφέρουν».

«Όχι, Ανέστη. Ως εδώ ήταν. Γεια σου».

«Γεια. Κι αν θελήσεις τίποτε άλλο...»

«Να πας στο καλό».

Άνοιξε την τσάντα της, έβγαλε την επιταγή.

«Α, σας έφερα το μεριδιό σας» είπε στην πεθερά της.

Η Μαίρη Αλεξίου την κοίταξε μ' εκείνα τα ψυχρά γαλάζια μάτια της.

«Δε χρειαζότανε να κάνεις τον κόπο να τη φέρεις εσύ. Μπορούσες να μου την είχες στείλει όπως και στο παρελθόν-- με κάποιο υπάλληλο>>».

Η Θάλεια σηκώθηκε από την πολυθρόνα της, άφησε πάνω στο τραπέζι την επιταγή. Το χαμόγελό της ήταν απλό, αβίαστο, ήρεμο. Η προπολεμική ατμόσφαιρα που βασιλεύε μέσα στο δωμάτιο της έδινε την αίσθηση ενός ταξιδιού μέσα στο χρόνο.

«Μα δεν ήρθα μόνο γι' αυτό. Είχαμε καιρό να ιδωθούμε. Το σκέφτηκα σαν μια ευκαιρία να τα πούμε για λίγο».

Το ξάφνιασμα της Μαίρης Αλεξίου δεν μπόρεσε να τιθασέψει την ψυχρότητα του βλέμματός της. Η Θάλεια τής πρότεινε το χέρι.

«Ήταν κρίμα που είχατε κανονίσει να βγείτε. Ίσως θα 'πρεπε να σας έχω ειδοποιήσει από πιο πριν. Μια άλλη φορά... Γεια σας».

Η άλλη τής έδωσε το δικό της χέρι.

«Αντίο», η φωνή της ήταν αβέβαιη. Συνόδεψε τη νύφη της μέχρι την εξώπορτα.

Τα χρώματα του απογεύματος μετέτρεπαν τη λεωφόρο Αλεξάνδρας σε ζωγραφικό πίνακα. Στις απέναντι μάντρες ο ήλιος έστελνε τις τελευταίες ακτίνες του πάνω στις λείες, στις κατάλευκες επιφάνειες των μαρμάρων.

Η Θάλεια πήρε να κατηφορίζει προς το Πάρκο. Η δροσερή μυρωδιά των δέντρων, οι φωνές των παιδιών, οι περιπατητές... Εικόνες γαλήνης. Ανάσανε βαθιά. Τα βήματά της ήταν σταθερά. Στο περίπτερο αγόρασε σπύρτα. Μπήκε στη

Μαυροματαίων. Μέσα στο «Green Park» τα πιο πολλά τραπεζάκια ήταν πιασμένα. Κοντά στη σκηνή ξεχώρισε τη μητέρα της και το Λουκά.

«Δεν άργησα». Κάθισε στην πάνινη πολυθρόνα.

Ο Λουκάς ρούφαγε τη γρανίτα του. Η κυρία Κατέβα αποτελειώνει το κασάτο της,

«Ήρθαμε λίγο νωρίτερα» είπε στην κόρη της, κι ακούμπησε το μπολ πάνω στο τραπεζάκι.

Η Θάλεια γυρόφερε το βλέμμα της για να ξεχωρίσει το γκαρσόνι.

«Θα παραγγείλετε τίποτε άλλο;»

Ο Λουκάς, με το καλαμάκι μέσα στο στόμα, κούνησε αρνητικά το κεφάλι του. Η κυρία Κατέβα καθότανε αλύγιστη στη! πολυθρόνα της. Κάτι φαινότανε να την ενοχλεί. Ήταν μια αίσθηση από την ύπαρξη ενός γεγονότος που δεν καταλάβαινε. Το πρόσωπο της κόρης της ήταν ιδιαίτερα χαλαρό. Κι αυτή η πρόσκληση να περάσουν μαζί το βράδυ τους! Γιατί;

Τα φώτα χαμηλώσανε. Τέσσερις πέντε μουσικοί ανεβήκανε στη σκηνή.

«Μια τυρόπιτα και μια μπίρα» παράγγειλε η Θάλεια στο γκαρσόνι.

Έπειτα έσκυψε προς τη μεριά της μάνας της.

«Κάποτε έφτιαχνες κάτι καταπληκτικά τυροπιτάκια. Πότε θα τα ξανακάνεις;»

Το οστεώδες πρόσωπο της κυρίας Κατέβα έκρυψε την κατάπληξή του μέσα στο σκοτάδι. Η επιδερμίδα του Λουκά έσπαγε με το λευκό της χρώμα το κόκκινο των προβολέων. Γύρω από τα χείλη του δυο στάλες παγωτό ξεραίνονταν. Οι γυμνές του γάμπες σκεπαζόντουσαν μ' ένα χνούδι που χρύσιζε.

Η Θάλεια άφησε την πλάτη της να πέσει πάνω στο πανί της πολυθρόνας.

«Μεγαλώνει» σκέφτηκε.

Ένα αισιόδοξο άγγιγμα πάνω στην καρδιά της. Άναψε τσιγάρο.

Οι προβολείς γυρίζανε στις αποχρώσεις του κίτρινου.

Η μουσική σταμάτησε πάνω στο κρεσέντο της.

Ο κονφερανσιέ στάθηκε μπροστά στο μικρόφωνο.

«Κυρίες και κύριοι, καλησπέρα σας!»

Η αλλαγή στη συμπεριφορά της Θάλειας ξεκινούσε από μια εξωτερική αιτία, μα άγγιζε τα μύχια της ύπαρξής της. Η εξωτερική αιτία ήταν το άπλωμα των επιχειρησιακών της δραστηριοτήτων. Είχε πάρει την απόφαση να κάνει το δεύτερο άλμα. Μα, αν πριν εννιά περίπου χρόνια -τότε που πρωτόμπαινε στον κόσμο του εμπορίου- οι αντιδράσεις της υπέκυπταν στην ανάγκη για απόκτηση μιας ταυτότητας, ενός υπαρξιακού ξεσπάσματος και μιας σωματικής-όσο και ψυχικής- απελευθέρωσης, τώρα αντιμετώπιζε και μεθόδευε τις ενέργειές της μ' άλλα συναισθήματα. Δεν ήταν πια η τραυματισμένη, η ψυχικά ανάπηρη κοπέλα που προχωρούσε το δρόμο της αδιαφορώντας για το τι ή ποιους ποδοπάταγε. Η αναγνώριση, η επιτυχία, η άνοδος είχαν τονώσει το ηθικό της, είχαν, σιγά σιγά, μεταλλάξει την προσωπικότητά της. Υπήρχε ένα εσωτερικό κλίμα ευφορίας και ασφάλειας. Και σε μια τέτοια ψυχολογική κατάσταση ταιριάζουν οι πράξεις που τις διακρίνει μια διάθεση συναλλαγής με τους αντιπάλους και κατανόησης των προβλημάτων τους.

Βέβαια, η Θάλεια -για πρώτη φορά στη ζωή της- κυριαρχείτο από μια υπέρμετρη αισιοδοξία. Το συνήθως καθαρό κριτήριό της --,-για θέματα που αφορούσαν τον εαυτό της- τυφλωνότανε από τη λάμψη της κορυφής που το άλμα της επρόκειτο να φέρει. Όχι! Υπήρχαν πολλά ακόμη αγκάθια στο δρόμο της. Και σίγουρα κάποιοι ύπουλοι λάκκοι που δύσκολα μπορούσαν ν' ασφαλοστρωθούν. Μα την εποχή αυτή η Θάλεια πίστευε πως όλα είχαν εξομαλυνθεί. Ίσως και να 'θελε να το δει αυτό το καταλάγιασμα των κομμάτων. Ο καταξιωμένος πολεμιστής μπροστά στη μέρα της τελειωτικής μάχης, που κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει την επιτυχή της έκβαση...

Το εμπορικό της δαιμόνιο, ενισχυμένο από ένα καλλιτεχνικό αισθητήριο, της παρουσίασε το πού έπρεπε να στρέψει τις δραστηριότητές της. Αν κάποτε η Αιόλου δεν την κάλυπτε, τώρα ερχότανε η σειρά της Βουκουρεστίου να την αφήνει ανικανοποίητη. Είχε έρθει η στιγμή η συλλογή του ειρηνοδίκη να παίξει το ρόλο που δε θα μπορούσε να υποψιαστεί ο αρχικός δημιουργός της. Η εικόνα της κομψής κυρίας νομάρχου να περιεργάζεται τα αντικείμενα λαϊκής τέχνης ξαναγύρισε. Ήταν η εποχή που μέσα στους κύκλους της πνευματικής και καλλιτεχνικής Αθήνας γινόταν συνείδηση η αξία των υπολειμμάτων ενός λαϊκού πολιτισμού που μέχρι τότε παρέμενε απαξιωμένος. Συνάμα, η ολοένα μεγαλύτερη είσοδος των τουριστών στην Ελλάδα άνοιγε προοπτικές διεθνούς επιπέδου στις σύγχρονες εφαρμογές αυτής της τέχνης.

Η Θάλεια έπιασε το μήνυμα, το αποκωδικοποίησε, το προσάρμοσε στα μέτρα των δραστηριοτήτων της και πήρε την απόφαση να μετατρέψει το σπίτι της οδού Κυδαθηναίων σε οίκο υψηλής ραπτικής, όπου θα συνδυάζονταν οι απαιτήσεις της μόδας του σήμερα με στοιχεία λαϊκού πολιτισμού του χτες. Ο αργαλειός στην υπηρεσία της τεχνολογίας...

Για την εποχή του ένα σχέδιο επαναστατικό. Η Θάλεια τού δόθηκε ολόψυχα.

Άρχισε με τάξη, μα και με όνειρα, να σχεδιάζει τη νέα της επιχείρηση. Οι πρακτικές γνώσεις της ήταν ελλιπείς. Φρόντισε να τις υπερκαλύψει με συνεργασίες κατάλληλων ανθρώπων. Στα χέρια της είχε ένα πλούσιο υλικό και το αξιοποίησε.

Πριν αφοσιωθεί σ' αυτή τη νέα της προσπάθεια, ένιωσε την ανάγκη της συμφιλίωσης με τον εαυτό της και με τους άλλους. Ανέβαινε, και τώρα η μοναξιά της αποκτούσε μια μεγαλοσύνη-έτσι την έβλεπε τουλάχιστον. Εκείνοι που παρέμεναν στους πρόποδες δε θα 'πρεπε να της κρατούν μνησικακία.

Άπλωσε το χέρι της ν' αγγίξει τη μητέρα της και την πεθερά της. Διέκοψε το δεσμό της με τον Ανέστη. Δεν ήταν μοναχά η σκέψη πως ο αρρωστημένος αυτός δεσμός παρακράτησε. Δεν ήταν η διάθεση ν' απελευθερώσει το σκλάβο της. Δεν ήταν ούτε η αντίληψη πως στην κορυφή για την οποία προετοίμαζε τον εαυτό της ένας άντρας σαν τον Ανέστη δίπλα της-έστω και σαν μυστικός δεσμός- ήταν κοινωνικά

επικίνδυνος. Ή μάλλον ήταν όλα αυτά μαζί μ' ένα ακόμα: ήξερε πως την ολοκλήρωσή της θα την αποκτούσε μοναχά αν κατάφερνε να δημιουργήσει μια σωστή ερωτική σχέση.

Η Θάλεια Αλεξίου πίστευε πως ήταν -ή θα γινόταν σύντομα- έτοιμη ν' αντιμετωπίσει και να νικήσει το παρελθόν της. Διέκοψε, λοιπόν, με τον Ανέστη τη μέρα που για πρώτη φορά τον αντιμετώπισε ανθρώπινα. Αντίφαση; Ναι, ήταν!

Έμενε ο Λουκάς. Εκείνη τη χρονιά έκλεινε τα δώδεκα. Κι έδειχνε να είναι ικανός σε κάποιους τομείς ν' ανθίσει. Τα άγχη της Θάλειας ξεπέφτανε σε σκοτούρες. Ο Λουκάς ήταν ένας θαυμάσιος μαθητής, διέθετε έναν πλούσιο συναισθηματισμό κι η εφηβεία χάριζε στο κορμί του τα πρώτα σημάδια του ανδρισμού. Ίσως τα σύννεφα να διαλύονταν. Γιατί όχι;

Η Θάλεια Αλεξίου κάλπαζε πάνω στο άλογο των οραματισμών της. Και, μέσα στον ξέφρενο αυτό καλπασμό, πολλές λεπτομέρειες του τοπίου τής ξεφεύγανε.

Όταν ήμουνα στην πρώτη γυμνασίου, η φίλια μου με το Στέλιο μπήκε στην τελευταία της φάση. Κι όπως συνήθως συμβαίνει σ' αυτές τις περιπτώσεις, έγινε και πιο δυνατή.

Η εφηβεία που απλωνότανε στον ορίζοντα μας πρωτοπαρουσιάστηκε με συμπτώματα έντονης μυθομανίας. Και τι δε σοφίζόμασταν! Έλεγε ο ένας στον άλλον ιστορίες φτιαγμένες από το μυαλό του. Εγώ, για παράδειγμα, θυμάμαι πως του ιστορούσα το ταξίδι μου, το περασμένο καλοκαίρι, που είχα τάχα κάνει στη Βραζιλία για να δω τον πατέρα μου. Κι είχα ατέλειωτες ιστορίες ν' αφηγηθώ από την εκεί παραμονή μου. Ο Αμαζόνιος, η ζούγκλα, οι ακρογιαλιές του Ρίο, οι χοροί των ντόπιων και ο πατέρας μου-λέει!- να με ξεναγεί σ' όλα αυτά, να μοιράζεται μαζί μου όλες αυτές τις περιπέτειες.

Λέγαμε, όπως καταλαβαίνεις, φανταστικές ιστορίες κι ο καθένας έβγαζε τα απωθημένα του. Μετά προχωρήσαμε πιο πολύ. Πλάθαμε ιστορίες φρικιαστικές, αρρωστημένες ιστορίες. Με βασανιστήρια, σκοτωμούς, ξεκοιλιάσματα. Τέτοια...

Νομίζω -δε θυμάμαι καλά- πως τότε πάνω κάτω άρχισε και ν' αυνανίζομαι. Πώς ξεκίνησα; Ποιος ξέρει! Πάντως, έτσι και το ανακάλυψα... Βλέπεις, η σεξουαλική μου διαπαιδαγώγηση ήταν μάλλον ασήμαντη. Τι λέω; Ανύπαρκτη ήταν! Ποιος να μου μιλήσει; Οι τρεις γυναίκες με τις οποίες ζούσα μαζί; Μα η καθεμιά τους είχε τους δικούς της λόγους για να μην τολμά να το κάνει. Η μόνη πηγή πληροφόρησης ήταν τ' άλλα αγόρια. Εγώ, βέβαια, δεν είχα και τόσο στενές σχέσεις μαζί τους. Μα ο Στέλιος έκανε και μ' άλλους παρέα, είχε κι έναν ξάδερφο δυο χρόνια πιο μεγάλο, μάθαινε διάφορα, ερχότανε μετά και μου τα 'λεγε. Αργότερα ανακάλυψα και τα σχετικά βιβλία. Εγκυκλοπαιδείες, λεξικά... ξέρεις.

Οι πρόστιχη λέξεις με μαγεύανε. Τα βράδια, στο κρεβάτι μου, έβγαζα έξω το πουλί μου, το 'παιζα να σκληρώνει και μουρμούριζα: «Πούτσος, πούτσα, φωλή!», «Γαμιέσαι, γαμιέσαι!», «Χύνω, χύνω, χύνω!», τέτοια.

Κι όπως περνούσε ο καιρός -ήμωνα πια στη δευτέρα γυμνασίου ή και στην τρίτη, θα σε γελάσω-, η σεξουαλικότητά μου έγινε το νούμερο ένα υπαρξιακό, μου πρόβλημα. Άκουγα για ποδοσφαιριστές και κωλομπαράδες, άκουγα για τις πουτάνες, άκουγα πως μερικοί είχαν ήδη αρχίσει να πηγαίνουν, ήθελα κι εγώ να πάω, θα γινόμουνα, έτσι, άντρας. Έκοβα φωτογραφίες μισόγυμνων γυναικών από τα λαϊκά περιοδικά της υπηρέτριας, προσπαθούσα να φανταστώ πώς ήταν τα βυζιά, το μουνί τους, χάιδευα το χαρτί και ψιθύριζα: «Θα σε γαμήσω!». Προσπαθούσα να πείσω τον εαυτό μου πως ήθελα να το κάνω και πως το μπορούσα.

Γιατί ξέχασα να σου πω πως εκείνη πάνω κάτω την εποχή οι ενοχές για την ιδιορρυθμία μου είχαν γίνει αφόρητες. Υπήρχαν μερικά παιδιά στο σχολείο που με κοροϊδεύανε. «Ντιγκιντάν!» μου φωνάζανε στα διαλείμματα ή «Πάμε στη γωνιά;» μου σιγολέγανε στ' αυτί. Τι να κάναμε στη γωνιά; Κι αυτός ο Στέλιος άρχισε ν' αποτραβιέται. Προτιμούσε τ' αντράκια, άρχισε να παίζει φλιπεράκια και -πού τον έχανεσ πού τον έβρισκες- στο γήπεδο του μπάσκετ. Προσπαθούσε, λέει, να κάνει «κορμί». Ποιος; Ο μόνιμα ιδρωμένος μλόγος!

Μετά από κάτι τέτοια επεισόδια στο σχολείο, η καρδιά μου μάτωνε, στεκόμουνα μπροστά στον καθρέφτη, «Μα τι έχω;» αναρωτιόμουνα.

Κάποτε μια συμμαθήτριά μου, η Ελευθερία -είδες, το θυμάμαι ακόμα τ' όνομά της!-, σήκωσε το δάχτυλό της, το πλησίασε στο πρόσωπό μου, «Αυτά είναι καυλόσπυρα!» έδειξε κάτι σπυριά στο μάγουλό μου. Δεν ήταν ερώτηση. Ήταν διαπίστωση. Κλείστηκα στις τουαλέτες και τα 'σπαγα με μανία. Η Ελευθερία! Πεταχτούλα από τότε. Προ καιρού την είδα να φωνίζεται στο Κολωνάκι. Έχει σπάσει. Δείχνει πιο μεγάλη από τα χρόνια της.

Έτσι που λες... Αναρωτιόμουν «Τι έχω;», κι άρχισα να παρακολουθώ τους άντρες. Πώς μιλούσαν, πώς περπάταγαν, πώς καθόντουσαν, πώς βγάζανε τα ρούχα τους. Λοιπόν, δε θα το πιστέψεις, αλλά αφιέρωσα ατέλειωτες ώρες μελέτης και παρακολούθησης για να διαπιστώσω πώς ένας άντρας βγάζει το πουλόβερ του. Το τραβά πρώτα από το κεφάλι ή ξεκινά από τα μανίκια; Τέτοια παράλογα. Ήθελα να μάθω τις κινήσεις τους, να τις μιμηθώ κι εγώ. Γι' αυτό και τους παρατηρούσα. Αλλά μ' άρεσε κιόλας αυτή η παρακολούθηση. Ιδιαίτερα δε όταν συναντούσα κάποιον μισόγυμνο. Σχεδόν χάζενα. Έλεπα έτρεχα πάλι στον καθρέφτη, κοιτούσα το στήθος μου, έφερνα στο νου το δικό του και προσπαθούσα να καταλάβω αν θα 'βγαζα κι εγώ τρίχες και μέχρι πού θα 'θελα να φτάνανε. Μέχρι την κοιλιά; Να σταματούν ανάμεσα στις ρώγες; Να 'ναι οι τρίχες κατσαρές η ίσιες; Άκου πράγματα! Τα θυμάμαι τώρα και γελώ. Μα τότε... ήταν τραγικό. Δεν ξέρω αν μπορείς να το νιώσεις.

Θυμάμαι, ένα απόγευμα κάπου πήγαινα και περπατούσα σε μια πάροδο της Πατησίων. Πιο κάτω ήταν ένα γιατί, και κάτι εργάτες μπροστά σ' ένα βαρέλι πλενόντουσαν. Με δυνατές κινήσεις ρίχνανε νερό στο λαιμό, στις μασχάλες, στην κοιλιά τους. Προχωρούσα προς το μέρος τους. Τους κοιτούσα με την άκρη του ματιού μου. Ίσως και να καμάρωνα, συνειδητά ή ασυνείδητα - δεν ξέρω. Ήμουν, που λες, πια δίπλα τους, όταν γυρνά ο ένας, ρίχνει πάνω μου το βλέμμα του, και, καθώς εγώ περνούσα από δίπλα του και στη συνέχεια απομακρυνόμουν χωρίς να τολμήσω να γυρίσω προς τα πίσω το κεφάλι για να τους ξαναδώ κι ενώ ακόμα κάτι μέσα μου χτυπιότανε με το φόβο «Γιατί με κοιτά;» κι έστηνα μόρτικα το βήμα μου, αυτός φώναξε: «Καλέ, τι άσχημο κορμί θα κάνεις όταν μεγαλώσεις!».

Ν' άνοιγε η γη να με καταπιεί! Έστριψα στην πρώτη γωνιά και πέρασα νύχτες αγρύπνιας προσπαθώντας να θυμηθώ αν στο δρόμο, την [δια ώρα, ήταν και καμιά κοπέλα. Όχι! Ήμουν σίγουρος. Δεν υπήρχε κανείς. Μοναχά εγώ κι οι εργάτες. Για μένα ήταν το ξεφωνητό. Τα ξημερώματα με βρισκανε να κλαίω. Μέχρι και την αυτοκτονία σκέφτηκα.

Νομίζω πως αυτή ήταν η πρώτη φορά που με πειράζανε στο δρόμο. Ακολούθησαν κι άλλες. Και τώρα ακόμα υπάρχουν. Μόνο που τώρα πια δεν τρέχω να χαθώ πίσω από την πρώτη γωνιά. Ούτε, βέβαια, κλαίω ή σκέφτομαι ν' αυτοκτονήσω. Απλώς μερικές φορές εκνευρίζομαι. Μερικές φορές... Όχι πάντα...

Στο φινάλε της επίδειξης ακούστηκε ο μπάλος. Τα μανεκέν βγαίνανε, το ένα πίσω από τ' άλλο, στη ράμπα, λικνίζανε τα λειπά κορμιά τους, τα πόδια τους χαράζανε μια παραλλαγή του νησιώτικου χορού. Οι προβολείς, κρυμμένοι στις γωνιές του ταβανιού, επέτρεπαν στις παλιές κρεμαστές λάμπες να παρουσιάζουν τα λειπά τους σκαλισματα, τις μισοσβησμένες φαγιάνς και τις ολόλευκες οπαλίνες τους.

Από τις καρέκλες που γέμιζαν τη σάλα -η παλιά σαλονοτραπεζαρία του πλακιώτικου- οι κυρίες άφηναν μικρά επιφωνήματα θαυμασμού και έκπληξης. Τα μάλλινα, τα βαμβακερά, τα ολομέταξα υφάσματα, έχοντας πάνω τους τα γρομπάκια τ' αργαλειού, καλύπτανε τα κορμιά των μανεκέν με μια αυστηρή διακριτικότητα. Και τα κεντήματα αφήνανε τα χρώματά τους να στολίζουν το στήθος, τον ποδόγυρο, τη μέση. Τα σχέδια και τα στολίδια των κεντημάτων υποδήλωναν έντονα την καταγωγή τους. Ήπειρος, Θράκη, Μακεδονία, Κρήτη, Αττική... Κι όμως, η λειτουργικότητά τους εξυπηρετούσε τις προσαγές της διεθνούς υψηλής ραπτικής.

Καθώς και το τελευταίο μανεκέν εξαφανιζότανε πίσω από την κουρτίνα, ο μπάλος έσβησε και τα χειροκροτήματα ανακατεύτηκαν με τα «μπράβο».

Η Θάλεια στάθηκε στην είσοδο της σάλας. Το μαύρο κοντογούνι έπεφτε βαρύ πάνω στους ώμους της. Από μέσα ένα ολομέταξο φόρεμα -κίτρινο με το μόνο του στολίδι τις πλούσιες πιέτες, π' άρχιζαν εκεί που τέλειωνε το στήθος. Η ζώνη, όμως, κρατούσε ανέπαφη τη μοναδικότητα της παλιάς ασημένιας αγκράφας της, και το περιδέραιο στο λαιμό της διατυμπάνιζε τη γνησιότητα των κεχριμπαριών του.

Ένα πλήθος από γυναίκες και μερικοί άντρες την περιτριγύρισαν.

«Θάυμα!»

«Μοναδικό!»

«Τι πρωτοτυπία στην παρουσίαση!»

«Συγχαρητήρια!»

Τα πουντραρισμένα πρόσωπα δε φρόντιζαν να κρύψουν τον ενθουσιασμό τους. Τα μάτια της Θάλειας λάμπανε.

«Ευχαριστώ!»

«Σήμερα δε θριάμβευσε μόνο η επιχειρηματίας, μα και η γυναίκα. Η ομορφιά σας καλύπτει την τελειότητα των δημιουργημάτων σας». Η φωνή του είχε ζεστές αποχρώσεις, τα αραιά μαλλιά του μαρτύραγαν τα σαράντα του χρόνια και μια μικρή ελιά στιγματίζε την άκρη των χειλιών του. Της χαμογέλασε.

«Ευχαριστώ!» Ποιος ήταν;

«Ηλίας Σαρρής». Το χέρι του έσφιξε το δικό της.

Κάπου είχε ακούσει αυτό το όνομα. Δεν είχε το χρόνο να προσπαθήσει να το θυμηθεί.

Η Αγγέλα την παρακολουθούσε από το βάθος της σάλας. Άπλωσε τα χέρια της προς το μέρος της ανιψιάς της. Εκείνη παραμέρισε δυο πελάτισσες, «Με συγχωρείται», τέντωσε και τα δικά της χέρια. Τα δάχτυλα των δυο γυναικών μπλεχτήκανε.

«Τι να πω;» Η φωνή της Αγγέλας Σταύρου ήταν ιδιαίτερα βραχνή.

Η Θάλεια έπεσε στην αγκαλιά της. Σταγόνες τρεμοπαίζαν πάνω στα ματοτσίνόρα της. Έκλαιγε.

Η μητέρα όρισε τα εγκαίνια του οίκου μόδας τη μέρα των γενεθλίων μου: 10 Οκτώβρη του '60.

Ήταν τότε μια περίοδος που είχε γίνει πολύ τρυφερή μαζί μου. Βέβαια, δεν την έβλεπα συχνά. Τα μαγαζιά, η νέα επιχείρηση που ετοιμάζε, όλα αυτά την κρατούσαν μακριά από το σπίτι. Μα, όταν τόχαινε να βρεθούμε οι δυο μας, τότε ήταν πολύ πολύ γλυκιά και τρυφερή. Την καμάρωνα. Το 'βλεπα πως ήταν όμορφη, τη θαύμαζα, ίσως και να 'μουνα ερωτευμένος μαζί της. «Εσένα θέλω να παντρευτώ» της αστειεύομουν, κι εκείνη γελούσε. «Μα, Λουκά, δεν είσαι πια παιδί! Τι είναι αυτά που λες;» Γελούσε. Ναι, δεν ήμουνα πια παιδί.

Έσκισα όλες τις φωτογραφίες με τις γυμνές γυναίκες που κρατούσα στο γραφείο μου. Κι όλο υποσχόμουν στον εαυτό μου να μην ξανααυνανιστώ. Κι όλο πάταγα τον όρκο μου. Έτρεμα. Θα γινόμουν βλάκας, ηλίθιος; Μαλάκας! Αυτή η λέξη στη ζωή κάθε άντρα πρέπει κάποια στιγμή να έπαιξε το ρόλο ενός εφιάλτη. Τον καιρό της εφηβείας πρέπει όλους να τους τυράνησε. Απορώ πώς τη χρησιμοποιούν τόσο εύκολα όταν μεγαλώσουν! Δεν την έχουν μισήσει;

Έτσι που λες... Εκείνη τη μέρα έκανε τα εγκαίνια. Εγώ δεν ήθελα να πάω. Τόσος κόσμος! Είχα όμως παρακολουθήσει τις τελευταίες δοκιμές. Τα μανεκέν γδυνόντουσαν μπροστά μου. Κοκκίνιζα. Ντρεπόμουν τη μητέρα. Κάτι μέσα μου σάλεψε και νόμιζα πως έβγαине, πως γραφότανε πάνω στο πρόσωπό μου. Η μητέρα -φοβόμουν- θα το διαπίστωνε και... Τι ντροπή! Θα ήταν κάτι τέτοιο!

Μα οι μυρωδιές, τ' αρώματα, τα βαψίματα... όλ' αυτά είχαν μια μαγεία που μου μαγνήτιζε το βλέμμα. Ειλικρινά σου λέω πως δεν ήξερα τι ήταν αυτό που αισθανόμουν. Ήθελα να κάνω δικό μου ένα από αυτά τα κορίτσια ή να γίνω σαν κι αυτά;

Η μητέρα φρόντιζε να με απομακρύνει από το μέρος που δοκιμάζανε τα φορέματα.

Τα βράδια γυρνούσαμε μαζί στο σπίτι. Πριν πάρουμε ταξί, περπατούσαμε λίγο. Με κρατούσε αγκαζέ. Ο καβαλιέρος της! «Έγινες άντρας» μου χαμογελούσε. «Σε λίγο τα κορίτσια θα περιμένουν να τους ζητήσεις ένα ραντεβού». Καταλαβαίνεις... Οι «μικρές ευκαιριακές λύσεις»... Κάπου κάπου τις θυμότανε.

Όταν περνούσαμε από κανέναν απόμακρο δρομάκο, από κάποιο πάρκο, γύριζε και μου έλεγε: «Να προσέχεις. Υπάρχουν κάτι τύποι που θέλουν να χάνουν κακό στ' αγόρια της ηλικίας

σου. Αν, κάποτε, κανείς σε πλησιάσει και σου προτείνει κάτι πονηρό-ξέρεις εσύ!-, να βάλεις τις φωνές να 'ρθει η αστυνομία. Πρόσεξε!».

Χαμήλωνα τα μάτια. Η μητέρα δεν ήξερε, δεν υποψιαζότανε εκείνα τα «ντιγκιντάν» και τ' άλλα πειράγματα. Λες και ζούσαμε σε δυο διαφορετικούς κόσμους...

«Έγινες άντρας πια! Σε λίγο τα κορίτσια...» μου χαμογελούσε.

Οι «μικρές ευκαιριακές της λύσεις»... Τι ειρωνεία!

Η Αγγέλα Σταύρου στερέωσε πάνω στο στήθος της την ασημένια καρφίτσα. Κοιτάχτηκε στον καθρέφτη. Φάνηκε ικανοποιημένη από την εικόνα της. Με τα δάχτυλά της χάιδεψε τα τρία ρουμπίνια του κοσμήματος.

«Από ποιο μέρος είναι;» ρώτησε την ανιψιά της.

«Έχει σημασία; Είναι όμορφη!»

«Αναρωτιέμαι ποιες γυναίκες τη φόρεσαν, άραγε, πριν από μένα και σε ποιες στιγμές της ζωής τους». Η Αγγέλα συνέχισε να θαυμάζει την καρφίτσα.

Η Θάλεια κούνησε το κεφάλι.

«Αυτή η αίσθηση του άγνωστου παρελθόντος είναι. μια από τις μαγείες που ασκούν τα παλιά πράγματα» είπε.

«Το μόνο δυσάρεστο είναι πως τέτοια κοσμήματα δεν ταιριάζουν μετ' αγαπημένα μου καπέλα» μισοαστειεύτηκε η θεία της.

«Που ευτυχώς αρχίζουν να μην είναι και τόσο της μόδας!» της απάντησε η Θάλεια.

«Δυστυχώς!» αναστέναξε η Αγγέλα. «Εσύ ποτέ δεν τα συμπάθησες. Κι όμως, σου πηγαίνουν».

Η Θάλεια έκανε μια γκριμάτσα απαξίωσης.

«Ίσως. Μα αποφεύγω τις καταπιέσεις. Από αυτά δε βγήκε η λέξη καπέλωμα;»

Η Αγγέλα γέλασε.

«Τεκμηριωμένη αντιπάθεια! Λοιπόν, πάμε;» Βγήκανε από το σπίτι. Η Αγγέλα Σταύρου ξεκλείδωσε το αυτοκίνητό της.

«Θα σ' αφήσω στο Σύνταγμα, εντάξει;» Άνοιξε την άλλη πόρτα του αυτοκινήτου.

Η Θάλεια κάθισε δίπλα της.

«Αφού δε βγαίνεις από το δρόμο σου...»

Το αμάξι διέσχισε τους άδειους δρόμους της Κυπριάδου. Βγήκαν στην Πατησίων. Στο φανάρι σταμάτησαν.

«Αλήθεια, Θάλεια, γιατί δεν αγοράζεις κι εσύ ένα αυτοκίνητο; Θα σε βολέψει».

Η Θάλεια ανασήκωσε τους ώμους της.

«Προτιμώ το ταξί. Τηλεφωνώ, έρχονται, με παίρνουν, με πάνε όπου θέλω. Γιατί να βάλω σκοτούρα;»

«Σκοτούρα;» παραξενεύτηκε η Αγγέλα.

«Ναι! Βλάβες, συνεργεία, οδήγημα! Στο ταξί λες "Θέλω να πάω εκεί", ξαπλώνεις πάνω στα μαλακά καθίσματα, κάποιος εκτελεί της διαταγή σου και σε πάει. Το προτιμώ».

Το φανάρι γύρισε στο πράσινο. Η Αγγέλα έβαλε πρώτη.

«Είναι μια άποψη» είπε.

Η Θάλεια έβλεπε κάθε μέρα που περνούσε την επιτυχία και την αναγνώριση ν' αγκαλιάζουν τις παλιές όσο και τις νέες της δραστηριότητες.

Τα τρία μαγαζιά γύρω από την Ομόνοια κρατούσαν σταθερά τη λαϊκή ποιότητα των υφασμάτων και των έτοιμων ρούχων που πουλούσαν. Με τους όλο και πιο πολλούς επαρχιώτες που άρχιζαν να κατακλύζουν την Αθήνα, η πελατεία τους μεγάλωνε. Σιγά σιγά, υπακούοντας στις προσαγές των καιρών, τα έτοιμα κοστούμια αντικαθιστούσαν τα υφάσματα.

Η ίδια αντικατάσταση γινότανε και στο μαγαζί της Βουκουρεστίου. Μόνο που σ' αυτό η ποιότητα ήταν πολύ καλύτερη. Εφάμιλλη της πελατείας.

Ο οίκος μόδας, τέλος, γρήγορα εδραιώθηκε στα γούστα των πλούσιων γυναικών της Αθήνας, κέρδισε τη συμπάθεια του καλλιτεχνικού κόσμου κι άπλωσε τη φήμη του στα σαλόνια του εξωτερικού μαζί με τ' ακρογιάλια της Ρόδου και της Μυκόνου.

Η Θάλεια είχε φτάσει πια στο απόγειο της καριέρας της. Ήταν το πρότυπο της μεταπολεμικής γυναίκας. Το απόλυτα επιτυχημένο πρότυπο: όμορφη, ανεξάρτητη οικονομικά, φτασμένη επαγγελματικά. Κι η ίδια έδειχνε ν' απολαμβάνει αυτή την επιτυχία. Έδειχνε! Πίσω από το άψογα μακιγιαρισμένο πρόσωπό της, φρόντιζε να κρύβει από τους άλλους -μα κι από τον εαυτό της- την ερωτική της στέρηση, τη μόνιμα ανάπηρη ερωτική της υπόσταση. Τα ψυχολογικά τραύματα επέβαλλαν, πάντα, τις απόψεις τους. Η επαγγελματική επιτυχία και η κοινωνική αναγνώριση μπορεί να τα υποχρέωναν να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις τους, μα καθόλου δεν περιόριζαν τη δύναμή τους. Η Θάλεια του 1950 έτρεμε τη χρησιμοποίησή της σαν «σκεβός ηδονής», για λόγους που δεν έβγαιναν από τα όρια του ακαλλιέργητου ενστίκτου. Η Θάλεια του 1960 είχε αναγάγει την ίσια αντιμετώπιση σε περιπλεγμένα επίπεδα κοινωνικοερωτικής προσέγγισης. Ποιος άντρας του κύκλου της ήταν ικανός να την αναγκάσει -έστω, να την κάνει να δεχτεί- να σκύψει για να προσκυνήσει τα σύμβολα του ανδρισμού του; Κανείς.

Οι λέξεις που εκφράζανε τη συνεργασία και την ερωτική συνομιλία έμεναν έξω από το λεξιλόγιο της Θάλειας Αλεξίου.

Ναι, είναι αλήθεια πως, όταν μου πρωτοσουστήθηκε-την ημέρα των εγκαινίων ήταν-, του έδωσα μια στιγμιαία, ας την πούμε, σημασία. Ήταν ο κόσμος με τα «μπράβο» του, ήταν η ένταση της μέρας, δεν ήταν παρά ένας από τους πολλούς που σπεύσανε να με συγχαρούνε. Ίσως σου φανεί αστείο, μα το μόνο χαρακτηριστικό του που μου είχε μείνει στη μνήμη, από την πρώτη μας γνωριμία στο ατελιέ, ήταν εκείνη η ελιά στην άκρη των χειλιών του. Αν με ρωτούσε δηλαδή κανείς να του τον περιγράψω, το μοναδικό που θα 'χα να του πω θα 'ταν γι' αυτή την ασυνήθιστη λεπτομέρεια του προσώπου του.

Μα ήρθαν έτσι τα πράγματα κι έτυχε να τον συναντήσω μετά από λίγες μέρες. Και τότε ήμουν εγώ που έπρεπε να του δώσω συγχαρητήρια. Είχαμε πάει με κάτι φίλους στην πρεμιέρα ενός έργου. του Εθνικού, δε θυμάμαι ποιου, κάποιο κλασικό πάντως. Νομίζω Σαίξπηρ. «Οθέλλος» ή «Ληρ». Όταν, λοιπόν, έπεσε η αυλαία, οι φίλοι μου πήγανε στα παρασκήνια να συγχαρούν το σκηνογράφο, που ήτανε συγγενής τους. Τους ακολούθησα. Και τον ξανάδα. Ήταν ο σκηνογράφος. Γι' αυτό και τ' όνομά του μου είχε φανεί γνωστό. Βέβαια! Ο Ηλίας Σαρρής... Ήταν η ένταση των εγκαινίων και γι' αυτό δεν πήγε το μυαλό μου. Αυτός, όμως, μόλις με είδε, έδειξε πως με θυμήθηκε. Μου χαμογέλασε, κράτησε σφιχτά το χέρι μου. «Συγχαρητήρια!» του είπα, και πρόσεξα πως, όταν χαμογελούσε, η ελιά μισοκρυβότανε μέσα στο λακκάκι του. «Σας άρεσε; Χαίρομαι! Πιστεύω στο γούστο σας!», τα θυμάμαι τα λόγια του. Ήταν από ένα σκηνογράφο-ενδυματολόγο! Καταλαβαίνεις! Όχι κάποιος τυχαίος θαυμαστής της δουλειάς μου, μα ένας ειδικός! Κολακεύτηκα. Κι εκείνος συνέχισε - μου κρατούσε πάντα το χέρι: «Μια πίστη που η σημερινή σας εμφάνιση την επιβεβαιώνει!».

Φορούσα ένα σύνολο της συλλογής μου. Προσπάθησα να χαμογελάσω, μα ένιωθα τα μάγουλά μου να 'ναι πυρωμένα. Από τα μάτια του -τα περίφημα γκρίζα μάτια του Ηλία Σαρρή- ξεκινούσε μια λάμψη που λες κι έκαιγε το φόρεμά μου, λες... -ναι, έτσι ήταν-, λες και μ' έγδونه.

Κάτι μέσα μου ξεσηκώθηκε εναντίον του. Τόσος έντονος ερωτισμός! Απροκάλυπτος! Εξοργιστικός! Μα, συνάμα, ήταν κι εκείνη η ελιά, η μισοκρυμμένη μέσα στο λακκάκι του... Ένα άλλο μέρος του εαυτού μου μ' έσπρωχνε να τη δαγκώσω.

Πέρασα κάμποσο καιρό -τρία χρόνια!- που δεν αποφάσιζα τι ήθελα, τι ζητούσα -αν κάτι ζητούσα από τον Ηλία Σαρρή. Ο Λουκάς τα βάζει αυτά τα τρία χρόνια ανάμεσα στα χαμένα μου. Μα ο Λουκάς, πες μου, ποια χρόνια δε μου μετρά σαν ανώφελα ξοδεμένα; Απ' ό,τι έχω καταλάβει, κανένα! Αλλά κακά τα ψέματα. Το ξέρω πως έχει δίκιο!

Όλοι αυτό νομίζουν. Κι όμως, δεν ήταν κάτι το ιδιαίτερα σημαντικό για μένα. Δεν ξέρω γιατί. Ίσως γιατί ο πατέρας είχε φροντίσει να ειδοποιήσει πως το ταξίδι του δε θα 'πρεπε να το βλέπαμε σαν μια μόνιμη επιστροφή, αλλά σαν συνάντηση για το ξεκαθάρισμα παλιών οικονομικών υποθέσεων.

Δεν ήμουν πια παιδί για να μην καταλαβαίνω τις περιπλεγμένες σχέσεις των μεγάλων. Πρέπει -αν θυμάμαι καλά- να ήταν λίγο πριν τα Χριστούγεννα του '61, δηλαδή είχα κλείσει τα δεκατρία.

Όλα αυτά τα χρόνια μέσα στη σκέψη μου ο πατέρας υπήρχε μονάχα όταν ονειρευόμουν εκείνα τα φανταστικά ταξίδια στη Βραζιλία. Ήταν, δηλαδή, κάτι σαν ήρωας λαϊκών περιοδικών. Εξωτικός, μακρινός, απλησίαστος... Η πατρική του υπόσταση δε μου προκαλούσε καμιά ενεργοποίηση.

Καταλαβαίνω πως ακούγονται περίεργα όλα αυτά τα συναισθήματα που λέω πως είχα. Κι όμως, έτσι ήταν. Κάποτε, κάποιος μου είπε πως ήταν μια άμυνα του οργανισμού μου. Δεν είμαι σίγουρος πως είχε δίκιο... Τι να πω; Ίσως κάνω λάθος.

Πάντως, το γεγονός είναι πως έτσι αισθανόμουν. Τώρα, βέβαια, αν ήξερα πως επέστρεφε για πάντα, αν ήξερα πως ερχότανε για να διεκδικήσει μια θέση -τη θέση του- μέσα στην οικογένεια και στη ζωή μου, τότε ίσως τ' αντιμετώπιζα διαφορετικά τον ερχομό του. Μα το γράμμα του ήταν ξεκάθαρο. Ήθελε, λέει, να τακτοποιήσει τους εκκρεμείς λογαριασμούς του με τη

μητέρα. Κι εκεί κατά το τέλος της τελευταίας σελίδας σημείωνε πως έπρεπε να βγει και το διαζύγιο. Ήθελε, έγραφε, να παντρευτεί μια Βραζιλιάνα με την οποία είχε φτιάξει δυο παιδιά.

«Πότε πρόλαβε;» θυμάμαι που μουρμούρισε η γιαγιά η Αρτεμισία. Κι είχε μια απαξίωση στη φωνή της! Όχι, δεν ήταν απαξίωση μονάχα. Αλλά και το θάψιμο της τελευταίας της ελπίδας. Βλέπεις, η γιαγιά ζούσε με την ελπίδα του ξανασθησίματος του γάμου της κόρης της. Τώρα τούτη η προσμονή χανότανε. Και η γιαγιά το μόνο που βρήκε να πει ήταν αυτό το «Πότε πρόλαβε;». Ανόητη απορία... Λες και τα δέκα χρόνια που είχανε περάσει ήτανε δέκα μέρες. Μα η επαρχιώτικη αντίληψη του χρόνου ήταν κάτι που συνόδευε τη γιαγιά μέχρι το τέλος της ζωής της.

Η άλλη μου γιαγιά η Μαίρη - ε, αυτή είχε πολύ γούστο. Μόλις έμαθε για την επιστροφή του γιου της, λες και ξανάνιωσε. Επιτέλους, θα τον έβλεπε και πάλι. Και όχι μόνο αυτό. Ο γιος της γυρνούσε νικητής, πετυχημένος οικονομικά -ολόκληρο κατάστημα πολύτιμων λίθων είχε δικό του! «Ακούς;» μου τόνιζε η γιαγιά η Μαίρη. «Πολύτιμους λίθους! Όχι υφάσματα!». Και το τελευταίο, μα πιο σημαντικό: γύριζε για να διαλύσει το γάμο του με τη μητέρα. Α, η γιαγιά η Μαίρη δε συμπάθησε ποτέ τη νύφη της.

Και χαιρότανε που ο γιος της -επιτέλους!- θα της έδινε τα παπούτσια στο χέρι. Το ότι ο πατέρας θα ξανάφευγε, κι αυτή τη φορά για πάντα, αυτό η γιαγιά η Μαίρη προτιμούσε να μην το σκέφτεται. Ίσως και να της ήταν αδιάφορο. Εδώ που τα λέμε, ήταν μάλλον εγωκεντρικός και ψυχρός τύπος. Τα συναισθήματά της πάντα ελεγχόμενα...

Η μητέρα δεν έδειξε τίποτε απ' αυτά που το γράμμα του πατέρα πρέπει να την έκανε να νιώσει. Τίποτε... τίποτε! Με μια απλή, καθημερινή, λες, ενέργειά της ειδοποίησε το δικηγόρο της να τακτοποιήσει το θέμα των μαγαζιών και να βάλει μπροστά τη διαδικασία του διαζυγίου.

Εγώ, λοιπόν, τι ήθελες να κάνω; Τι να σκεφτώ; Ανάμεσα σε τόσες διαφορετικές αντιλήψεις, απλουστεύσεις και προεκτάσεις, λογικό ήταν να μην ξέρω αν έπρεπε να χαρώ, να λυπηθώ ή ν' αδιαφορήσω.

Είπα, πιο πριν, πως δεν ήμουν παιδί. Ναι! Μα δεν ήταν μόνο θέμα ηλικίας. Όλα αυτά που είχα ζήσει - εννοώ τα προσωπικά μου, τα ψυχοσεξουαλικά- μου είχανε δώσει μια πρόωρη ωριμότητα. Τώρα πια - μετά από τόσα χρόνια- καταλήγω στην άποψη πως από κείνη την ηλικία είχα καταλάβει - ασυνείδητα, εννοείται!- πως το μέλλον μου ήταν ήδη σχεδιασμένο. Και σ' αυτό

το σχέδιο ο πατέρας μου είχε βάλει την τελευταία του πινελιά πριν από πολλά χρόνια. Γι' αυτόν ο πίνακας που ονομαζόταν «Το πορτρέτο του Λουκά Αλεξίου» δεν είχε χώρο για δικές του, άλλες επεμβάσεις. Και φαίνεται πως κι ο ίδιος το 'ξερε. Γιατί στο γράμμα του δεν ανέφερε τίποτε το ιδιαίτερο για μένα. Μοναχά «Φιλιά στο Λουκά». Τίποτε άλλο. Λες κι ήμουνα ένα μνημείο που παράγγελλε να το στολίσουν με λουλούδια.

Ήταν από τους τελευταίους που βγήκανε από το αεροπλάνο. Κι ήταν ακόμα πρωί. Καθώς κατέβαινε τη σιδερένια σκάλα, ο δεκεμβριάτικος αγέρας τοίμπησε με μικρές βελόνες το μαυρισμένο του πρόσωπο. Τύλιξε γύρω από το λαιμό του το κασμιρένιο κασκόλ. Κρύο... Την Αθήνα τη θυμότανε πάντα ζεστή. Βλακεία του, βέβαια. Ο χειμώνας της Αττικής ήξερε να δείχνει τα δόντια του, όταν ήθελε.

Στην αίθουσα του αεροδρομίου τον χτύπησε η ζέστη και η μυρωδιά τσιγαρίλας. Ξεκούμπωσε το μάλλινο παλτό του. Ξεμπέρδεψε γρήγορα με τις τελωνειακές διαδικασίες. Πήρε τις βαλίτσες του. Ο ταξιτζής, μ' ένα μισοσβησμένο τσιγάρο στα χείλια, τις φόρτωσε στο πορτμπαγκάζ.

«Πού πάμε;»

Τα ελληνικά να βγαίνουν μέσα από ένα στόμα που μύριζε τούρκικο καφέ και τσιγάρο, και να 'ναι πρωί... Αναμνήσεις τον κύκλωσαν.

«Προς το Σύνταγμα. Θα σου πω μετά...»

Δεν το είχε ακόμη αποφασίσει το πού θα έμενε. Βέβαια, το σωστό θα 'ταν... Αλήθεια, ποιο θα 'ταν το σωστό; Στη μητέρα ή στη γυναίκα του; Υπήρχε και η λύση ξενοδοχείο. Ανοησίες! Ποιος θ' άκουγε μετά την γκρίνια της κυρίας Μαίρης! Έπειτα, η Θάλεια κι ο Λουκάς έμεναν στο σπίτι της Αγγέλας. Δεν ήταν το δικό του σπίτι. Δες πώς ήρθαν τα πράγματα! Να μην έχει δικό του σπιτικό στην Αθήνα! Κάποτε την έλεγε η Αθήνα «μου»!

Άναψε τσιγάρο. Πρόσφερε ένα στον οδηγό.

«Αχά! Ξένο!» θαύμασε εκείνος. «Από πού έρχεστε;»

Να το! Τώρα θ' άρχιζε η φλυαρία.

«Παρίσι».

Αν έλεγε Βραζιλία, ο άλλος θα ξεκίναγε ένα σωρό ερωτήσεις. Άλλωστε, δεν είπε και ψέματα. Στο Παρίσι κάθισε ολάκερη την τελευταία βδομάδα για να κλείσει κάτι παραγγελίες.

Μισάνοιξε το τζάμι. Ο αέρας τρύπωνε μέσα σε μια παγωμένη ριπή που τον χτύπησε στο κούτελο. Ανέβαινε τη Συγγρού. Αθήνα! Τι κρίμα που έπρεπε να την εγκαταλείψει τόσο σύντομα. Έπρεπε, όμως. Μόλις τέλειωνε το χαρτομάνι, θα γύριζε πίσω. Και γιατί να καθίσει πιο πολύ; Η Χουανίτα τον περίμενε μαζί με το Λούκας και το Μάριο.

Έσβησε το τσιγάρο στο τασάκι. Η Χουανίτα! Ακούμπαγε το στήθος της πάνω στο δικό του. Το καφετί δέρμα της να σκεπάζει το δικό του, το ροζ.

«Καραμέλα μου!» του έλεγε, και του δάγκωνε τις ρώγες, την κοιλιά... «Σοκολάτα μου!» της απαντούσε, και δάγκωνε το μέσα μέρος των μηρών της. Η Χουανίτα! Αν δεν ήταν αυτή, ακόμα υπάλληλος θα βρισκόταν στο μαγαζί του συγγενή εκείνου. Στα τελευταία πέντε χρόνια που ζούσε μαζί της τον έκανε να φτιάξει μια ολάκερη περιουσία. Τι γυναίκα! Ναι, έπρεπε να την παντρευτεί. Άλλωστε, σαραντάριζε. Καιρός ήταν. Καιρός;

Άναψε άλλο τσιγάρο. Κρατούσε τα μάτια σχεδόν κλειστά για ν' αποφύγει τη φλυαρία του ταξιτζή. Διέκρινε το εργοστάσιο του Φιξ. Ένιωσε το στόμα του στεγνό. Η Θάλεια και ο Λουκάς... Ο Λουκάς ήταν το πρόβλημα. Με τη Θάλεια όλα είχαν τελειώσει. Τι τον έδενε πια μαζί της; Τίποτε! Ποτέ δεν τον έδενε κάτι μαζί της. Το ψυχρό πρόσωπό της, το άκαμπο κορμί της... Οι εφιάλτες του! Ας είναι! Περασμένα. Έμαθε πως τώρα είχε γίνει μεγάλη και τρανή στο εμπόριο. Του τα 'γραφε όλα,

ανελλιπώς, η μητέρα του. Μπράβο, λοιπόν, της Θάλειας! Ο Λουκάς δε θα πεινούσε κοντά της. Ο Λουκάς, ο γιος του!

Φύσηξε τον καπνό πάνω στο τζάμι.

Όμως, η Χουανίτα ήταν ανένδοτη. «Τα παιδιά πρέπει να μένουν με τη μάνα τους... Καραμέλα μου!» Του δάγκωνε τις ρώγες, την κοιλιά...

Φτάνανε στο Σύνταγμα.

«Λοιπόν;» Ο ταξιτζής γύρισε το κεφάλι προς το μέρος του.

«Στο ξενοδοχείο Ακροπόλ! Απέναντι από το Μουσείο» αποφάσισε.

Στο διάβολο οι φωνές της κυρίας Μαίρης.

Καθώς κατηφορίζανε την Πανεπιστημίου, άρχισε να ψιχαλίζει. Κι ο οδηγός έβαλε μπρος τους υαλοκαθαριστήρες.

Ήξερα πως σήμερα θα με ρωτούσες για κείνη τη συνάντηση. Ο πατέρας, η μητέρα κι εγώ... Για πρώτη φορά μαζί, μετά από χρόνια... Μαζί! Τι ειρωνεία να είμαι αναγκασμένος να χρησιμοποιώ αυτή τη λέξη, που εκφράζει μια σύνδεση, για να περιγράψω μια διάλυση. Ας είναι!

Λοιπόν, το ήξερα πως θα με ρωτούσες και σκεφτόμουνα πώς θα κατορθώσω να σου εξηγήσω τα συναισθήματα που είχα κείνη τη μέρα. Δύσκολο ήταν. Επώδυνο. Μπερδεμένο.

Όλη τη νύχτα ξαγρόπνησα. Στριφογύριζα στο κρεβάτι. Κάπνιζα. Άκουγα μουσική. Ξεφύλλιζα βιβλία. Όλη τη νύχτα δεν τον έβρισκα τον τρόπο. Και τότε, κατά το ξημέρωμα, έπεσε στα χέρια μου ένα ποίημα του Μίλτου Σαχτούρη, το «Μαύρο Άστρο». Έτσι το λένε. Δεν ξέρω για το τι μιλά. Ούτε το πού αναφέρεται. Δεν ήμουν σε θέση να το καταλάβω, να το διαβάσω κάπως πιο αντικειμενικά. Για μένα - χτες βράδυ- υπήρξε η έκφραση όλων όσων ήθελα να σου πω και δεν ήξερα ποια ήταν τα κατάλληλα λόγια που έπρεπε να χρησιμοποιήσω. Άκουσέ το:

Όταν η νύχτα έμπαινε στην κάμαρά σου άναβε το μαύρο άστρο
άναβε ο ήλιος
πέφτανε
τα λέπια του όλα λαμπερά
κι άναβε
η ρόδα η μαύρη
είχε δυο πικραμένα μαύρα χείλια όλη τη νύχτα άναβε ο ήλιος
όλη τη νύχτα έκαιγε το μαύρο άστρο έκαιγε και σε φιλούσε
γύριζε γύρω γύρω στο κρεβάτι κι έκλαιγε
γύριζε γύρω γύρω στο κρεβάτι και σε φιλούσε
η μαύρη ρόδα γύριζε η μαύρη ρόδα έτριζε
γύριζε γύρω γύρω τ' άστρα τα παλιό τα μαύρα τ' άστρα τα απελπισμένο.

Αυτό ήταν! Κατάλαβες τώρα;

Η υπεροψία κι η λάμψη της επιτυχίας που η Θάλεια φρόντισε ν' ακτινοβολούν το πρόσωπο κι οι κινήσεις της τη μέρα της συνάντησής τους έκανε τον άντρα της να σκεφτεί πως στ' αλήθεια είχε, πριν δέκα χρόνια, ξεγλιστρήσει από μια θανατερά ασφυκτική παγίδα.

Η αντίθεση του μαυρισμένου δέρματος με τα ξανθά -έστω κι αραιά πα- μαλλιά του Νίκου Αλεξίου κι εκείνο το κραυγαλέο -όσο και χυδαίο- νοτιοαμερικάνικο που είχε αποκτήσει η προφορά του, αλλά και η συμπεριφορά του, έκαναν τη Θάλεια να

συνειδητοποιήσει ότι πριν δέκα χρόνια είχε απαλλαγεί από ένα μόνιμο κίνδυνο συνύπαρξης με κάτι το φτηνό, το καταπιεστικό, το αηδιαστικό.

Ήταν τόση η αγαλλίαση που ένιωσαν κι οι δυο από την επιβεβαίωση της ανάγκης του χωρισμού τους, που βιάστηκαν να τη νομιμοποιήσουν σ' όλα τα επίπεδα. Και μέσα σ' αυτή την εγωκεντρική ανακούφιση αρνήθηκαν να μορφοποιήσουν την παρουσία - στην άλλη άκρη του σαλονιού- του παιδιού τους.

Εγωισμός και φιλαυτία; Ναι! Φυσικό δεν ήταν;

Η Αγγέλα γύρισε το διακόπτη, κι η λευκή Ντοφίν πήρε να κατηφορίζει τους ήσυχους δρόμους της Κοπριάδου. Η Θάλεια μισάνοιξε το παράθυρο. Το αεράκι που άγγιξε τις ρίζες των μαλλιών της ήταν ευχάριστα δροσερό.

Η Αγγέλα πάτησε το κουμπί του ραδιοφώνου.

Βαλς.

«Τι γλυκιά βραδιά! Λες και δεν είναι νύχτα Πρωτοχρονιάς, μα κάποιο βράδυ τ' Απριλη!» Οδηγούσε με τεντωμένα τα μπράτσα.

Η Θάλεια στράφηκε προς το μέρος της.

«Είναι στιγμές που γίνεσαι πολύ ποιητική!»

«Και γιατί όχι; Η ευτυχία ταιριάζει με την ποίηση».

«... και τις φεγγαροσκέπαστες του Γεναριού ομορφιές!»

Στρίβανε στην Πατησίων.

«Τι είπες;»

«Α, τίποτε. Κάποιο στίχο... επίκαιρο. Είσαι, λοιπόν, ευτυχισμένη!»

Από το «Σελέκτ» έβγαине ένα ζευγαράκι.

«Γιατί να μην είμαι; Με περιμένει ένα ευχάριστο ρεβεγιόν. Είμαι όμορφα ντυμένη...»

«Αν και δε φοράς μοντέλο του οίκου μου!»

Η Αγγέλα κατέβασε ταχύτητα. Η δεύτερη έκανε την Ντοφίν να μουγκρίσει. Το τρόλεϊ έβγαινε από την Κολιάτσου.

«Δε θα 'ταν αστείο να μπούμε στο σαλόνι του Ηλία Σαρρή ντυμένες πανομοιότυπα; Λες κι είμαστε οι αδελφές Καλουτά!»

Η Θάλεια χαμογέλασε.

«Αφήνεις, λοιπόν, σε μένα όλη τη δόξα!»

Η Αγγέλα άναψε τσιγάρο και γι' αυτό κούνησε μοναχά το κεφάλι της. Μπροστά τους τα μπαλκόνια της Πατησίων ήταν τα πιο πολλά φωτισμένα.

«Το διαζύγιο δεν πρέπει ν' αργήσει». Η παρατήρηση της Αγγέλας Σταύρου άλλαξε το κλίμα της συζήτησης.

Η μουσική από το ραδιόφωνο έχασε τη σπιρτάδα του βαλς και πήρε το πάθος ενός ταγκό.

«Υποθέτω...» Τώρα άναψε τσιγάρο η Θάλεια.

«Και μετά;»

Η Θάλεια μόνο κοιτάξε τη θεία της. Πίσω από το κεφάλι της λάμπανε τα φώτα της «Ελληνίδας».

«Δε σκέφτεσαι ένα νέο γάμο;»

«Όχι».

Το αυτοκίνητο φρενάρισε απότομα στο φανάρι.

«Ο Ηλίας Σαρρής δείχνει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον και...»

«Δε μου είναι ενοχλητικό και δε βλέπω το λόγο

γιατί θα πρέπει να το δω σε μεγέθυνση».

«Δηλαδή, προτιμάς να μη μιλήσεις!» Η φωνή της Αγγέλας Σταύρου είχε κάποια απόχρωση πίκρας.

Η Θάλεια ακούμπησε το χέρι της στον ώμο της θείας της.

«Δεν είναι αυτό... Αλλά να... είναι κάπως νωρίς για να σκεφτώ τέτοια πράγματα». Τα δάχτυλά της έκοψαν μια κλωστούλα από το γιακά του παλτού της Αγγέλας.

«Ίσως... Έπειτα...»

«Έπειτα, τι;»

«Δεν ξέρω... Σε παρακαλώ, ας αλλάξουμε κουβέντα».

«Όπως θες».

Ανηφορίζανε τώρα την Αλεξάνδρας. Η φωνή της Μούσχουρη δήλωνε την απόφασή της να ντυθεί στ' άσπρα...

Κάπου υπάρχει η αγάπη μου!

Η Αγγέλα Σταύρου έστριβε στην Ιπποκράτους και σιγομουρμούριζε τα λόγια του τραγουδιού.

Η Θάλεια άναψε κι άλλο τσιγάρο.

«Ίσως δε θα 'πρεπε ν' αφήσω μόνο το Λουκά μια τέτοια βραδιά».

«Μα δεν είναι η πρώτη φορά».

«Όχι. Αλλά υποθέτω πως όλα αυτά θα τον έχουν κάπως αναστατώσει».

«Σου είπε τίποτε;»

Τα πεζοδρόμια της Σκουφά ήταν κλεισμένα από σταματημένα αυτοκίνητα.

«Όχι. Άλλωστε, όλες αυτές τις μέρες είχα τόση δουλειά, που τον έβλεπα σπάνια και για λίγο. Όμως...»

«Νομίζω πως υπερβάλλεις. Πάντως... Α, θα το ξεχνούσαμε! Δεν πήραμε τα γλυκά! Να σταματήσω στο "Elysee"».

«Καλύτερα στο "Desire". Στον Ηλία αρέσει πολύ η Saint Honore».

«Δεν ήξερα πως γνωρίζεις τόσο καλά τα γούστα του!»

«Άσε τα πειράγματα και κοίταξε να παρκάρεις κάπου κοντά».

Γελάσανε.

Από το ραδιόφωνο ακουγόντουσαν οι πρώτες νότες από το «Βαλς των χαμένων ελπίδων».

Η Αγγέλα το έκλεισε.

Όταν ετοιμαζότανε να παρκάρει, ήθελε απόλυτη ησυχία κι αυτοσυγκέντρωση. Ήταν κι αυτή η Ντοφίν που δεν έπαιρνε την όπισθεν τόσο εύκολα. Την κλότσαγε σαν μουλάρι.

Όχι, Θάλεια! Δε θα σε ρωτήσω τίποτε γι' αυτά τα τρία χρόνια που στεκόσουνα δίπλα στον Ηλία Σαρρή και δεν αποφάσιζες πώς ήθελες να τον δεις. Δε θα σε ρωτήσω γιατί σε καταλαβαίνω, γιατί μπορώ να διαβάσω την ψυχή σου. Τότε και τώρα. Τότε που δισταζες και φοβόσουνα. Τώρα που ξέρεις και παγώνεις. Δε χρειάζεται να σε ρωτήσω. Είμαι σίγουρος πως έχω δίκιο.

Τον κοιτούσες όταν βρισκότανε δίπλα σου, τον άκουγες να σου μιλά, ένιωθες το τι σήμαινε το χέρι του πάνω στο δικό σου, στα μάτια του υπήρχε κάτι το τρυφερό, κι εσύ χαιρόσουνα μ' εκείνο το πετάρισμα της καρδιάς σου, ανακάλυπτες την υποταγή να τυλίγει τα μέλη σου - να ι, Θάλεια, το ξέρω πως υπήρχαν στιγμές που ήθελες να σου έλεγε «Έλα!». Κι αν εκείνες τις στιγμές σ' το έλεγε, εσύ θα πήγαινες να κουρνιαώσεις στην αγκαλιά του - να κουρνιαώσεις, έτσι ακριβώς! Μα ποτέ δε σ' το είπε αυτό το «Έλα!». Ίσως γιατί ο Ηλίας Σαρρής προτιμούσε, αντί να το πει αυτός, να τ' άκουσε από σένα. Κι όχι από εγωισμό, όχι! Μα από μια διάθεση ν' αντιμετωπίσει τη δική σου προσωπική, ελεύθερη εκλογή κι απόφαση.

Μπορεί, όμως, κάποτε και να το 'πε. Ίσως, λέω - δε γίνεται να 'μα ι σίγουρος. Μα θα 'τυχε αυτό το «έλα» του να 'πεσε ανάμεσα στις στιγμές του διαταγμού και του φόβου σου.

Φόβος! Αν και μπορούσες να ξεχωρίσεις τις διαφορές. Ο Ηλίας δεν ήταν Νίκος ή Ανέστης. Αλλά εδώ ακριβώς ήταν το πρόβλημα. Πώς να μιλήσεις σε κάποιον που δεν κινδύνευες να σε χρησιμοποιήσει, σε κάποιον που δεν προσφερόταν να χρησιμοποιηθεί;

Ήξερες την απάντηση. Με δεν τολμούσες την εφαρμογή της. Γιατί θα κατέθετες τα όπλα σου, θα έμενες γυμνή, και αυτή η «γύμνια» -η ιδέα της και μόνο- σε πάγωνε.

Τρία χρόνια μέτραγες τα κουμπιά σου. Τα δάχτυλά σου στεκόντουσαν αβέβαια πάνω στις κουμπότροπες. Να τις παραβιάσουν ή όχι;

Τρία χρόνια...

Κι έπειτα πήρες την απόφαση να βγάλεις το παλτό σου. Το φόρεμα, τα εσώρουχα -ακόμα και τις κάλτσες- τα κράτησες.

Ημίμετρα, Θάλεια!

Τώρα το καταλαβαίνεις το λάθος σου. Αργά πια. Κι όσο κι αν σε βοηθά να κατανοήσεις το παρελθόν, να ταυτιστείς μαζί του -λες πως και τώρα μόλις ανακάλυψες ότι ήταν δικό σου-, όσο κι αν σε βοηθά αυτό το δάκρυ που ξεχώρισα προχτές να θολώνει το βλέμμα σου, όσο κι αν σε βοηθά, λέω, είναι δάκρυ, ένα δάκρυ μοναχά και τίποτε άλλο. Άσε την καθυστέρηση της εμφάνισής του... Άσ' την αυτή! Τι χρειάζεται να την αναφέρουμε;

Δε σε ρωτώ, λοιπόν, για κείνα τα τρία χρόνια. Όχι. Μπορώ να γράφω γι' αυτά χωρίς να σε ρωτήσω τίποτε.

Μετά το διαζύγιο, ο πατέρας ξαναγύρισε στη Βραζιλία. «Σε λίγα χρόνια, όταν πια θα 'χεις μεγαλώσει, έλα μια βόλτα μέχρι το Ρίο» με προσκάλεσε. Λόγια! Οι χάρτες ήταν το μέλλον της σχέσης μας.

Έφυγε, λοιπόν, ο πατέρας.

Η γιαγιά η Μαίρη χώθηκε πιο βαθιά στη μαγεία

της τράπουλας και στις ιδιορρυθμίες της αρτηριοσκλήρωσης. Η γιαγιά η Αρτεμισία άρχισε να πηγαίνει πιο συχνά στην εκκλησία, ίσως για ν' αυξήσει τις ελπίδες της σε μια νέα -σωστή αυτή τη φορά- αποκατάσταση της κόρης της. Η θεία Αγγέλα δεν άλλαξε το ρυθμό της ζωής της - σ' το είπα πως είχε αρχίσει να πληρώνει τους εραστές της; Και η μητέρα χάθηκε και πάλι από το σπίτι. Οι επιχειρήσεις είχαν γίνει ο μοναδικός σκοπός της ζωής της.

Έμεινα μόνος. Εγώ και τα άγχη μου. Κλεινόμουνα στο δωμάτιό μου, άκουγα μουσική, ζωγράφιζα, διάβαζα. Και τι δε διάβασα εκείνα τα χρόνια! Από Γκαλγογιέρθι μέχρι Ζουράρι. Τι χρόνια, Θεέ μου! Άλλοτε έχανα όνειρα μεγάλα και ρόδινα για το μέλλον μου κι άλλοτε κατακόλαγα σε βάθη απελπισίας. Μέχρι καλόγερος είχα σκεφτεί να γίνω!

Ποιος ήμουνα λοιπόν; Τι θα γινόμουνα; Κι εκείνη η μοναξιά... Αφόρητη!

Και να βλέπω τις διαφορές μου με τ' άλλα παιδιά της ηλικίας μου -παλικαράκια πια- να μεγαλώνουν... Αν τόχαινε και με καλούσανε σε κανένα πάρτι -σπάνια βέβαια-, καθόμουνα σε μια γωνιά. Άκουγα τα τραγούδια, «Crazy Love», «Lonely Boy», «Angry Sea», και δε χόρευα, δε φλέρταρα. Έτρωγα κεφτεδάκια και τσιπς, έπινα βερμούτ, κοιτούσα, έπληττα... Όχι, φέματα σου λέω. Δεν έπληττα, δε γινότανε να πλήξω αφού πονούσα. Πόσων χρονών ήμουνα τότε; Δεκατρία, δεκατέσσερα, δεκαπέντε. Εφηβεία... Το πουλί μου τις νύχτες φούσκωνε μέσα στην παλάμη μου κι εγώ ονειρευόμουνα ερωτικά συμπλέγματα. Τι ρόλο έπαιζα σ' αυτά; Του άντρα ή της γυναίκας; Μα και των δυο! Καταλαβαίνεις! Θεέ μου, τι μοναξιά!

Και τότε ήταν που χτίστηκε στο διπλανό οικόπεδο η πολυκατοικία. Μια γκαρσονιέρα, στο ισόγειο, τη νοίκιασε ένας φοιτητής. Της Νομικής ήταν. Ο Γιώργος... Το επίθετό του το ξέχασα.

Από το παράθυρο της κάμαράς μου έβλεπα το μέσα του διαμερίσματος. Ένα κρεβάτι, ένα τραπέζι, μια βιβλιοθήκη, η εντοιχισμένη ντουλάπα και μια φλοκάτη στο πάτωμα. Ήταν από την επαρχία. Καμιά φορά μαζεώνοντουσαν μερικοί φίλοι του. Τσιγάρα, ποτό, μουσική, οι φωνές τους φτάνανε μέχρι το δωμάτιό μου. Άλλοτε, πάλι, τον επισκεπτόντουσαν κάτι κοπέλες. Κρυβόμουνα πίσω από την κουρτίνα και προσπαθούσα να διακρίνω το τι θα κάνανε, μα ο φοιτητής κατέβαζε τα ρολά. Κι εγώ έμεινα μπροστά στο παράθυρο να φαντάζομαι το κορμί του -λεπτό και τριχωτό- να τρίβεται πάνω στο σώμα της κοπέλας.

Μια μέρα τον γνώρισα κι από κοντά. Μου είχε πέσει μια πετσέτα μέσα στην αυλή του, πήγα να τη μαζέψω, κι έτσι πιάσαμε την κουβέντα. Με προσκάλεσε στο σπίτι του. Δεν μπήκα

κείνη τη φορά. «Έλα όποτε θες» μου είπε, και πραγματικά πήγα μετά από δυο μέρες. Ήτανε καλοκαίρι. Έδινε πτυχιакές κι έμενε με τις ώρες κλεισμένος μέσα στο σπίτι του. Κι εγώ το ίδιο. Δεν είχαμε ανεβεί στην Κηφισιά, και ξόδευα τις μέρες μου διαβάζοντας μυθιστορήματα. Από το πολύωρο διάβασμα τα μάτια μου τσούζανε, και το μυαλό μου, το κορμί μου όλο, το κυριέυε μια ατονία, κάτι σαν νερούλιασμα. Σηκωνόμουνα. Έκανα δυο τρία βήματα μέσα στο δωμάτιο, στεκόμουνα πίσω από το παράθυρο, κρυφοκοίταζα. Ο Γιώργος πάντα σκυμμένος στο τραπέζι του. Διάβαζε, και δεν τολμούσα να τον ενοχλήσω. Ώσπου, στο τέλος, τον τσάκωσα να σιγοπίνει τον καφέ του. Χτύπησα λαχανιασμένος το κουδούνι του. «Καλώς τον!» μου άνοιξε την πόρτα. Κάθισα πάνω στο ντιβάνι. «Καφέ; Τσιγάρο;» μου πρότεινε. Αρνήθηκα. «Διαβάζεις;» τον ρώτησα. Κι αυτός άρχισε να μιλά για το πανεπιστήμιο, τις εξετάσεις, τους καθηγητές. «Εσύ τι θες να σπουδάσεις;» με ρώτησε. «Θέλω να γίνω ηθοποιός» του είπα. «Πολύ ωραία!» παρατήρησε. «Έτσι, θα 'χεις πολλές επιτυχίες στις γυναίκες». Κοκκίνισα. Γέλασε. Ένα γέλιο φιλικό. Και μετά: «Δεν έχεις πάει ακόμα με γυναίκα;» με ρώτησε. Κούνησα το κεφάλι μου. Ξαναγέλασε. «Δεν είναι τίποτε το τόσο δύσκολο! Όλοι μας το φοβόμαστε, μα...» κι άρχισε να μου εξηγεί. Μου μίλησε για τα πάντα. Άνοιξε και λεξικά. Μου τα 'πε και με δικά του λόγια. Με λεπτομέρειες. Ερεθιστικές λεπτομέρειες... Έτσι φιλούν, έτσι γαμούν, να πώς είναι η κλειτορίδα, να πού φτιάχεται το σπέρμα... Τον άκουγα. Έλεγα να μην τέλειωνε ποτέ εκείνο το πρωινό. Μα ήρθε το μεσημέρι, έπρεπε να γυρίσω στο σπίτι. «Να ξανάρθεις» μου είπε ο Γιώργος, κι εμένα η καρδιά μου χτυπούσε, ήμουνα ευτυχισμένος, είχα κι εγώ ένα φίλο...

Την άλλη μέρα ξαναχτύπησα το κουδούνι του.

«Έλα» μου είπε, κι εγώ κάθισα και πάλι στο ντιβάνι κι όλο σκεφτόμουνα πώς να φέρω την κουβέντα μας εκεί που χτες είχαμε σταματήσει. Δε χρειάστηκε να προσπαθήσω πολύ. Τούτη τη φορά μού έδειξε κάτι πορνό περιοδικά. Και μια καλότα. Ώστε αυτή ήταν!

«Πώς τολμάς και τη ζητάς από τα περίπτερα;» Χαμογέλασε. «Και ταιριάζει... σ' όλους;» «Θες να σου δείξω;». Ανατρίχιασα. Κατέβασε τα ρολά. Θυμήθηκα τις κοπέλες που ερχόντουσαν να τον δούνε. Κάθισε δίπλα μου στο ντιβάνι. Μισοσκόταδο και δροσιά. Ξεκουμπώθηκε. Είχα ιδρώσει. Το πουλί του ήταν μεγάλο και σκούρο. «Να, έτσι μπλάνει» μου έδειξε. Κοιτούσα. Το σάλιο στο στόμα μου είχε ξεραθεί. Κοιτούσα. Άνοιξε κι άλλη καλότα. «Δοκίμασε κι εσύ». Τα χέρια μου μένανε ακίνητα. Μου ξεκούμπωσε το παντελόνι. Θυμάμαι πως ντράπηκα γιατί είχα κάτι κίτρινους λεκέδες από ούρα πάνω στο σλιπ μου. Όμως, και το δικό μου πουλί ήταν σηκωμένο.

Μου φόρεσε την καπότα. «Βλέπεις; Σου κάνει». Κοιτούσα, και τα μπούτια του κολλούσαν πάνω στα δικά μου. Μετά με τα χέρια του ξανάβγαλε τις δυο καπότες. Πήγα να κουμπωθώ. Με σταμάτησε. «Θες να σου δείξω κάτι κόλπα που κάνουνε οι άντρες μεταξύ τους;» «Ποια;» «Μοναχά μην πεις τίποτε σε κανέναν... Ξέρεις τους μεγάλους...» Κι άρχισε να μου λέει, προσπάθησε να μου δείξει, και τότε άκουσα - αλήθεια, τις άκουσα!- εκείνες τις φωνές των συμμαθητών μου -«Καλέ, ντιγκιντάν!»- να ενώνονται και να μπερδεύονται με τα λόγια της μητέρας: «Αν κανείς προσπαθήσει... Πρόσεξε!». Σηκώθηκα όρθιος,

«Όχι!» φώναξα, «Όχι!», και κούμπωσα το παντελόνι μου, βγήκα από την γκαρσονιέρα, έτρεξα στο δωμάτιό μου, έκλαψα.

«Γιατί; Γιατί;» μουρμούριζα μέσα στους λυγμούς μου, και δεν ήξερα αν αυτό το γιατί ήταν που ο φίλος δεν ήταν φίλος ή που εγώ φώναξα εκείνο το «Όχι!». Δεν ήξερα. Μοναχά έκλαιγα.

Εκείνη την περίοδο -μιλάμε για τα χρόνια '62 με '64- η Θάλεια κι ο Λουκάς αντιμετώπιζαν, ο καθένας ξεχωριστά και με τις δικές του ιδιαιτερότητες, το ίδιο πρόβλημα. Προσπαθούσαν να ανακαλύψουν ποιο, επιτέλους, ήταν το πρόσωπό τους, ποια, τελικά, ήταν η σεξουαλική τους ταυτότητα. Βέβαια, δε ζούσαν με μια τέτοια συνειδητοποίηση το πρόβλημά τους. Αντίθετα, μάλιστα. Το βίωναν σαν μια επώδυνη ψυχοσωματική κατάσταση, εντελώς πέρα από κάθε επιστημονική ή επιστημονικοφανή ανάλυση. Κι ίσως γι' αυτό μένανε αμέτοχοι στα κοινωνικοπολιτικά ζητήματα που καθόριζαν το μέλλον του τόπου.

Μάνα και γιος είχαν κλειστεί μέσα στο γεμάτο αγκάθια καβούκι τους, βλέπανε το α[μα τους να ρέει από τις πληγές κι ήταν φυσικό ν' αδιαφορούν για τα γενικότερα θέματα. Κι αν μετά από χρόνια -στις μέρες μας, δηλαδή- ο Λουκάς θα κοίταζε με θλίψη κείνη την εποχή και το κλίμα της, που δεν μπόρεσε να το μετατρέψει σ' εμπειρίες αντίστοιχες των συνομήλικών του, η Θάλεια σήμερα κι αυτή από τη δική της σκοπιά και με τα πενήντα πέντε της χρόνια- ξέρει πως δεν έχει τα βιολογικά περιθώρια

για μια ανάπλαση της ζωής της. Όταν ήταν η κατάλληλη στιγμή, δεν είχε τολμήσει να μετατρέψει την ερμαφρόδιτα φιλική σχέση της με τον Ηλία Σαρρή σ' έναν καθάροαιμο ερωτικό δεσμό, αλλά ούτε και να διακόψει τις όποιες μορφής σχέσεις τους. Βέβαια, αναγνώριζε πίσω από τα προτερήματα του σκηνογράφου την ευκαιρία που της παρουσιαζότανε να γνωρίσει τη μορφή μιας σωστής ερωτικής συνύπαρξης. Μα ήξερε, ακόμα, πως, για ν' αξιωθεί αυτή τη γνώση, έπρεπε να εγκαταλείψει τα οχυρά της - κυρίως αυτά που ήταν χτισμένα σ' απάτητα λημέρια και με υλικά ιδιαίτερης αντοχής. Αυτά, δηλαδή, που πάνω τους είχε στηρίξει τη μέχρι τώρα επιβίωσή της.

Ο Ηλίας Σαρρής ζητούσε μια σχέση γνήσια και ισότιμη. Συνάμα ήταν ένας επιτυχημένος, κοινωνικά και επαγγελματικά, άντρας. Αν η Θάλεια Αλεξίου είχε καταφέρει να σώσει μια αίγλη στο πρόσωπό της, ο Ηλίας Σαρρής διέθετε μια κοινωνική υπόσταση αρτιότερη, αφού τη συνδύαζε μ' ένα, ομολογουμένως, μεγάλο ταλέντο και υπεύθυνες γνώσεις στον τομέα της δουλειάς του. Δίπλα του η Θάλεια φοβότανε πως θα έπαιζε το δεύτερο ρόλο. Φοβότανε -αλήθεια, πόσο φοβότανε!- πως θα έπαυε να είναι η κυρία Αλεξίου και θα γινότανε η κυρία Ηλία Σαρρή. Πώς να τολμήσει να διακινδυνέψει το έργο μιας ζωής; Έτσι, κι όταν ακόμα πήρε την απόφασή της να δημιουργήσει μια ερωτική σχέση μαζί του, έμενα πάντα δέσμια του φόβου αυτού.

Είναι κρίμα που ο Ηλίας Σαρρής δε ζει πια. Πέθανε τον πρώτο χρόνο της δικτατορίας, μ' έναν τρόπο απρόσμενο όσο και τυχαίο. Ενώ οι φίλοι του περίμεναν με χτυποκάρδι πως, από στιγμή σε στιγμή, οι συνταγματάρχες θα επεσήμαιναν την εναντίον τους δράση του και ενώ συνάμα -οι φίλοι του πάντα φοβόντουσαν πως η κατάσταση των νεφρών του δεν άφηνε περιθώρια αισιοδοξίας για το ξεπέρασμα ενός παραθερισμού στη Γυάρο ή στον Ωρωπό, τότε ακριβώς, ένα μηχανάκι έριξε το σώμα του Ηλία Σαρρή στο πεζοδρόμιο της γωνίας Ιπποκράτους και Σόλωνος κι έδωσε ένα τέλος στους φόβους των φίλων, στη σκηνογραφική καριέρα του ίδιου και στην τελευταία ευκαιρία της Θάλειας για την ανεύρεση στιγμών γνήσιας ευτυχίας.

Είπα, πιο πάνω, πως είναι κρίμα που ο Ηλίας Σαρρής δε ζει πια. Κι αυτό, όχι μόνο γιατί ήταν ένας αξιόλογος άνθρωπος, αλλά και για το ότι θα μπορούσε να μας έδινε ενδιαφέρουσες πληροφορίες τόσο πάνω στους τρόπους με τους οποίους προσπάθησε να πλησιάσει τη Θάλεια όσο και για τις λύσεις των προβλημάτων της που, τυχόν, της παρουσίασε.

Αλλά και η ίδια η Θάλεια προτιμά να μη μιλά - μια έκφραση σεβασμού στη μνήμη του;- για τις συνθήκες που την οδήγησαν να δημιουργήσει αυτό το δεσμό και τα αποτελέσματα που είχε πάνω στη διαμόρφωση των αντιλήψεών της.

Μα ο Λουκάς έχει κάτι να πει, κάτι θυμάται από τον άντρα αυτό που στάθηκε το τέλος της ερωτικής ζωής της μητέρας του, αλλά κι η αρχή της δικής του απελευθέρωσης.

Για τον Ηλία Σαρρή δεν έχω μόνο απλώς κάτι να σου πω. Μπορώ ώρες να σου μιλώ γι' αυτόν. Γιατί, από τη στιγμή που τον γνώρισα, πολλά άρχισαν ν' αλλάζουν στη ζωή μου. Καινούριες θέσεις παρουσιάστηκαν μπροστά μου. Κοινωνικές, πολιτικές, ιδεολογικές... Μα αυτά είναι μια πιο πλατιά ιστορία, που ξεφεύγει από τα όρια της δικής σου.

Λοιπόν, το Σαρρή τον πρωτοσυνάντησα γύρω στο '64 με '65. Τότε, δηλαδή, που η μητέρα μου είχε πια ερωτικό δεσμό μαζί του. Βέβαια, εγώ δεν το ήξερα. Σαν φίλο της απλό μου τον γνώρισε.

Ήταν η περίοδος που αποφάσισα να γίνω ηθοποιός. Το αποφάσισα, θέλω να πω, συνειδητά. Κι έκανα τη γιαγιά την Αρτεμισία να παθαίνει καρδιακές κρίσεις και να δηλώνει πως, αν το δει κι αυτό, θα πάει, σίγουρα, στον τάφο... Περιστό να σου πω πως τελικά και το είδε και σε κανέναν τάφο δεν πήγε. Αστείομαι τώρα, μα δεν ξεχνώ πόσο ενοχλητική ήταν τότε με τις υστερικές δηλώσεις της.

Όσο για τη θεία Αγγέλα, αυτή είχε ενθουσιαστεί με την απόφασή μου: «Με τέτοιο σοβαρό στιλ και με τα υπέροχα ξανθά μαλλιά σου, θα γίνεις μια νέα έκδοση του Γιώργου του Παλά!».

Η μητέρα δεν αντέδρασε βίαια. Κάποιες, μοναχά, επιφυλάξεις της μου είπε. Ομολογώ πως δεν την περίμενα μια τέτοια αντιμετώπιση από μέρους της. Θα 'ταν -υποθέτω- γιατί είχε γνωριστεί με τον Ηλία Σαρρή κι είχε πειστεί πως υπάρχει θέατρο διαφόρων ποιοτήτων. Όχι, δεν αντέδρασε. Κι όταν είδε πως δεν ξεθύμωνα με δηλώσεις, αλλά ζητούσα όλο και περισσότερα στοιχεία, τότε αποφάσισε να με βοηθήσει.

Ξέρεις, η μητέρα έχει μια αρχή: «Αν πρόκειται να χάνεις κάτι, κάν' το σωστά» λέει. Και με γνώρισε με το Σαρρή. «Ο γιος μου θέλει να γίνει ηθοποιός. Μίλα του για το θέατρο» τη θυμάμαι να μας συστήνει.

Ήταν όμορφος άντρας ο Ηλίας Σαρρής. Κι είχε κάτι μάτια... Δεν ήταν μοναχά το χρώμα τους -ένα συγκλονιστικό γκριζο!-, ήταν και κείνο το ζεστό που έστελνε το βλέμμα του. Χωνότανε μέσα σου και δε σε πονούσε. «Αφού θέλει ν' ασχοληθεί με το θέατρο» είπε στη μητέρα «πρέπει να το γνωρίσει. Κι αν συνεχίσει να το ζητά, τότε άσ' τον λεύτερο να δουλέψει πάνω στο σανίδι. Διαφορετικά, θα γίνει δυστοχισμένος για πάντα. Θα το 'θελες αυτό, Θάλεια;».

Πήγαμε, λοιπόν, σε θέατρα, κρίναμε παραστάσεις, συζητήσαμε για συγγραφείς, αναλόσαμε τα είδη, αλλά -θα το πιστέψεις;- δεν ήταν αυτά που μ' εντυπωσίασαν από τη γνωριμία μου με τον Ηλία Σαρρή. Όχι! Θα σου φανεί παράξενο, μα τις πιο πολλές φορές εκείνα που μου κουβέντιαζε δεν είχαν άμεση σχέση με το θέατρο, αλλά με τη ζωή. Δεν αφορούσαν τους διάφορους ήρωες αλλά τους ανθρώπους.

«Για να γίνεις σωστός καλλιτέχνης, πρέπει να είσαι σωστός άνθρωπος, και σωστός άνθρωπος είναι αυτός που ξέρει. Και ξέρεις κάτι όταν το παρατηρείς, και το παρατηρείς όταν το ζεις, και το ζεις όταν το αγαπάς. Αγάπα και ζήσε τον εαυτό σου, τους άλλους, την ίδια τη ζωή» ήταν τα λόγια του. Ναι, μιλούσαμε με κάποιον τρόπο ιδιαίτερα σύνθετο, μα και απλό συνάμα. Τον άκουγα. Χαμήλωνα τα μάτια. Ήμουνα σίγουρος πως ο Ηλίας Σαρρής όχι μόνο είχε διαπιστώσει την ιδιαιτερότητά μου, αλλά ήξερε και τον προβληματικό τρόπο με τον οποίο εγώ τη βίωνα, χωρίς ποτέ να του έχω αναφέρει το παραμικρό. Με κοιτούσε- ναι, κείνα τα γκριζα μάτια του καταλαβαίνανε, ξέρανε, αισθανόντουσαν.

«Με τα υλικά που είσαι φτιαγμένος ζήσε τη ζωή σου. Μη φοβάσαι τους άλλους. Πληγώνουν, αλλά είμαστε εμείς οι ίδιοι που σκοτώνουμε τους εαυτούς μας». Τα λόγια του σε μένα. Το βλέμμα του πάνω στη μητέρα.

Εκείνη τον παρακολουθούσε, και μια διάχυτη γκριμάτσα αυλάκωνε το πρόσωπό της. Εγώ τον άκουγα και μου ερχότανε να του φιλήσω τα χέρια.

«Νομίζω, Λουκά, πως αντιμετωπίζω ένα πρόβλημα που δε βρίσκω τη λύση του. Θέλω να πω πως, μέσα σ' αυτή την εξιστόρηση της ζωής της μητέρας σου και της δικής σου, δεν καταφέρνω να σώσω παραστατικά

-με συγκεκριμένες δηλαδή αναπαραστάσεις- την καταλυτική παρουσία του Ηλία Σαρρή. Και δεν το καταφέρνω γιατί απλούστατα δεν έχω τέτοια... εξωτερικά -να το πω έτσι;- στοιχεία. Η μητέρα σου αρνείται να μιλήσει, οι φίλοι εκείνης της εποχής δεν έχουνε να θυμηθούνε παρά μονάχα τις κοινοτοπίες που αγγίζουν το κουτσομπολιό, κι εσύ, τέλος, αφηγείσαι γενικά, χωρίς λεπτομέρειες, δεν...»

«Θα σε διακόψω. Μα νομίζω πως κάνεις κάποιο λάθος. Δε θα βρεις ποτέ τέτοια στοιχεία για ν' αναπαραστήσεις τις... "στιγμές". Κι όχι για κανέναν ιδιαίτερο λόγο, μα γιατί, απλούστατα, δεν υπήρξαν. Συγκεκριμένες καταστάσεις! Γεγονότα! Όχι! Όποιος περιμένει κάτι τέτοιο θ' απογοητευτεί, αλλά και θα δείξει πως μάλλον αγνοεί βασικούς κανόνες ψυχολογίας... Σε κάποιο διήγημα του, ο Σκοτ Φιτζέραλντ λέει πως υπάρχουν στιγμές που οι άνθρωποι ανοίγονται διάπλατα, και τότε -σ' αυτές τις στιγμές ακόμα και το παραμικρό άγγιγμα που τυχόν θα υλοστούν μπορεί να τους πληγώσει θανάσιμα, μπορεί όμως και να τους ανυψώσει σε ύψιστα επίπεδα μετουσίωσης. Ανάλογα με τη στιγμή και το άγγιγμα. Ανάλογα με τον αποστολέα του αγγίγματος και με τον παραλήπτη του. Όπως καταλαβαίνεις, είναι ένας λεπτός -τολμώ να πω μυστηριακός- συγκεκριασμός συνθηκών, τύχης, ικανότητας και προθέσεων. Ποιος θα τολμήσει την εικονογράφηση τέτοιων στιγμών; Μοναχά ένας -το λιγότερο- βλάκας. Κι εσύ -απ' ό,τι τουλάχιστον ξέρω- δεν είσαι. Λοιπόν, ξέχασέ το πρόβλημά σου και προχώρα. Εντάξει;»

Αν ο Ηλίας Σαρρής δεν είχε μπει στη ζωή της Θάλειας, τότε εκείνη ίσως -μάλλον σίγουρα- θ' αντιδρούσε βίαια στην απόφαση του Λουκά να γίνει ηθοποιός. Όμως, η παρουσία του σκηνογράφου δίπλα της την είχε κάνει να βλέπει το θέατρο όχι σαν ένα χώρο σύναξης ανθρώπων με έκλυτα ήθη, αλλά σαν μια δουλειά ικανή να χαρίσει, σ' αυτόν που θα την υπηρετούσε, μία σειρά από ικανοποιήσεις που έφταναν μέχρι την καταξιωμένη δημοσιότητα. Άλλωστε, ο ίδιος ο Ηλίας τη διαβεβαίωνε πως ο Λουκάς διέθετε ένα αξιόλογο ταλέντο που, με την κατάλληλη παιδεία και άσκηση, μπορούσε να τον οδηγήσει σε υψηλές κορυφές καλλιτεχνικής έκφρασης.

Βέβαια, ο φόβος της για το σεξουαλικό μέλλον του γιου της έγινε πιο μεγάλος όταν τον είδε να εκφράζει τέτοιου είδους επαγγελματικές κλίσεις. Όμως, τώρα ήταν ένας φόβος... -πώς να τον πω;-, ένας φόβος στρογγυλός -ναι!-, χωρίς αιχμές που μπορούσαν να δημιουργήσουν πληγές. «Και... διάβολε! Όλοι οι ηθοποιοί δεν ανήκουν στο τρίτο φύλο!» προσπαθούσε να ηρεμήσει τον εαυτό της.

Αλλά υπήρχε και κάτι ακόμα. Μια κούραση άγγιζε τα μέλη της, προχώραγε πιο βαθιά, έφτανε μέχρι την ψυχή της. Δεν ήταν -όχι δεν ήταν!- εκείνη η παλιά ακαμψία. Κούραση ήταν.

Ζούσε τις μέρες δίπλα στον Ηλία, όχι ήταν σαν να της είχαν απλωμένα μπροστά της τα πιο λαχταριστά, τα πιο αγαπημένα φαγητά, τα πιο γλυκόπιτα κρασιά. Όλα σερβιρισμένα σε φίνες πορσελάνες και βαριά κρύσταλλα, πάνω σε κατάλευκα λινά τραπεζομάντιλα. Μα το στομάχι της, σημαδεμένο από χρόνιο έλκος, δε γινότανε να δεχτεί στους κόλπους του αυτή την πανδαισία. Κι οι αισθήσεις της είχαν απονήσει μέχρι θανάτου. Η όραση, η ακοή, η γεύση, η όσφρηση, η αφή λες κι ανήκαν σε κάποιον άλλο.

Τι κρίμα!

Το κορμί του Ηλία Σαρρή ξάπλωνε δίπλα της; τύλιγε το δικό της, έμπαινε μέσα του, μα κείνη δεν μπορούσε να συμμετάσχει σ' αυτή τη συνομιλία. Μια αναπηρία ολοκληρωτική πια και μόνιμη. Αθεράπευτη...

Η γνώση αυτού του γεγονότος -όχι, δεν ξεγελιότανε! Ήταν κάτι το τελειωτικό!- της απονούσε τα μέλη, της πάγωνε την ψυχή. Μονάχα στο χώρο των επιχειρήσεων διατηρούσε την παλιά ικμάδα στις αντιδράσεις της. Λες κι εκεί ήταν μια μηχανή. Σίγουρα ήταν.

Έτσι, λοιπόν, το πρόβλημα «Λουκάς» σκεπαζότανε από μια σκόνη. Τίποτε η Θάλεια δεν έχανε για ν' αλλάξει τη ροή των γεγονότων. Οι «μικρές ευκαιριακές λύσεις» άρχιζαν να σκουριάζουν σε κάποιο συρτάρι. Και τι ειρωνεία! Η τελευταία που ανασύρθηκε έπαιξε τον ακριβώς αντίθετο ρόλο.

Ο Βάσος είχε έρθει στο σχολείο στην προτελευταία τάξη του γυμνασίου. Μέχρι τότε ζούσε στο Σουδάν... Νομίζω... Ίσως και στο Κογκό. Δε θυμάμαι.

Ήταν ψηλός μ' αθλητικό κορμί και με μια μύτη μακριά και ίσια. Όποτε βλέπω το Νικήτα Τσακίρογλου, θυμάμαι το Βάσο. Ήταν και σοβαρός. Α, βέβαια, ιδιαίτερα σοβαρός! Μου είχε κάνει εντύπωση εκείνο το ύφος του. Κάτι ανάμεσα σε στοχασμό, ειρωνεία και θλίψη.

Εκείνη τη χρονιά δεν κάναμε παρέα. Ήταν κι αυτός καλός μαθητής, μα φαινότανε να 'χει διαφορετικά γούστα από τα δικά μου. Οι υπόλοιποι μέσα στην τάξη γρήγορα τον περιτριγύρισαν. Τ' αγόρια γιατί ανακάλυψαν πως ήταν ακατανίκητος στο μποξ και στο μπάσκετ. Τα κορίτσια γιατί είχε κάτι το υπεροπτικό στο βλέμμα -μα και φιλήδονο-που τις έκανε να θέλουν να κυλιστούν μπροστά στα μακριά, δυνατά πόδια του.

Εγώ... Τι είχα εγώ να πω ή να κάνω μαζί του; Να παίξω μποξ ή να πέσω στα πόδια του; Δε θα τολμούσα να κάνω ούτε το ένα ούτε το άλλο - για διαφορετικούς, βέβαια, λόγους. Άλλωστε, είχα βολευτεί στη μοναξιά μου. Βολευτεί! Σχήμα λόγου. Πάντως, έτσι, δεν αντιμετώπιζα ιδιαίτερα προβλήματα με τους άλλους. Είχανε πια μεγαλώσει, είχανε ενστερνιστεί τους βασικούς

κανόνες καλής συμπεριφοράς. Ένας κύριος δεν κράζει κάποιον άλλο έτσι, στα καλά καθούμενα. Προτιμά να το συζητά κατά μόνας!

Που λες, λοιπόν, δεν είχα πολλά πάρε δώσε με τους άλλους. Κι ούτε ασφαλώς με το Βάσο. Εκείνο το βλέμμα... δεν ξέρω, μπορεί να εξασκούσε πάνω μου μια περίεργη γοητεία, μα συνάμα με τρόμαζε.

Αλλά έτοχε την επόμενη χρονιά η μητέρα μου να γνωριστεί με τη δική του. Δε θυμάμαι πώς. Στο μαγαζί, ίσως, ή σε κάποιο φιλικό σπίτι. Δεν έχει σημασία. Κι όταν, που λες, η μητέρα μου ανακάλυψε πως έχω συμμαθητή το γιο της καινούριας της γνωστής κι όταν έμαθε ακόμα πως αυτός ο γιος ήταν εξαιρετος μαθητής και εξίσου θαυμάσιος μπασκετμπολίστας και ερασιτέχνης μποξέρ, τότε την έπιασε ξανά εκείνη η μανία του «κάνε ένα φίλο» και προσπάθησε να εφαρμόσει μια ακόμα «μικρή ευκαιριακή λύση».

Οι μητέρες μας, λοιπόν, φρόντισαν να έρθουμε, ο Βάσος κι εγώ, σε μια πιο στενή επαφή. Στην αρχή κάτι οικογενειακές εκδρομές, μετά κάτι τραπεζώματα... να, με κάτι τέτοια άρχισα να διακρίνω το άλλο πρόσωπο του Βάσου.. Ξαφνιάστηκα. Πίσω από το ιδιόμορφο ύφος, κάτω από τη βιτρίνα του αθλητικού κορμιού, έκρυβε μια ιδιαίτερα ευαίσθητη ιδιοσυγκρασία και τάσεις για καλλιτεχνικές συζητήσεις.

«Όμως, αυτά δεν είναι για τους άλλους» μου σόστησε όταν πια είχαμε γίνει φίλοι. Φίλοι! Ναι, ήταν η πρώτη φορά που αποκτούσα ένα φίλο. Θέλω να πω ένα φίλο που να εκτιμώ, να θαυμάζω, ν' αγαπώ, κάποιον που να με δένει ένα μυστικό μαζί του.

Όσο πιο πολύ τον γνώριζα τόσο πιο πολύ ήθελα να βρίσκομαι κοντά του. Το ίδιο κι αυτός. Και ήμασταν συνέχεια ο ένας δίπλα στον άλλο. Όχι τόσο στο σχολείο. Εκεί, αυτός το ρόλο του κι εγώ τη θέση μου. Αλλά τις άλλες ώρες. Και πάντα το βλέμμα του με τραβούσε και με πάγωνε. Λες και τη μια στιγμή τον αισθανόμουν δίπλα μου, πολύ κοντά μου, και την άλλη κάτι τον έκανε να στέκεται μακριά μου, να γίνεται ξένος. Κάτι. Δικό μου ή δικό του; Δεν ήξερα.

Πηγαίναμε βόλτες. Στον κινηματογράφο. Κλεινόμασταν στο γραφείο του -ήταν ένα δωμάτιο ολότελα ανεξάρτητο από το υπόλοιπο σπίτι- και κάναμε φάρσες από το τηλέφωνο ή διαβάζαμε ποιήματα κι ακούγαμε μουσική. Κάτι τέτοιες ώρες το κορμί μου λονότανε, και το πρόσωπό μου -ήμουν αίσθημα αποκτούσε μια... λάμψη ή φλόγα;

Μα ο Βάσος με τραβούσε και σε άλλες... διασκεδάσεις, εμπειρίες, πώς να τις πω; Ήτανε τις φορές που τα μάτια του παίρνανε εκείνη την παγωμένη, την ψυχρή γυαλάδα, και: «Πάμε στις πουτάνες» μου έλεγε. Τον ακολουθούσα. Αισθανόμουνα άσχημα, μα τον ακολουθούσα.

Έτσι έμαθα και τα μπουρδέλα. Μα στο μέσα δωμάτιο ποτέ δεν μπήκα. Καθόμουνα στο σαλόνι. Τον παρακολουθούσα να παίρνει από πίσω την πουτάνα, άκουγα σε λίγο το κρεβάτι να τρίζει - δεν ήξερα, κάτι τέτοιες στιγμές, σε ποιανού τη θέση ήθελα να τολμήσω να βρεθώ. Στου Βάσου ή στις πουτάνας; Έπειτα ο Βάσος έβγαине -εκείνο το ειρωνικό στο βλέμμα του-, «Θα μπεις;», «Όχι!», «Τότε πάμε!», -ποτέ δε με ρώτησε γιατί δεν έμπαινα-, και περπατούσαμε στους δρόμους. Φυλής, Μιχαήλ Βόδα, Μοσχονησιών, Ιθάκης... Ο Βάσος έμενε στην πλατεία Αμερικής.

Μετά από κάτι τέτοιες επισκέψεις μου πονούσε το στομάχι. Φοβόμουνα. Σκεφτόμουνα: «Κι αν καταλάβει πως είμαι ακόμα παρθένος; Κι αν υποψιαστεί τις ένοχες σκέψεις μου;».

Ναι, δεν ξεγελούσα τον εαυτό μου. Μ' άρεσε ο Βάσος. Πήγαινα τ' απογεύματα να τον πάρω για καμιά βόλτα, αυτός δεν είχε ακόμα ετοιμαστεί, καθόμουνα στο κρεβάτι του, τον έβλεπα να ντόνεται μπροστά μου, χαμήλωνα τα μάτια από το στήθος του, τα πήγαινα πιο κάτω, κι έπειτα γρήγορα γρήγορα τα γύριζα κατά τη μεριά της βιβλιοθήκης, του παράθυρου, του πικάπ. «Αν καταλάβει» ανησυχούσα «θα τον χάσω». Δεν ήθελα να συμβεί αυτό. Ήμουνα γεμάτος μ' ένα περίεργο συναίσθημα. Τώρα ξέρω πως ήταν έρωτας. Τότε ήθελα να το ονομάζω φιλία.

Γι' αυτό και πίεσα τον εαυτό μου να πάρει την απόφαση να πάει σε μια πουτάνα. Θα ήταν ο μόνος τρόπος να πείσω τον εαυτό μου -και τον Βάσο, αν χρειαζότανε- πως τον έβλεπα μοναχά σαν φίλο.

Αφιέρωσα μέρες ολάκερες στην προσπάθεια να καταφέρω το κορμί μου να δεχτεί πως έχει ανάγκη από μια γυναίκα. Το μόνο που πέτυχα ήταν ν' αποκτήσω αϋπνίες και πιο έντονους ακόμα πόνους στο στομάχι.

Όταν, μετά από χρόνια, έκανα έρωτα και με γυναίκα, θυμήθηκα εκείνη την προσπάθειά μου και γέλασα με την αφέλεια που είχα να πιστεύω πως αυτές οι αποφάσεις παίρνονται μετά από πίεση. Ας είναι!

Έτσι, που λες, είχανε τα πράγματα, όταν φτάσανε οι Αποκριές εκείνης της χρονιάς. Τα πάρτι δίνανε και παίρνανε. Ο Βάσος καλεσμένος σ' όλα. Τώρα που ήμουνα φίλος του, με καλούσανε πιο συχνά κι εμένα.

Καθόμουνα πάντα στη γωνιά μου. Και τον έβλεπα να χορεύει, να σφίγγει στην αγκαλιά του τα κορίτσια, να τα φιλά στις σκοτεινές γωνιές. Κάποτε τον ρώτησα γιατί δεν τα φτιάχνει με καμιά συμμαθήτριά μας. «Πολύ μικρές για τα γούστα μου!» μου είπε.

«Κι εσύ το ίδιο δε νιώθεις;». Χαμήλωσα τα μάτια και βιάστηκα να συμφωνήσω.

Την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς πάλι πάρτι. Ήταν από τα πιο πετυχημένα. Μέχρι κι εγώ διασκέδασα. Ο Βάσος χόρευε, τραγούδησε, φίλησε, χάιδεψε, μέθυσε. Ο βασιλιάς της βραδιάς.

Το πάρτι τέλειωσε μετά τα μεσάνυχτα. Πήραμε τους δρόμους οι δυο μας. Σιγοτραγουδάγα και παραλατούσε. Τον συγκρατούσα. «Έλα από το σπίτι μου να πιούμε ακόμη ένα» μου πρότεινε. «Μα...».

«Σιωπή! Γουστάρω!»

Το κούτελό του ήταν ιδρωμένο. Η ανάσα του βαριά. Η γραβάτα λυμένη στο λαιμό. Τα μαλλιά του ανακατωμένα. Με τραβούσε από το χέρι.

Μέσα στο γραφείο μια απόκοσμη ησυχία. Άναψε το πορτατίφ. Κάθισα στην πολυθρόνα. Στάθηκε όρθιος μπροστά μου. Τα μάτια του γυάλιζαν. Ο ιδρώτας... τα μαλλιά... Έβγαλε το σακάκι του. Το θυμάμαι αυτό το σάλεμα, λες και το 'νιωσα χτες.

«Γδύσου!» μου είπε.

Τα μάτια του πάντα γυάλινα. Μα ήταν ένα γυαλί που κάλυπτε μια φλόγα. Λίγο ακόμα και θα ράγιζε, θα 'σπαζε.

Ο ιδρώτας έλουζε την πλάτη μου. Δεν κουνήθηκα.

Πού να πάω; Και γιατί; Περίμενα.

«Γδύσου!»

Τα χέρια του ξεκούμπωναν το παντελόνι του. Περίμενα.

Ακούμπησε το πουλί του πάνω στο πρόσωπό μου.

«Τώρα θα κάνουμε έρωτα!» είπε.

Κι εγώ του αγκάλιασα τα πόδια.

Την είδε να φορά το γκριζο ταγέρ. Να βγαίνει στον κήπο και να κόβει χρυσάνθεμα. Τα μαλλιά της τραβηγμένα σε κότσο. Το πρόσωπο χλωμό, άβαφτο...

«Γερνά!» σκέφτηκα. Δεν ήταν οι ρυτίδες. Όχι! Δεν είχε ρυτίδες. Μια διάχυτη φθορά πάνω στο δέρμα. Κάτι το απροσδιόριστο. Καταλαβαίνεις;

«Θα 'ρθω μαζί σου» της είπε.

Τον κοίταξε.

«Έλα».

Βγήκανε στο δρόμο.

«Ταξι!»

Χωθήκανε κι οι δυο στο πίσω κάθισμα.

«Στο Πρώτο Νεκροταφείο» είπε στον ταξιτζή, κι άνοιξε την τσάντα της, έβγαλε τα τσιγάρα. «Θες;» του πρόσφερε.

Καπνίζανε.

Ο σβέρκος του ταξιτζή ήταν χοντρός. Οι καστανές φαβορίτες σκεπάζανε τ' αυτιά του.

Προσπάθησε με την άκρη των ματιών της να δει αν ο γιος της κοιτούσε τον ταξιτζή. Όχι. Το βλέμμα του ήταν ριγμένο στην άσφαλτο.

Ναι! Με κοιτούσε συχνά με την άκρη των ματιών της. Είχε μάθει... Αυτά δε μένουνε μυστικά. Δε μου είχε πει ποτέ τίποτε. Ούτε κουβέντα. Μα με κατασκόπευε. Τι στο καλό ήθελε ν' ανακαλύψει; Αν φωνίζομαι στο δρόμο από άντρες που μυρίζουν βαρβατίλα; Αν κουνούσα προκλητικά τους γοφούς ή χαμογέλαγα ναζιάρικα στον υδραυλικό; Με νευρίαζε εκείνο το βλέμμα. Αλλά τι να της πεις;

Το ταξί έστριψε απότομα, τα λουλούδια πέσανε από την αγκαλιά της.

Εκείνος έσκυψε και μάζεψε δυο χρυσάνθεμα. Τ' ακούμπησε στα γόνατά της.

Τα χέρια της προσπάθησαν να καθαρίσουν τα πέταλα από την ανύπαρκτη σκόνη. Τα δάχτυλά της ακούμπησαν τρυφερά πάνω στα πέταλα; στα κοτσάνια, στα φύλλα... Δες και τα χάιδευαν.

Αναστέναξα. «Αχ, μητέρα! Κλείνει σήμερα ένας χρόνος από το θάνατο του Ηλία. Δεν τον ξέχασες! Πώς να τον ξεχάσεις; Αχ, μητέρα!» Έτσι σκέφτηκα καθώς την είδα να χαϊδεύει τα λουλούδια. Και κοίταξα με αγάπη το πρόσωπό της. Τη λυπήθηκα, σου λέω!

Προχωρούσαν ανάμεσα στα δρομάκια. Ο ήλιος κρυβότανε πίσω από τα σύννεφα. Φυσούσε. Τα φύλλα των δέντρων πέφτανε μπροστά στα πόδια τους. Και τα μάρμαρα των τάφων είχανε πάνω τους τη νυχτερινή υγρασία.

Την άφησα να περπατά ένα δυο βήματα πιο μπρος. Παρατηρούσα το κορμί της. Ο Ηλίας, σκεφτόμουνα, αγάπησε αυτό το κορμί. Ποιοι άλλοι τάχα να τ' άγγιξαν; Ο πατέρας, ο Ανέστης... Άλλος; Κανένας. Πόσοι να το λαχτάρησαν; Πολλοί. Όμως, τώρα είναι ένα κορμί έρημο. Αυτό κι η μοναξιά του. Το ξέρω. Ήταν εκείνη που το κράτησε μακριά από τ' αγγίγματά τους. Τα χάρδια, τα φιλιά, τα χτοπήματα... Εκείνη. Κι όμως, τη λυπόμουν.

Πάνω στο μάρμαρο, μονάχα ένα όνομα: «Ηλίας Σαρρής». Και δυο χρονολογίες: «1921-1968».

Άφησε τα χρυσάνθεμα πάνω στο μνήμα.

Το απαλό κίτρινο των λουλουδιών και το λευκό της πέτρας...

Το βλέμμα της πήρε να περιγράφει ένα ένα τα γράμματα. Το Η, το Λ, το Ι, το Α, το Σ. «Ηλίας!» Και οι λυγμοί ζητούσανε να βγουν μέσα από τα χλωμά χείλια της.

Έκοψα ένα κλαρί από το διπλανό δέντρο. Τα φύλλα του είχαν τις αποχρώσεις του καφέ. Τ' ακούμπησα στην άκρη του τάφου. «Σ' ευχαριστώ» μουρμούρισα σιγά, πολύ σιγά, δεν πρέπει να μ' άκουσε η μητέρα.

Κι έπειτα πήγα λίγο πιο πέρα. Την άφησα μόνη. Ένα γκρι ταγέρ, κάτω από γκριζα σύννεφα, μπροστά σ' ένα μνήμα.

Είχε παρακολουθήσει την κίνηση των χειλιών του.

«Σ' ευχαριστώ» είχαν ψελλίσει.

Ένωσε τα πόδια της να μην την κρατάνε. Κάθισε πάνω στο μάρμαρο. Η υγρασία μούσκεψε τη φούστα της. Άπλωσε το χέρι της πάνω στην πέτρα. Παγωμένη κι υγρή. Ανατρίχιασε.

«Πρέπει κι εγώ να σου πω ευχαριστώ, Ηλία;»

Η υγρασία προχώρησε μέχρι το δέρμα της. Ήταν μια επαφή.

«Ναι, πρέπει!» αποφάσισε.

Το χέρι της πάντα πάνω στο μάρμαρο.

Γύρισε κατά τη μεριά του γιου της. Ήταν λεπτός, ψηλός, δεν κύρτωναν πια οι ώμοι του. Ήταν όμορφος. Ήθελε να τον καμαρώσει. Γιατί δεν τον καμάρωνε; Για όλα αυτά που άκουγε να λένε; Κάποιο ρίγος τάραξε τα στήθια της.

«Γιατί, Ηλία;» Έκλαιγε.

Μα η φωνή του -πριν τόσα χρόνια; Δεν ήταν χρόνια, μήνες ήταν!- να της λέει... Την ακούει και τώρα: «Υπάρχουν πολλοί δρόμοι, Θάλεια!».

Σφούγγισε τα μάτια της με την ανάστροφη της παλάμης.

«Ναι, Ηλία, πολλοί! Ο δικός μου μ' οδήγησε σε αδιέξοδο! Του παιδιού μου;...»

Σηκώθηκε. Ο γιος της την πλησίασε.

Φυσούσε.

Πήγα κοντά της. «Θες να φύγουμε;» τη ρώτησα. Κούνησε το κεφάλι της. «Ναι, πάμε» είπε, κι είχε το δέρμα της κάτι το σταχτί.

Πήραν τα δρομάκια της επιστροφής. Ο ένας δίπλα στον άλλο. Με μικρά, αργά βήματα.

Και τότε εκείνη πλησίασε την παλάμη της στη δική του. Τα δάχτυλά της τρεμούλιασαν ανάμεσα στα δικά του. Εκείνος της έσφιξε το χέρι. Έγειρε το κεφάλι της πάνω του. Σαν ζευγαράκι.

Κι ο αγέρας πάσχιζε να διώξει τα σύννεφα.

«Γιε μου!» θυμάμαι που μου είπε, και το κεφάλι της βάρυε πάνω στον ώμο μου. Της έσφιξα ακόμα πιο πολύ το χέρι. Κι έπειτα ένιωσα κάτι γι' αυτή, κάτι... πώς να το πω; Δεν ξέρω!... Εσύ καταλαβαίνεις;

Σήμερα, δεκατρία χρόνια μετά από κείνο το φθινοπωριάτικο πρωινό, η Θάλεια Αλεξίου εξακολουθεί να είναι μια επιτυχημένη επιχειρηματίας, ενώ ο Λουκάς Αλεξίου έχει γίνει ένας γνωστός ηθοποιός, από τους πιο ταλαντούχους της γενιάς του.

Μα εγώ είμαι υποχρεωμένος -για ν' αποφύγω τις συνέπειες του νόμου-να δηλώσω πως κάθε ομοιότητα των ηρώων του μυθιστορήματος αυτού με πρόσωπα υπαρκτά είναι απλώς τυχαία.

:: ΤΕΛΟΣ ::

ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΜΕ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

ΤΟΥ ΜΑΝΟΥ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ

ΕΚΔΟΘΗΚΕ ΣΕ ΨΗΦΙΑΚΗ ΜΟΡΦΗ
ΤΟΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟ ΤΟΥ 2023 ΜΕ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ
ΓΙΑΝΝΗ ΦΑΡΣΑΡΗ ΚΑΙ ΔΙΑΝΕ
ΜΕΤΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ
ΥΠΟ ΑΔΕΙΑ CREATIVE COMMONS
(BY-NC-SA) ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΟΙΚΤΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

